

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Združenia obcí Termál

Nitra 2007

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL

Autorky:

©Doc. RNDr. Alena DUBCOVÁ, CSc., 2007

©RNDr. Hilda KRAMÁREKOVÁ, 2007

©RNDr. Daša OREMUSOVÁ, PhD., 2007

OBSAH

0 ÚVOD	5
1 ANALYTICKÁ ČASŤ	6
1.1 SITUAČNÁ ANALÝZA	6
1. 1. 1 VYMEDZENIE ÚZEMIA	6
1. 1. 2 PRÍRODNÉ POMERY	8
1. 1. 3 DEMOGRAFICKÉ POMERY	14
1. 1. 3. 1 Ľudské zdroje a ich potenciál.....	14
1. 1. 3. 2 Sídla	25
1. 1. 4 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA	28
1. 1. 4. 1 Štruktúra vyžívania krajiny	28
1. 1. 4. 2 Trh práce	29
1. 1. 4. 3 Majetok a rozpočet	37
1. 1. 5 INFRAŠTRUKTÚRA	40
1. 1. 5. 1 Sociálna infraštruktúra.....	40
1. 1. 5. 2 Technická a environmentálna infraštruktúra	42
1. 1. 6 CESTOVNÝ RUCH	44
1. 1. 7 KULTÚRNY A SPOLKOVÝ ŽIVOT	48
1. 1. 8 ENVIRONMENTÁLNE POMERY	51
1.2 PRIESKUMY NÁZOROV OBYVATEĽOV	54
1.3 SWOT ANALÝZA.....	74
2 STRATEGICKÁ ČASŤ	77
2.1 VÍZIA	77
2.2 STRATEGICKÉ CIELE A OPATRENIA ROZVOJA.....	77
2.3 SÚLAD STRATÉGIE PHSR S VYŠŠÍMI ROZVOJOVÝMI DOKUMENTMI ...	82
3 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	90
4 ZÁVER.....	91
5 LITERATÚRA.....	92

0 ÚVOD

Zmenou spoločensko-ekonomického systému boli obce a ich miestne samosprávne orgány postavené pred rozhodnutie, akým smerom sa rozvoj obce bude uberať.

Jedným zo základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja, ako ich definuje Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z. z., je aj program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) obce. Predstavuje strednodobý programový dokument, ktorý obsahuje najmä analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery vývoja, ustanovuje ciele a prvoradé potreby i úlohy dominantné v rozvoji technickej a sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach, návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

Podľa tohto zákona obec spolupracuje aj pri zabezpečovaní rozvojových zámerov spoločných pre viacero obcí – v tomto zmysle ide o mikroregionálne združenia obcí. Význam mikroregionálnych združení obcí spočíva predovšetkým v podpore endogénneho rozvoja územia – mobilizáciou ľudských zdrojov vedúcej k cielenej spolupráci obyvateľov, k spoločnej príprave rozvojových dokumentov, k zdieľaniu spoločných problémov i ziskov.

PHSR Združenia obcí Termál (ďalej aj mikroregión Termál, MT) treba chápať ako analytický a koncepčný dokument identifikujúci nielen hlavné problémy rozvoja mikroregiónu ale i opatrenia, ktoré by mali k riešeniu týchto problémov prispieť.

Združenie obcí Termál vzniklo 4. októbra 1999 ako záujmové združenie obcí v okolí termálneho kúpaliska Podhájska. Do registra záujmových združení a právnických osôb, vedeného na Krajskom úrade v Nitre, bolo zapísané v roku 2003 pod č. VVS/9/2000/17 reg. V súčasnosti je tvorené nasledovnými 12 obcami - Podhájska, Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta, Maňa, Pozba, Radava, Trávnica, Veľké Lovce.

Vypracovanie tohto programového dokumentu mikroregiónu, spracovaného na báze detailných analýz jednotlivých obcí, znamená, že mikroregión sa môže zapojiť do procesu využitia verejných prostriedkov i poskytnutia rozvojovej podpory a dotácií z prostriedkov EÚ (Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu PHSR, 2002, Zamkovský, red., 2004).

Tento programový dokument je v plnom súlade s rozvojovými dokumentmi vyššej hierarchickej úrovne, ako sú Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007-2013 (2006), Národný strategický plán rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013 (2006), Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 (2007), Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2003-2013 (2003), Akčný plán Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja (2005), Regionálny operačný plán Nitrianskeho kraja na roky 2000-2006 (Balko, red., 2000), Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006-2013 (2006), Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja (1998), Závazná časť územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja (Nariadenie vlády č. 188 z r. 1998), atď.

Ďalšie relevantné dokumenty (napr. územnoplánovacia dokumentácia jednotlivých obcí), ktoré boli použité v procese tvorby tohto dokumentu, sú uvedené v jeho záverečnej kapitole.

Podakovanie v súvislosti s tvorbou tohto dokumentu patrí všetkým starostom jednotlivých obcí mikroregiónu za ústretový prístup i spoluprácu pri získavaní informácií o území.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 SITUAČNÁ ANALÝZA

1. 1. 1 VYMEDZENIE ÚZEMIA

Mikroregión Termál leží v južnej časti Nitrianskeho kraja a v severovýchodnej časti okresu Nové Zámky. Rozkladá sa v severovýchodnej časti okresu v okolí obce Podhájska, združujúc spolu s Podhájskou 12 obcí v tejto oblasti - Trávnica, Čechy, Kolta, Bardoňovo, Pozba, Maňa, Dedinka, Hul, Dolný Ohaj, Veľké Lovce a Radava. Kompaktnosť mikroregiónu naruša iba obec Vlkaš, v západnej časti územia, ktorá nemá záujem o členstvo v mikroregióne Termál.

Na rozlohe 206,36 km² sústreďuje 14 087 obyvateľov (r. 2006) pri priemernej hustote 68 obyvateľov na km². Geografickú polohu a širšie územné vzťahy mikroregiónu Termál prezentuje mapa č. 1.

Najsevernejší bod územia, ležiaci v katastri obce Maňa, má súradnice 48° 11' s.z.š. a najjužnejší bod mikroregiónu so súradnicami 47° 59' s.z.š. je v katastri obce Kolta. Šírkové rozpätie tak predstavuje 12'. Najzápadnejší bod územia s polohou 18° 14' v.z.d. sa nachádza v katastrálnom území obce Dolný Ohaj a najvýchodnejší bod 18° 28' v.z.d. v katastrálnom území obce Bardoňovo. Dĺžkový rozdiel je 14'.

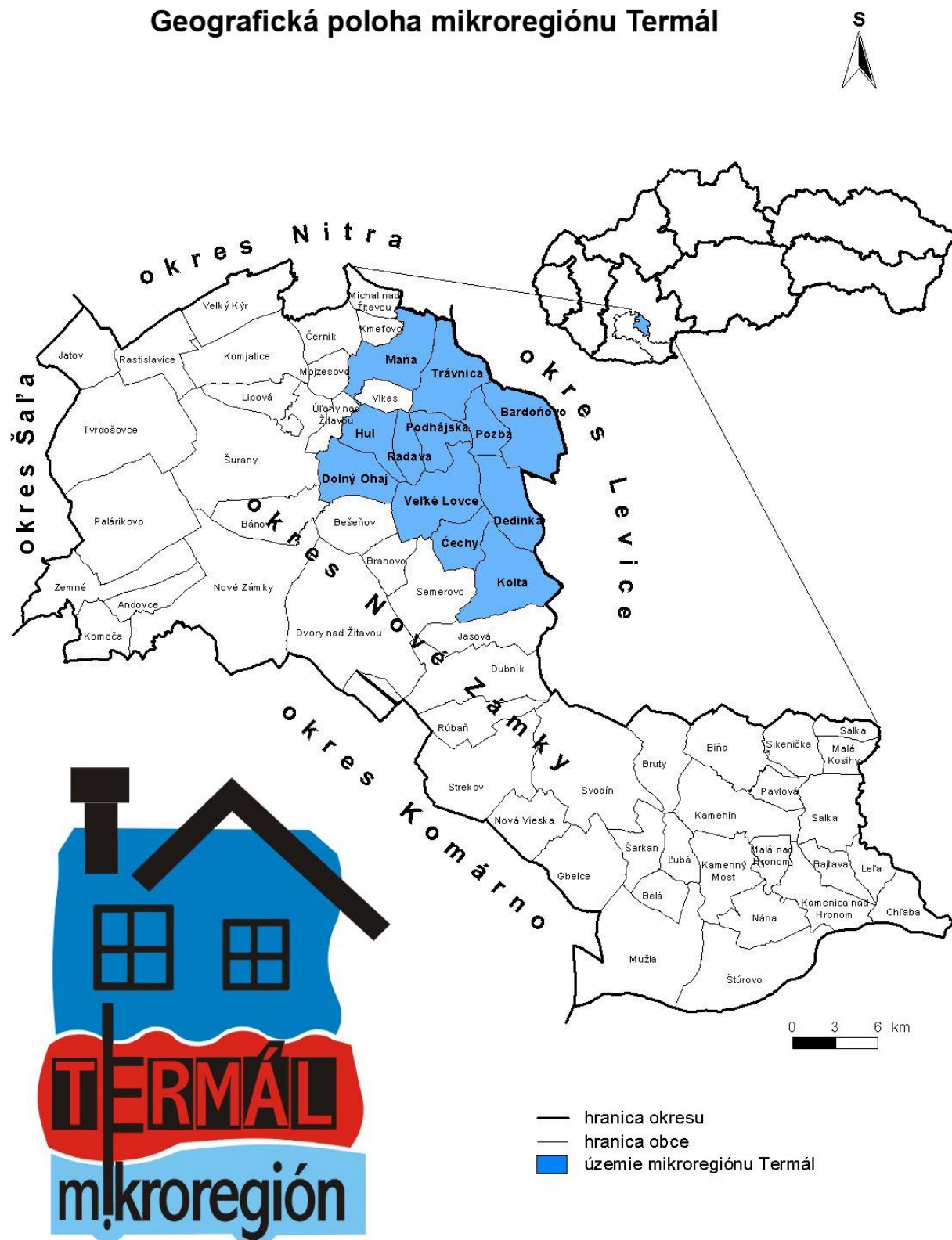
Územie mikroregiónu sa rozkladá na Podunajskej pahorkatine, v rámci ktorej zasahuje do mikroregiónu na severozápade Žitavská niva, na juhozápade Nitrianska niva a na východe Hronská pahorkatina. Väčšina mikroregiónu má typický pahorkatinný charakter s nadmorskými výškami 150-287 m so širokými plochými chrbtami a úvalinovitými dolinami. Intravilány obcí, rozprestierajúce sa na údolných nivách vodných tokov, vytvárajú svojím vzhlľadom príjemné a atraktívne prostredie vhodné na rekreáciu nielen pre rodiny s deťmi, ale i náročnejších návštevníkov.

Špecifickou danosťou územia je výskyt minerálnych termálnych vôd v rámci hydrogeotermálnej oblasti levicekej kryhy a levicekej tektonickej línie na styku Západných Karpát a Západopanónskej panvy s najvýznamnejšou lokalitou v Podhájskej a najnovšie aj v Bardoňove. Geotermálne vody územia tu predstavujú silne mineralizované vody (19,6 g.l⁻¹) nátriovo-chloridového typu. Tepelnou kapacitou (80°C) sú zaradované medzi žriedla. Chemické a fyzikálne zloženie vody má priaznivé účinky pri liečení pohybového ústrojenstva, dýchacích ciest a kožných ekzémov.

Z hospodárskeho hľadiska je v mikroregióne tradičným dominantným odvetvím poľnohospodárstvo, ktoré nadobúda napriek prírodným a spoločenským podmienkam popri cestovnom ruchu len druhotný význam.

Územie zároveň disponuje pomerne dobrou dopravnou dostupnosťou do okresného mesta Nové Zámky ako i do krajského sídla Nitra. Dopravnú prepojenosť zabezpečuje v mikroregióne cesta I/75 Nové Zámky - Šahy, prechádzajúca južnou časťou mikroregiónu. Podstatnejšou mierou sa však na doprave podieľajú dopravné komunikácie II. triedy, ktoré zastupuje cesta II/580 Šurany - Kalná nad Hronom, cesta II/589 Chotín - Kolta a cesta II/511 Dvory nad Žitavou - Vráble. Významnú polohu má územie aj vzhlľadom na železničnú dopravu. Mikroregiónom prechádza elektrifikovaná železničná trať č. 150 Nové Zámky - Zvolen a železničná trať č. 151 Šurany - Zlaté Moravce.

Geografická poloha mikroregiónu Termál

Autor: Cimra, J., Oremusová, D., 2007

1. 1. 2 PRÍRODNÉ POMERY

Geologické pomery a reliéf

Pre prírodné podmienky mikroregiónu Termál má prvoradý význam zaradenie územia do geologických a geomorfologických jednotiek, ktoré následne podrobnejšie charakterizujú horninové prostredie a reliéf. Základnou geologickou jednotkou na celom území mikroregiónu je Podunajská panva (Vass, 1988), ktorá sem zasahuje svojou severovýchodnou časťou. Z geomorfologického hľadiska je územie súčasťou Podunajskej nížiny prezentovanej v mikroregióne jej severným celkom Podunajskou pahorkatinou prostredníctvom troch oddielov - Žitavskej nivy, Nitrianskej nivy a Hronskej pahorkatiny (Mazúr, Lukniš, 1980).

Žitavská niva zasahuje do územia, v jeho severozápadnej časti, v podobe úzkeho pásu so šírkou 1-3 km pozdĺž rieky Žitavy. Budovaná je piesčitými ílmi a pieskami, ktoré sú prekryté fluvialnými štrkami, štrkopieskami, rôznymi pieskami a eolickými sprašami ako aj holocénnymi fluvialnými ílovitými až piesčitými hlinami. Charakteristickým znakom pre nivu v danej oblasti sú terasové stupne a fluvialne akumulácie. Reliéf má rovinný charakter a nadmorské výšky dosahujú 120-137 m.

Nitrianska niva, zasahujúca do územia prostredníctvom pododdielu Dolnonitrianskej nivy, je výtvorom erózo-akumulačnej činnosti rieky Nitry a jej prítokov s plytkými depresiami na miestach starých korýt a meandrov. Budovaná je podobne ako Žitavská niva piesčitými ílmi a pieskami prekrytými fluvialnými štrkami a štrkopieskami. Nadmorské výšky sa pohybujú od 115-172 m.

Plošne dominantné zastúpenie má v území Hronská pahorkatina. Z geologického hľadiska sa skladá z treťohorného podložja, ktoré je tvorené piesčitými a slabo vápnitými ílmi s polohami pieskov a pieskovcov. V ich nadloží vystupujú v prevažnej miere eolické spraše a v menšej miere deluviálne prevažne hlinito-piesčité sedimenty až piesky. Výhradne na vodné toky sú viazané štvrťorné fluvialne ílovité a piesčité hliny. Reliéf má charakter nížinných pahorkatín (Tremboš, Minár, 2002) a ich nadmorské výšky sa pohybujú v rozpätí 150-287 m. Zastúpené sú širokými plochými chrbtami, ktoré sú oddelené úvalinovitými dolinami (Priehodská, Harčár, 1988).

Vzhľadom na geologickú stavbu je územie mikroregiónu pomerne chudobné na **nerastné suroviny**. Výraznejšie sú zastúpené len nerudné ložiská zo skupiny stavebných surovín, z ktorých majú väčší význam tehliarske suroviny a štrkopiesky a piesky.

Ložiská tehliarskych surovín reprezentujú kvartérne spraše a deluviálne hliny ako i neogénne sedimenty využívané prevažne na miestnu spotrebu. Ich spracovaním sa v území zoberá iba tehelná v Mani, produkujúca plné pálené tehly. Pre priemyselné účely by bolo však možné využívať viacero ložísk v priestoroch obcí Podhájska, Kolta a Dedinka.

Ložiská štrkov a pieskov sú viazané v území najmä na náplavy Žitavy a Hrona (kvartérny charakter) a v oblasti Hronskej pahorkatiny (neogénny charakter). Kvartérne štrkopiesky sa na základe svojich kvalitatívnych vlastností používajú predovšetkým v stavebníctve a na betonárske účely. Menej kvalitné neogénne štrkopiesky s vysokým obsahom ílovej frakcie sú využívané na miestne nenáročné stavebné účely (do malty na murovanie, menej do omietok a pri výstavbe ciest). Väčšina ložísk je v území nevyužívaná alebo sa v nich ťaží iba príležitostne. Z prognostického hľadiska sú za nádejnejšie považované ložiská v Podhájskej a v Mani.

Klíma

Z hľadiska **klimatickej klasifikácie** patrí územie mikroregiónu do teplej klimatickej oblasti s počtom letných dní v roku nad 50, s maximálnou teplotou vzduchu 25 °C a vyššou.

Na základe podrobnejšieho členenia zaraďujeme prevažnú časť územia do teplého suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári nad $-3\text{ }^{\circ}\text{C}$. Západná časť územia je súčasťou teplého veľmi suchého okrsku, s miernou zimou s teplotou v januári nad $-3\text{ }^{\circ}\text{C}$ a s dlhším slnečným svitom, ktorý dosahuje vo vegetačnom období viac ako 1 500 hodín (Lapin a i., 2002).

Na základe klimatickogeografického členenia (Tarábek, 1980) nachádzame v území mikroregiónu dva subtypy nížinného typu klímy – subtyp teplej nížinnej klímy a subtyp prevažne teplej nížinnej klímy. Subtyp teplej nížinnej klímy sa viaže na najnižšie časti územia – nížinné depresie, nivy, tabule a terasy. Vyznačuje sa miernou inverziou teplôt a suchou až mierne suchou klímou. Subtyp prevažne teplej nížinnej klímy sa viaže na vertikálne diferencovanejšie časti územia a na vyvýšené chrbty Hronskej pahorkatiny.

Vhodnosť územia pre rozvoj cestovného ruchu najlepšie charakterizujú jednotlivé **klimatické prvky** (podľa meteorologickej stanice v Podhájskej) ako napr. slnečný svit, teplota vzduchu, oblačnosť, vlhkosť vzduchu, zrážky a veternosť.

Priemerná ročná teplota vzduchu dosahuje v území $9,9\text{ }^{\circ}\text{C}$, pričom najteplejším mesiacom je júl s priemernou teplotou $20,7\text{ }^{\circ}\text{C}$ a najchladnejším mesiacom je január s priemernou teplotou $-0,9\text{ }^{\circ}\text{C}$. Obdobie s priemernou teplotou $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ sa začína v polovici apríla a končí v polovici októbra, čo pozitívne vplýva na celkové hodnotenie prírodných predpokladov územia pre rozvoj cestovného ruchu.

Priemerná ročná relatívna vlhkosť vzduchu dosahuje 77 %, pričom maximálna hodnota 89 % pripadá na december a minimálna 66 % na apríl.

Od februára do augusta klesá oblačnosť v sledovanom území s dosiahnutým minimom v auguste (4,4 dní). Od septembra oblačnosť opäť stúpa a maximum dosahuje v januári (6,9 dní). Vývoj oblačnosti počas dňa ovplyvňuje stav počasia.

Trvanie slnečného svitu je najdlhšie v júni (262,1 hodín) a najkratšie v decembri (21,5 hodín), čo sa odráža aj na možnostiach prevádzaných aktivít viazaných na pobyt v prírode (turistiku, cykloturistiku).

Priemerná ročná rýchlosť vetra dosahuje 1,5 m/s. Najvyššie hodnoty dosahuje v apríli (2,0 m/s), najnižšie v auguste (1,1 m/s). V smere vetra prevláda východné prúdenie.

Úhrn zrážok v území predstavuje len okolo 530 až 650 mm za rok. Ročný chod zrážok je nerovnomerný, najviac zrážok pripadá na jarné mesiace s maximum v máji (77,7 mm) a najmenej zrážok spadne v zimných mesiacoch s minimum vo februári (17,3 mm).

Vodstvo

Hydrograficky je územie mikroregiónu zaraďované do vrchovinnó-nížinnej oblasti (Šimon, Zafko, 1980) a pre vodné toky je charakteristický dažďovo-snehový typ režimu odtoku s najvyšším prietokom v marci až v apríli a s najnižším prietokom v septembri.

Z aspektu **povrchových vôd** je osou územia rieka Žitava (99,3 km dlhý ľavostranný prítok Nitry). Žitava pramení na severozápadných svahoch Pohronskeho Inovca v nadmorskej výške asi 625 m n. m.. Tečie južným až juhozápadným smerom a do rieky Nitry ústí mimo územia mikroregiónu, pod Martovcami vo výške 107 m n. m. Mikroregiónom preteká jeho západnou časťou a v rámci záujmového územia priberá najmä ľavostranné prítoky, ktoré pramenia a odvodňujú Hronskú pahorkatinu a sú väčšinou málo vodnaté. Medzi najväčšie patrí Dolinský potok, Liska s prítokmi (Trávnický potok, Bešiansky potok) a Lovčiansky potok ako prítok Branovského potoka. Iba malá časť územia na východe mikroregiónu je prostredníctvom malého vodného toku Kvetnianka spolu s prítokom Dolinským potokom odvodňovaná do rieky Hron, ktorá však území nepreteká (Priehodská, Harčár, 1988).

V mikroregióne sa nachádzajú i vodné nádrže, ktoré sú využívané najmä pre účely športového rybolovu. Zároveň slúžia ako zdroje pre poľnohospodárske zavlažovanie.

K najväčším a zároveň najnavštevovanejším patrí vodná nádrž v Dedinke (25,2 ha) na Dedinskom potoku a vodná nádrž Jasová na potoku Paríž s rozlohou 26 ha, z ktorej na územie mikroregiónu, prostredníctvom Kolty, zasahuje iba 7 ha. Z ďalších vodných plôch je zaujímavá vodná nádrž Trávnica I. (Starý rybník) na Trávnickom potoku s rozlohou 8 ha a Trávnica II. (Nový rybník) na potoku Liska s rozlohou 19,2 ha. Okrem nich sa na území nachádzajú ďalšie menšie vodné plochy s rozlohou 0,7 až 2 ha.

V záujmovom území sa vyskytujú pomerne veľké zásoby **podzemnej vody**.

Obyčajné podzemné vody sa v území viažu na kvartérne riečne sedimenty na náplavoch Žitavy a Nitry a na neogénne ílovité sedimenty Hronskej pahorkatiny. Pre podzemné vody kvaréru sú zdrojom napájania povrchové toky a na okrajoch alúvií aj zrážkové vody a prитоky vôd zo svahov. Výdatnosť zdrojov sa pohybuje v rozmedzí 5-20 l/. Podzemné vody neogénu poskytujú podstatne menšie zásoby vody. Sedimenty tu v podloží majú slabú pórovú priepustnosť a sú relatívne nepriepustné. Špecifická výdatnosť zdrojov dosahuje len 0,1–5,0 l/s. Na miestach striedania neogénnych vrstiev štrkov a pieskov s vrstvami nepriepustných ílov vznikli v území podzemné vody s napätou hladinou, tzv. artézske vody situované napr. v Dedinke.

Špecifickou črtou mikroregiónu je výskyt minerálnych vôd (tab. č. 1), ktoré sú na území viazané na triasové dolomity a kremence levickej hraste. Zistené boli v Podhájskej, v Pozbe a naposledy v Bardoňove. Minerálne termálne vody boli skúmané prostredníctvom geotermálnych vrtov, ktoré sú tu hlboké 1317-1954 m a dosahujú výdatnosť 0,33-53,0 l/s. Maximálne teploty sú až 80 °C a tepelný výkon je 14,42-19,2 MWt. Z chemického hľadiska ide o vody nátriovo-chloridového typu s mineralizáciou 5,5-19,6 g/l. Geneticky predstavujú marinogénne vody s rôznym stupňom degradácie morskej salinity.

Tab. č. 1 - Minerálne vody mikroregiónu Termál

Vrt/lokalita	Hĺbka vrtu (m)	Vek a litológia kolektorov	Výdatnosť vrtu (l/s)	Teplota vody (°C)	Tepelný výkon (MWt)	Mineralizácia vody (g/l)	Chemický typ vody
Podhájska 1	1 900	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	53,0	80,0	14,42	19,6	Na-Cl
Podhájska 2	1 470	neogén, trias: pieskovce, dolomity, vápence	28,0	69,0	19,2	---	Na-Cl
Pozba 1	1 335	Trias: dolomity	3,3			18,0-19,2	Na-Cl
Pozba 2	1 601	sarmat, báden, trias: íly, vápence, dolomity, kremence	0,33-2,0			17,3-19,3	Na-Cl
Pozba 4	1 317	sarmat, báden, trias: dolomity				5,5-14,5	Na-Cl
Bardoňovo 1	1 700	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	100,0	80-90	25		Na-Cl
Bardoňovo 2	1 800	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	100,0	80-90	25		Na-Cl
Bardoňovo 3	1 954	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	100,0	80-90	25		Na-Cl

Zdroj: Regionálna štúdia nerastných surovín okresu Nové Zámky, 1996, Priečodská, Harčár, 1988, OÚ Bardoňovo, 2007

Pôdy

Mozaika pôd je v území bohatá. Z **pôdných druhov** majú najväčšie plošné zastúpenie v mikroregióne hlinité pôdy zaberajúce väčšinu územia okrem jeho najzápadnejších

a najsevernejších častí. Menšieho rozsahu sú ílovito-hlinité pôdy vyskytujúce sa lokálne na severe územia a pozdĺž rieky Žitavy. Najmenšie plochy zaberajú ílovité pôdy v povodí Žitavy, v katastroch obcí Hul a Dolný Ohaj (Čurlík, Šály, 2002).

Z **pôdnych typov** nachádzame v území zastúpené prevažne černozeme a hnedozeme, ktoré lokálne dopĺňajú čiernice, fluvizeme a luvizeme.

Na aluviálnych náplavoch riek sa v území vytvorili fluvizeme. Prevažujú fluvizeme glejové, ktoré sú viazané najmä na vodné toky Hronskej pahorkatiny. Ich pôdotvorným substrátom sú na území karbonátové a nekarbonátové nívne sedimenty pod lužným lesom.

Na širšie nivy Žitavy a Nitry, ktoré neboli výraznejšie rušené záplavami, sa viažu čiernice. Zastupujú ich prevažne čiernice modálne na karbonátových sedimentoch ako i čiernice glejové na karbonátových a nekarbonátových sedimentoch.

Plošne rozsiahle zastúpenie majú černozeme. Vznikli prevažne na sprašiach a karbonátových nívnych sedimentoch a v území sú viazané na nižšie položené časti pahorkatiny a vyššie položené časti riečnych nív. Prevládajú černozeme modálne a černozeme hnedozemné na sprašiach. Lokálne sa vyskytujú černozeme kultizemné v južnej a východnej časti mikroregiónu.

Podstatné plochy zaberajú v mikroregióne hnedozeme, ktoré sú plošne rozšírené najmä v severnej a východnej časti. Zo subtypov prevládajú hnedozeme modálne na sprašiach a sprašových hlinách. Menšie zastúpenie majú hnedozeme pseudoglejové (miestami pseudogleje) zo sprašových a polygénnych hlin vo východnej časti územia a hnedozeme erodované na sprašiach viazané na vyššie polohy územia.

Minimálne zastúpenie tu majú pseudogleje prostredníctvom pseudoglejov modálnych na sprašových a polygénnych hlinách lokalizovaných v okrajových častiach mikroregiónu (Šály, Šurina, 2002).

Rastlinstvo

Celkový charakter prírodného prostredia dotvára rastlinstvo, ktoré je podmienené fyto geografickým začlenením územia do oblasti panónskej flóry, čo sa odráža na zastúpení teplomilnej a suchomilnej vegetácie (Futák, 1980).

Potenciálnu prirodzenú vegetáciu tvoria prevažne lesné spoločenstvá. Pozdĺž vodných tokov sa vyskytujú jaseňovo-brestovo-dubové lesy (*Querceto - Fraxinetum, Ulmeto - Fraxinetum*) viazané na vyššie a relatívne suchšie polohy údolných nív, ktoré sú len periodicky ovplyvňované povrchovými záplavami a kolísajúcou hladinou podzemnej vody. Z drevín prevláda jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), dub letný (*Quercus robur*), primiešaný je brest väzbový (*Ulmus laevis*) a lipa malolistá (*Tilia cordata*).

Na lužné lesy nadväzujú dubovo-hrabové lesy panónske (*Carici pilosae - Carpinenion betuli*) viazané na hlbšie hlinité hnedozeme sprašových terás a náplavových kužeľov. Z drevín sa v nich uplatňujú druhy ako dub zimný (*Quercus petraea*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) (Ružička, 1996).

Ďalším typom lesného charakteru sú dubové a cerovo-dubové lesy (*Carpino-Quercetum*) (Maglocký, 2002). Dubové lesy sú viazané na sprašovú pahorkatinu na miestach prechodu medzi černozemami a hnedozemami. Ich hlavnou zložkou je dub zimný (*Quercus petraea*) a sprievodne dub cerový (*Quercus cerris*).

Lokálne sa v území, v katastroch obcí Maňa, Hul a Kolta, vyskytujú dubové xerotermofilné lesy ponticko-panónske (zväz *Aceri-Quercion*), viazané na prechodné oblasti medzi černozemami a hnedozemami. Tvoria veľmi bohaté a pestré druhy lesostepného charakteru. Prevládajúcou drevinou je dub sivozelený (*Quercus pedunculiflora*), ku ktorému

pristupuje dub letný (*Quercus robur*), brest menší (*Ulmus minor*) či javor poľný (*Acer campestre*) (Michalko, 1986).

V dôsledku pôsobenia ľudskej spoločnosti bola značná časť prirodzenej vegetácie nahradená **druhotnými spoločenstvami rastlín**. Dominantné postavenie zaujímajú spoločenstvá bylín, zastúpené hospodárskymi lúkami a pasienkami, vysokobylinnými mokraďami, burinnými spoločenstvami a ruderálnymi spoločenstvami.

Na alúviách riek sú rozšírené čerstvé ovsíkove nížinné lúky zastúpené charakteristickými druhmi ako ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), králik biely (*Chrysanthemum leucanthemum*), pakost lúčny (*Geranium pratense*). Popri nich sa vyskytujú pasienkové spoločenstvá s ďatelinou plazivou (*Trifolium repens*), skorocelom kopijovitým (*Plantago lanceolata*) a ďalšími druhmi. Pobrežia riek lemujú i mokré lúky a vysokobylinné mokrade v druhovom zložení napr. psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), lipnica pospolitá (*Poa trivialis*).

Burinné spoločenstvá sprevádzajú obrábané plochy pestovania kultúrnych plodín v zastúpení peniažteka roľného (*Thlaspi arvense*), nevädze poľnej (*Centraurea cyanus*) a iných.

Na plochách človekom síce umelo vytvorených ale neobhospodarovaných sa vyskytujú ruderálne spoločenstvá s druhmi, ako je lopúch menší (*Arctium minus*), slez nebadaný (*Malva neglecta*), žihľava malá (*Urtica urens*).

Značné plochy zaberajú na území drevinné spoločenstvá v podobe mezofilných a subxerofilných krovín a listnatých monokultúr, ktoré sprevádzajú väčšinou lesné okraje. Vedúcu úlohu má ruža šípová (*Rosa canina*) a trnka obyčajná (*Prunus spinosa*). Lesné monokultúry zastupuje predovšetkým agát biely (*Robinia pseudoacacia*) (Jurko, 1972).

Živočíšstvo

Pre živočíšstvo je rozhodujúce **zoogeografické začlenenie** územia do panónskej oblasti, do juhoslovenského obvodu a do dunajského okrsku, ktorý zastupujú dva podokrsky - lužný a pahorkatinový (Čepelák, 1980).

V danej oblasti nachádzame niekoľko rôznorodých biotopov s typickými živočíšnymi zástupcami.

Biotop lesa zastupuje napr. sviňa divá (*Sus scrofa*) či liška obyčajná (*Vulpes vulpes*).

Biotop poľí a lúk tvorí zajac poľný (*Lepus europaeus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), vrana túlavá (*Corvus corone*), orol kráľovský (*Aquila heliaca*), sokol kobec (*Falco columbarius*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), bažant obyčajný (*Phasianus colchicus*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*).

V biotope vŕôd nachádzame druhy ako: kačica divá (*Anas platyrhynchos*), hus siatinná (*Anser fabalis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), labuť veľká (*Cygnus olor*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), pleskáč vysoký (*Abramis brama*), plotica lesklá (*Rutilus rutilus*), kapor obyčajný (*Cyprinus carpio*), mrena obyčajná (*Barbus barbus*), pleskáč obyčajný (*Abramis brama*) a ďalšie.

Biotop ľudských obydľí zastupuje myš domová (*Mus musculus*), vrabec domový (*Passer domesticus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*).

Biotop záhrad tvorí sýkorka uhliarka (*Parus ater*), drozd čierny (*Turdus merula*), jež východný (*Erinaceus concolor*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*) (Hájíček, Blaško, 1986).

Ochrana prírody

Napriek intenzívnej antropogénnej činnosti sa na území mikroregiónu zachovalo niekoľko oblastí so zvyškami pôvodných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev, ktoré sú charakteristické a výnimočné pre dané územie.

Prírodne najhodnotnejšie územie v mikroregióne predstavuje jedna prírodná rezervácia (PR), ktorou je PR Žitavský luh, situovaná v katastroch obcí Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Územie predstavuje jeden z posledných zvyškov pôvodného meandrujúceho toku, kde každoročne hniezdia mnohé chránené druhy avifauny a zároveň je stanovišťom pri migrácii vodného vtáctva. Celková plocha rezervácie je 74,6884 ha, z čoho vodné plochy zabierajú 1,0057 ha. Za chránené bolo územie vyhlásené v r. 1980.

Ďalšie prírodne hodnotné územia predstavujú tri prírodné pamiatky (PP). PP Potok Chrenovka bola vyhlásená za chránenú v r. 1980 na ploche 25,88 ha v katastrálnych územiach Nové Zámky, Bešeňov, Dolný Ohaj a Bánov. Predmetom ochrany je jeden z posledných neregulovaných vodných tokov v území s fragmentami prirodzených porastov. PP Meander Chrenovky má celkovú výmeru 0,9607 ha a za chránenú bola vyhlásená v r. 1984, za účelom ochrany uzavretého, osamostatneného meandra potoka Chrenovka s brehovými porastmi. PP Rieka Žitava, ktorá má celkovú rozlohu 1,8221 ha a zasahuje do katastrov obcí Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. V centre záujmu je ochrana starého toku Žitavy s brehovými porastmi ako cenného biologického a krajinárskeho prvku v intenzívne poľnohospodársky využívannej krajine, dôležitého z vedeckovýskumného, kultúrneho, náučného a ekologického hľadiska. Za chránenú bola táto časť rieky Žitavy vyhlásená v r. 1990.

V území sa ďalej nachádzajú štyri chránené areály (CHA), ktoré súvisia predovšetkým s ochranou historických parkov a za chránené boli vyhlásené v r. 1984: CHA Školský park v Trávnici na ploche 3,43 ha, CHA Rudňanského park v Trávnici na ploche 0,9493 ha, CHA Torišov park v Trávnici na ploche 3,9234 ha, CHA Bardoňovský park v Bardoňove na ploche 3,9039 ha a CHA Maniansky park na ploche 7,6901 ha.

Štruktúru chránených častí prírody dopĺňajú chránené stromy (CHS). Medzi prírodne hodnotné boli zaradené: CHS Lipy pri Radave, ktoré tvorí 9 chránených stromov lipy malolistej (*Tilia cordata*), lokalizovaných v cintoríne Radavy, CHS Tankošský cer v Pozbe, ktorým je 200-ročný dub cerový (*Quercus cerris*) a CHS Biela samota v Trávnici, ktorými je 24 stromov lipy malolistej (*Tilia cordata*) (Katalógový list chránených území, 2006).

V rámci mikroregiónu bolo vymedzené aj osobitne chránené územie rámci sústavy NATURA 2000, ktorej cieľom je zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených rastlinných druhov, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. Charakter takéhoto územia má v mikroregióne chránené vtáčie územie (CHVÚ) Žitavský luh. Príslušné CHVÚ je lokalizované v katastroch obcí Michal nad Žitavou, Maňa, Kmeťovo a Žitavce na rozlohe 124 ha pri 52 % prekryte s PR Žitavský luh. Územie je významnou lokalitou, ktorá predstavuje posledný zvyšok pôvodného meandrujúceho toku, kde každoročne hniezdia chriaštel bodkovaný (*Porzana porzana*) a kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*). Zároveň je dôležitým stanovišťom pri migrácii vodného vtáctva hlavne kačice chrapľavej (*Anas querquedula*).

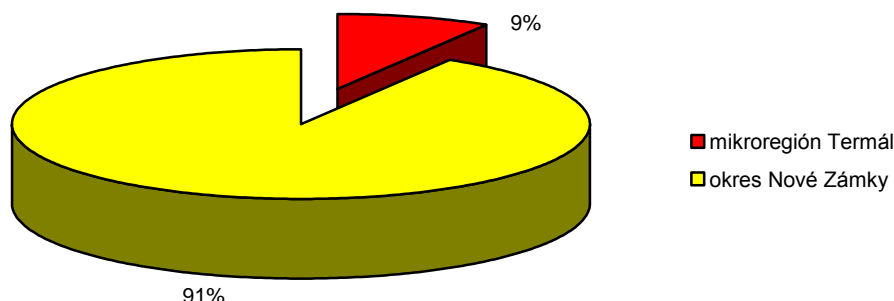
1. 1. 3 DEMOGRAFICKÉ POMERY

1. 1. 3. 1 Ľudské zdroje a ich potenciál

K základným rozvojovým potenciálom každého regiónu patrí ľudský potenciál. Rozvoj regiónu ovplyvňuje nielen ako spotrebiteľ svojim priamym dopytom ale i ako výrobca prostredníctvom ponuky pracovnej sily.

Demografická situácia mikroregiónu Termál je výsledkom dlhodobého populačného a hospodárskeho vývoja, v dôsledku čoho sa vyznačuje viacerými špecifikami demografického vývoja. Územie mikroregiónu zaberá plochu 206,36 km² tzn. 15,3 % z okresu Nové Zámky a 3,2 % z Nitrianskeho kraja, pričom v roku 2006 tu žilo 14 087 obyvateľov, čo predstavuje 9,6 % z obyvateľstva okresu (graf č. 1) a 2,0 % obyvateľov Nitrianskeho kraja (tab. č. 2).

Graf. č. 1 - Podiel obyvateľstva mikroregiónu Termál na obyvateľstve okresu Nové Zámky (r. 2006)

Tab. č. 2 - Základné demografické ukazovatele mikroregiónu Termál

Obec	Plocha	Počet obyvateľov				Index rastu		Hustota zaľudnenia
	v km ²	r. 1991	r. 2001	r. 2006	z toho ženy	2001/1991	2006/1991	na km ²
Bardoňovo	23,81	986	886	857	371	89,9	86,9	36
Čechy	11,85	316	326	317	176	103,2	100,3	27
Dedinka	18,52	880	869	803	412	98,8	91,3	43
Dolný Ohaj	17,03	1763	1671	1612	838	94,8	91,4	95
Hul	12,62	1267	1229	1218	641	97,0	96,1	97
Kolta	25,83	1498	1438	1458	714	96,0	97,3	56
Maňa	21,59	2202	2108	2080	1149	95,7	94,5	96
Podhájska	11,12	1255	1196	1122	579	95,3	89,4	101
Pozba	9,41	620	575	544	281	92,7	87,7	58
Radava	7,60	957	881	824	422	92,1	86,1	108
Trávnica	21,15	1385	1248	1171	611	90,1	84,5	55
Veľké Lovce	25,85	2165	2121	2081	1048	98,0	96,1	81
MT spolu	206,36	15294	14548	14087	7242	95,1	92,1	68
okres N. Zámky	1347	153474	149165	147203	76579	97,2	95,9	109
Nitriansky kraj	6449	715917	712312	707305	365380	99,5	98,8	110
Slovenská republika	49036	5274335	5379455	5393637	2775353	102,0	102,3	110

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1991, 2001, KŠŠÚ Nitra, 2004

Významným ukazovateľom rozmiestnenia ľudských zdrojov je hustota obyvateľstva, ktorá vo vidieckom priestore dosahuje nižšie hodnoty. Priemerná hustota zaľudnenia územia

mikroregiónu je 68 obyv./km², čo je podpriemerná hodnota nielen v porovnaní s priemerom okresu Nové Zámky (109 obyv./km²) ale i Nitrianskeho kraja (110 obyv./km²) a Slovenska (110 obyv./km²).

Hustota obyvateľov je v jednotlivých obciach rozdielna, dosahuje rozpätie od 27 - 108 obyv./km². Takmer jedna polovica obcí mikroregiónu má nižšie zaťaženie ako je mikroregionálny priemer (tab. č. 2). Extrémne nízka hustota obyvateľstva je v obci Čechy a Bardoňovo, ktoré patria k plošne väčším obciam mikroregiónu. Najväčšia koncentrácia obyvateľstva na plochu je naopak v obci Radava (108 obyv./km²), ktorá dosahuje takmer priemer Slovenska (110 obyv./km²) ako i okresu Nové Zámky (110 obyv./km²). V centre mikroregiónu, v Podhájskej, dosahuje hustota obyvateľov hodnotu 101 obyv./km². K obciam s hustotou obyvateľov na km² s vyššou ako je mikroregionálny priemer patria tiež obce Dolný Ohaj, Hul, Maňa a Veľké Lovce.

Vývoj obyvateľstva

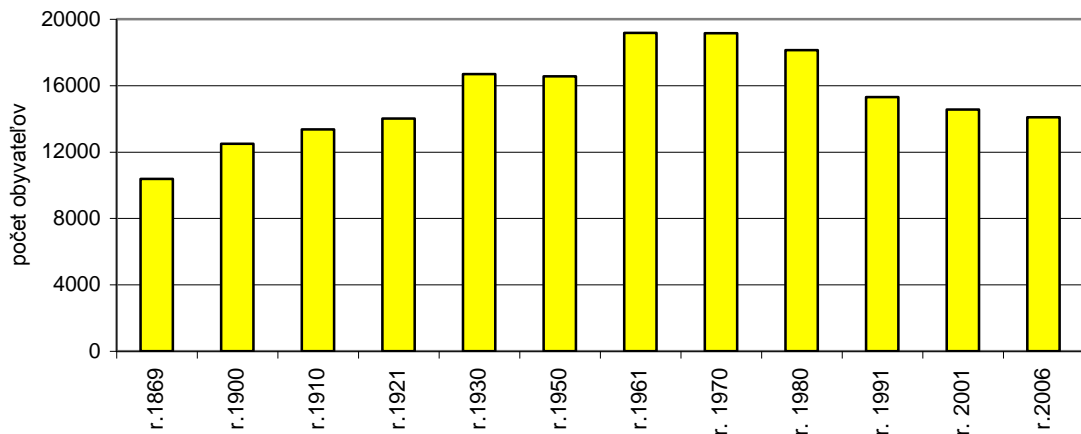
Vývoj počtu obyvateľov od prvého oficiálneho sčítania ľudu v r. 1869 až do r. 2006 bol nerovnomerný (tab. č. 3, graf č. 2). Počet obyvateľov za sledované obdobie vzrástol z 10 369 na 14 087 tzn. o 3710 osôb. Vývoj počtu obyvateľov mikroregiónu možno v podstate rozdeliť do dvoch etáp. Prvá etapa je charakteristická progresívnym rastom počtu obyvateľov, ktorý dosiahol v r. 1961 maximálnu hodnotu 16 872 osôb. Druhá etapa, ktorá začína týmto rokom, je charakteristická regresívnym vývojom, prejavujúcim sa znižovaním stavu obyvateľov, ktorý sa bude podľa prognóz vývoja obyvateľstva okresu Nové Zámky do r. 2025 (uvádzaný Infostat Bratislava) naďalej prehľbovať nielen v okrese ale aj v mikroregióne.

Tab. č. 3 - Vývoj počtu obyvateľov mikroregiónu Termál (r. 1869 - 2006)

Územie	Počet obyvateľov											
	r.1869	r.1900	r.1910	r.1921	r.1930	r.1950	r.1961	r. 1970	r. 1980	r. 1991	r. 2001	r.2006
Bardoňovo	740	995	1017	1045	1187	1203	1268	1269	1127	986	886	857
Čechy	472	560	596	568	643	632	660	519	404	316	326	317
Dedinka	683	690	740	790	1249	1166	1349	1302	1061	880	869	803
Dolný Ohaj	1002	969	1081	1048	1334	1465	1802	1949	1955	1763	1671	1612
Hul	745	773	824	865	1093	1270	1441	1474	1855	1267	1229	1218
Kolta	1388	1500	1545	1678	2086	1940	2015	2019	1817	1498	1438	1458
Maňa	1490	1746	2046	2094	2283	2212	2648	2597	2482	2202	2108	2080
Podhájska	663	810	876	1026	1232	1192	1486	1497	1379	1255	1196	1122
Pozba	429	489	502	589	641	678	764	776	760	620	575	544
Radava	570	736	825	826	971	903	1211	1272	1157	957	881	824
Trávnica	942	1457	1455	1492	1795	1669	1962	1970	1731	1385	1248	1171
Veľké Lovce	1245	1760	1853	1990	2167	2217	2565	2507	2414	2165	2121	2081
MT spolu	10369	12485	13360	14011	16681	16547	19171	19151	18142	15294	14548	14087

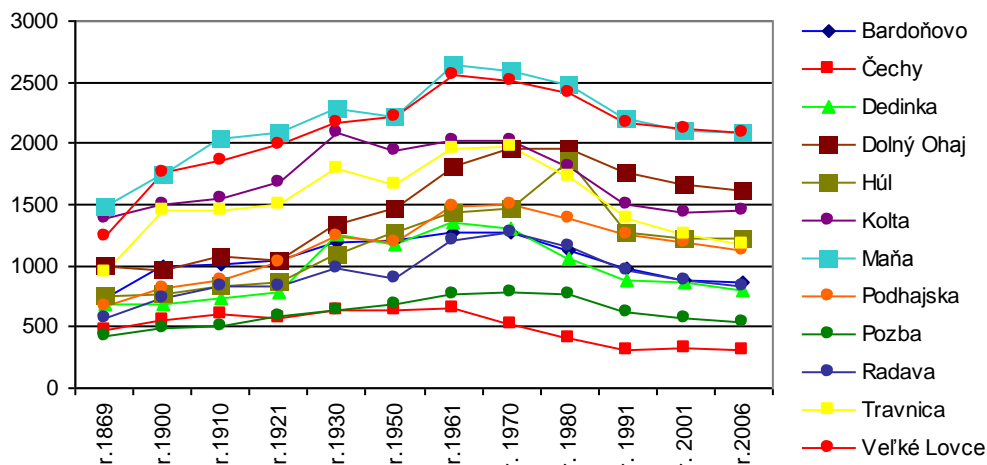
Zdroj: Retrospektívny lexikón obcí 1850-1970, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1980, 1991, 2001, KS ŠÚ Nitra, 2007

Graf č. 2 - Vývoj počtu obyvateľov mikroregiónu Termál (r. 1869 - 2006)

Podobný charakter vývoja ako mikroregión Termál mala väčšina jeho obcí (graf č. 3). Po období rastu (do r. 1970) nastáva obdobie poklesu počtu obyvateľov, ktoré trvá do dnes. Územie mikroregiónu poskytuje vhodné podmienky na bývanie. Predpokladá sa preto, že zlepšením socioekonomických podmienok môže počet obyvateľov rásť migračným prírastkom najmä z okolitých miest.

Graf č. 3 - Vývoj počtu obyvateľov obcí mikroregiónu Termál (r. 1869 - 2006)

Dynamika obyvateľstva

Odliv obyvateľstva začínajúci v 70. rokoch a pokračujúci i v nasledujúcich dekádach sa prejavil vznikom stacionárnej až regresívnej populácie s prestarnutým obyvateľstvom v mnohých obciach. Obmedzovanie finančnej pomoci na obnovu a výstavbu rodinných domov i nižšia vybavenosť zariadeniami infraštruktúry a službami do 90-ych rokov 20. stor. viedli k odlivu obyvateľov do okolitých miest, hlavne do Nových Zámkov a Šurian, ktoré poskytli nielen vhodné pracovné príležitosti ale i bytové podmienky.

Zmenou hospodárskej politiky po roku 1989 nastal významný obrat v tejto situácii, i keď naďalej pokračuje pokles počtu obyvateľov (tab. č. 4). V súčasnom období v prípade niektorých obcí, ako napr. Maňa či Kolta, možno už pozorovať kladný celkový prírastok obyvateľstva. V ďalších obciach mikroregiónu možno sledovať nárast demografického potenciálu, resp. jeho obnovu imigráciou obyvateľstva. Z hľadiska vývoja počtu obyvateľov

možno študované územie zaradiť k relatívne stabilným územiám. Pokles počtu obyvateľov v 90-ych rokoch 20. stor. bol podmienený stagnujúcou resp. mierne sa rozvíjajúcou domovou výstavbou začiatkom 21. storočia. V súčasnosti novoobjavujúci sa trend - sťahovanie obyvateľstva z miest na vidiek (suburbanizácia), ktorý začína využívať nielen voľný bytový fond ale i priestory s nenarušeným životným prostredím, poskytuje vhodné podmienky i pre rozvoj a rast obcí mikroregiónu Termál.

Vývoj obyvateľstva mikroregiónu ovplyvňuje jeho prirodzená a migračná mobilita. **V prirodzenom pohybe obyvateľov** (tab. č. 4, graf č. 4) prevláda mortalita nad natalitou, v dôsledku čoho zaznamenávame v mikroregióne prirodzený úbytok. Zvýšená mortalita je podmienená nepriaznivým vekovým zložením populácie, v ktorej má významný podiel obyvateľstvo poproduktívneho veku (29,9 ‰). Počet zomrelých na 1000 obyvateľov (13,6 ‰) v mikroregióne Termál mierne prevyšuje priemer okresu Nové Zámky (11,9 ‰) ako i Nitrianskeho kraja (11,3 ‰) a Slovenska (9,9 ‰). V mortalite možno pozorovať značné disparity. Vyššiu úmrtnosť ako mikroregionálny priemer majú 4 obce. Z nich najvyššia úmrtnosť bola v obciach Pozba a Bardoňovo, kde mortalita dosiahla rozpätie od 19,8 do 22,1 ‰ (tab. č. 4). Nižšiu hodnotu úmrtnosti ako je mikroregionálny priemer vykazuje 7 obcí (Čechy, Hul, Kolta, Maňa, Podhájska, Trávnica a Veľké Lovce). Vyššia mortalita ako natalita v jednotlivých obciach mikroregiónu poukazuje na prirodzený úbytok obyvateľstva, ktorý je charakteristický pre väčšinu vidieckych sídiel. Najvyššia natalita je v obciach Bardoňovo, Pozba a Veľké Lovce. Mikroregionálny priemer natality je (8,0 ‰) mierne nad okresným priemerom (8,1 ‰) a pod priemernou hodnotou Nitrianskeho kraja (8,5 ‰) a Slovenskej republiky (10,0 ‰).

I keď takmer všetky obce mikroregiónu v sledovanom roku dosiahli záporný prirodzený prírastok tzn. úbytok obyvateľstva (okrem obce Čechy, kde bol nulový prirodzený pohyb obyvateľstva), môžeme tu pozorovať značné disparity. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v obciach Pozba (-11,0 ‰) a Dedinka (-10,0 ‰). Naopak nízke hodnoty dosiahli obce Veľké Lovce, Hul, Trávnica a Maňa. Celkový prirodzený úbytok v mikroregióne Termál bol 5,5 osoby na 1000 obyvateľov, čím bol značne prevýšený nielen okresný priemer (-3,9 ‰) ale najmä priemer Nitrianskeho kraja (-2,8 ‰) a Slovenska (-0,1 ‰).

Tab. č. 4 - Pohyb obyvateľstva mikroregiónu Termál (r. 2006)

Územie	Natalita		Mortalita		Prirodzený prírastok/úbytok		Imigrácia		Emigrácia		Migračný prírastok/úbytok		Celkový prírastok/úbytok	
	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰
Bardoňovo	11	12,8	17	19,8	-6	-7,0	17	19,8	13	15,2	4	4,7	-2	-2,3
Čechy	1	3,2	1	3,2	0	0,0	10	31,5	18	56,8	-8	-25,2	-8	-25,2
Dedinka	6	7,5	14	17,4	-8	-10,0	2	2,5	17	21,2	-15	-18,7	-23	-28,6
D. Ohaj	12	7,4	22	13,6	-10	-6,2	22	13,6	21	13,0	1	0,6	-9	-5,6
Hul	11	9,0	16	13,1	-5	-4,1	16	13,1	13	10,7	3	2,5	-2	-1,6
Kolta	7	4,8	19	13,0	-12	-8,2	44	30,2	24	16,5	20	13,7	8	5,5
Maňa	15	7,2	24	11,5	-9	-4,3	47	22,6	31	14,9	16	7,7	7	3,4
Podhájska	8	7,1	15	13,4	-7	-6,2	7	6,2	30	26,7	-23	-20,5	-30	-26,7
Pozba	6	11,0	12	22,1	-6	-11,0	8	14,7	10	18,4	-2	-3,7	-8	-14,7
Radava	7	8,5	13	15,8	-6	-7,3	9	10,9	15	18,2	-6	-7,3	-12	-14,6
Trávnica	7	6,0	12	10,2	-5	-4,3	13	11,1	17	14,5	-4	-3,4	-9	-7,7
V. Lovce	22	10,6	26	12,5	-4	-1,9	27	13,0	28	13,5	-1	-0,5	-5	-2,4
MT spolu	113	8,0	191	13,6	-78	-5,5	222	15,8	237	16,8	-15	-1,1	-93	-6,6
okres NZ	1190	8,1	1757	11,9	-567	-3,9	2267	15,4	2200	14,9	67	0,5	-500	-3,4
NR kraj	6024	8,5	7992	11,3	-1968	-2,8	12218	17,3	11443	16,2	775	1,1	-1193	-1,7

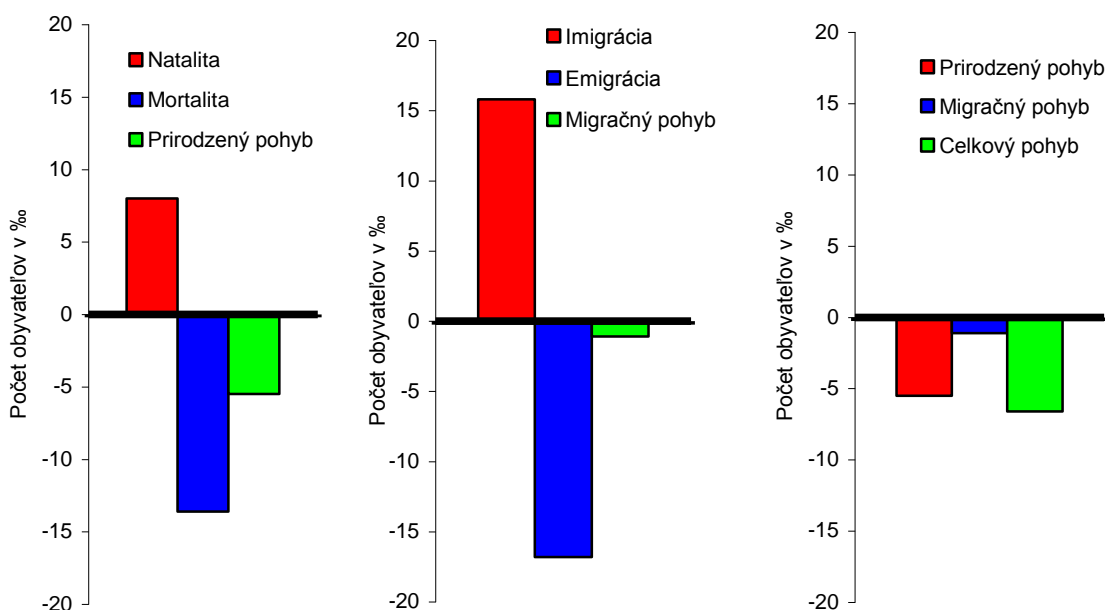
Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu v Nitre, 2007, vlastné prepočty

Bilancia **migračného pohybu obyvateľov** mikroregiónu (tab. č. 4, graf č. 4) odráža mierne zvýšenú emigráciu, ktorá prevyšuje imigráciu územia. Imigračne zaujímavými obcami mikroregiónu sú obce Bardoňovo, Dolný Ohaj, Hul, Kolta a Maňa. K obciam s najvyššou emigráciou (vystáňovaním) patrili v roku 2006 obce Čechy a Podhájska. Celkove sa do mikroregiónu prisťahovalo 222 osôb a 237 osôb sa odsťahovalo, čím bol dosiahnutý migračný úbytok obyvateľstva 15 osôb. Migračný úbytok v prepočte na 1000 obyvateľov dosiahol hodnotu -1,1 ‰, čo je podstatne viac ako priemerná okresná (0,5 ‰), krajská (1,1 ‰) a celoslovenská hodnota (0,7 ‰).

V bilancii **celkového pohybu obyvateľstva** sa i naďalej prejavuje v mikroregióne celkový úbytok obyvateľov (tab. č. 4, graf č. 4), ktorý dosiahol v r. 2006 hodnotu -6,6 ‰, čo je vyšší celkový úbytok obyvateľstva ako je priemer okresu (-5,1 ‰), kraja (-1,7 ‰) či republiky (0,8 ‰).

Z obcí mikroregiónu Termál vykazovalo až 10 obcí celkový úbytok obyvateľstva, ktorý bol najvýraznejší v obciach Dedinka (-28,6 ‰) a Podhájska (-26,7 ‰). Nižšie hodnoty celkového úbytku obyvateľstva boli zase v obciach Hul (-1,6 ‰) a Bardoňovo (-2,3 ‰). Celkový prírastok obyvateľstva bol zaznamenaný v obciach Maňa (3,4 ‰) a Kolta (5,5 ‰).

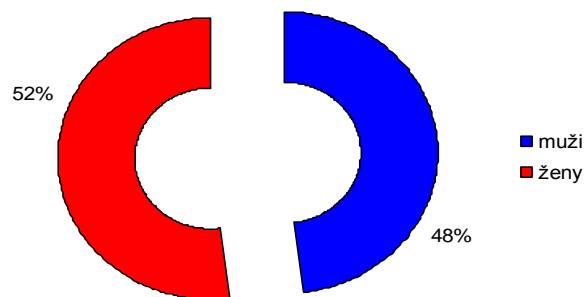
Graf č. 4 - Pohyb obyvateľstva mikroregiónu Termál (r. 2006)

Štruktúra obyvateľstva

V **štruktúre obyvateľstva podľa pohlavia** (graf č. 5, tab. č. 2) prevládajú ženy, ktoré sa na celkovej populácii regiónu podieľajú 51,41 % (r. 2006). Dominujú hlavne vo vyšších vekových kategóriách, pretože ženy sa dožívajú vyššieho veku ako muži. Vyššia úmrtnosť mužov je i v mladšom veku. Index maskulinity, udávajúci koľko mužov pripadá na 1000 žien, dosahuje hodnotu 945, čo je viac ako krajský (935) a slovenský ukazovateľ (943).

Graf č. 5 - Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia mikroregiónu Termál (r. 2006)

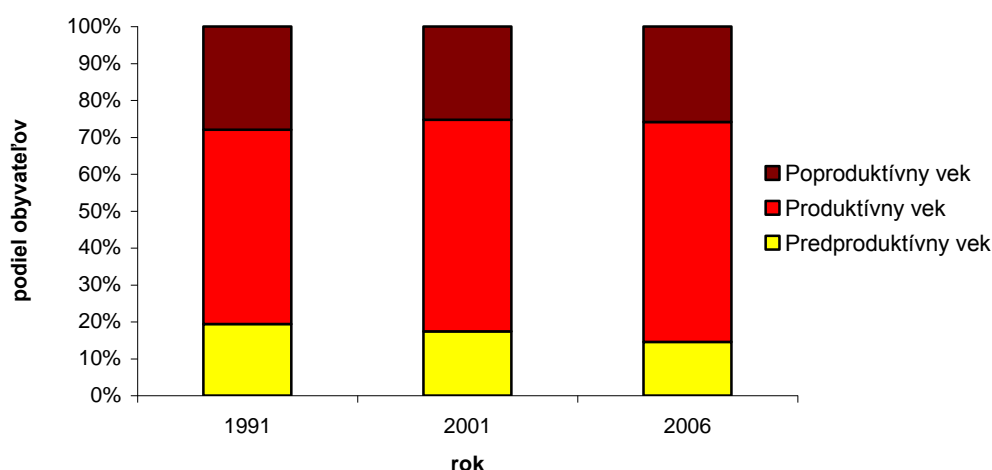
Dôležitým limitujúcim faktorom rozvoja študovaného územia je štruktúra obyvateľstva podľa veku. **Veková štruktúra obyvateľov** mikroregiónu Termál (tab. č. 5, graf č. 6) i jeho jednotlivých obcí (tab. č. 6) je odrazom demografického vývoja i socioekonomických podmienok študovaného územia. Poukazuje na určité rozdiely, ktoré sa najlepšie prejavujú v porovnaní predproduktívnej (0-14-roční), produktívnej (muži 15-59-roční, ženy 15-54-ročné) a poproduktívnej (muži 60 a viac roční, ženy 55 a viac ročné) zložky obyvateľstva.

Tab. č. 5 - Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov mikroregiónu Termál (r. 1991, 2001, 2006)

Vekové kategórie	r. 1991		r.2001		r.2006	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Predproduktívny vek (0-14)	2972	19,4	2528	17,4	2051	14,6
Produktívny vek (Ž 15-54, M 15-59)	8039	52,6	8337	57,3	8394	59,6
Poproduktívny vek (Ž 55 a viac, M 60 a viac)	4283	28,0	3683	25,3	3642	25,9

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1991, 2001, KS ŠÚ Nitra, 2007

Graf č. 6 - Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov mikroregiónu Termál (r. 1991, 2001 a 2006)

Z celkovej populácie mikroregiónu Termál predproduktívny vek (r. 2006) dosiahol 14,6 % z celkového počtu obyvateľov, čo je viac ako okresný (14,0 %) a krajský priemer (14,5 %) ale menej ako celoslovenský priemer (16,1 %). Produktívna zložka je najsilnejšie zastúpená a dosahuje 59,6 % z populácie. Obyvateľstvo mikroregiónu je charakteristické

vysokým podielom obyvateľov poproduktívneho veku, ktorý dosahuje až 25,9 % (tab. č. 6), čo prekračuje nielen okresný (22,4 %) ale aj krajský (21,58 %) a celoslovenský priemer (19,7 %) poproduktívnej zložky obyvateľstva. Negatívnym javom populácie je ubúdanie detskej zložky obyvateľstva, ktorá v roku 1991 dosiahla 19,4 %, v roku 2001 už iba 17,4 % a v roku 2006 poklesla na 14,6 %. Zníženie natality je spojené s novým demografickým správaním sa obyvateľstva Slovenska, ktoré sa začína prejavovať i v mikroregióne. Zvyšuje sa vek sobášnosti a do popredia sa dostávajú osobné záujmy a kariéra, partnerské spolužitie a až potom dieťa.

Ako vidieť z grafu č. 6 detská zložka obyvateľstva (obyvateľstvo predproduktívneho veku 0-14 roční) sa znižuje, kým produktívna a poproduktívna zložka rastie a na celkovom počte obyvateľov dosahuje zvyšujúci sa podiel. Podobnú štruktúru obyvateľstva podľa produktívnych vekových skupín vykazuje aj väčšina obcí. Výrazný podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku majú obce Trávnica, Pozba, Podhájska a Radava. Naopak značne viac je zastúpená detská zložka obyvateľstva, ktorá dosahuje najvyšší podiel v obciach Čechy, Veľké Lovce a Hul.

V území mikroregiónu dominujú regresívne typy obcí, pre ktoré je typický výrazne vyšší podiel poproduktívnej zložky obyvateľstva oproti predproduktívnej zložke. K stacionárno-regresívnemu typu možno zaradiť iba Veľké Lovce a Čechy.

Tab. č. 6 - Veková štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu Termál (r. 2006)

Územie	Predproduktívny vek		Produktívny vek		Poproduktívny vek	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bardoňovo	106	12,4	549	64,1	202	23,6
Čechy	55	17,4	190	59,9	72	22,7
Dedinka	118	14,7	460	57,3	225	28,0
Dolný Ohaj	238	14,8	985	61,1	389	24,1
Hul	202	16,6	716	58,8	300	24,6
Kolta	200	13,7	863	59,2	395	27,1
Maňa	306	14,7	1299	62,5	475	22,8
Podhájska	151	13,5	646	57,6	325	29,0
Pozba	69	12,7	317	58,3	158	29,0
Radava	109	13,2	476	57,8	239	29,0
Trávnica	145	12,4	629	53,7	397	33,9
Veľké Lovce	352	16,9	1264	60,7	465	22,3
MT spolu	2051	14,6	8394	59,6	3642	25,9
okres Nové Zámky	20609	14,0	93624	63,6	32970	22,4
Nitriansky kraj	102459	14,5	452867	64,0	151979	21,5
Slovensko	870622	16,1	3460263	64,2	1062752	19,7

Zdroj: KS ŠÚ Nitra, 2007

S demografickou situáciou obyvateľstva regiónu úzko súvisia aj ďalšie **vybrané demografické ukazovatele** (tab. č. 7 a graf č. 7), vyjadrujúce špecifické demografické procesy.

Proces starnutia populácie charakterizuje tzv. index starnutia, vyjadrujúci pomer počtu osôb poproduktívneho veku pripadajúcich na 100 obyvateľov 0-14-ročných. Na území mikroregiónu Termál pripadá 177,6 obyvateľov poproduktívneho veku na 100 obyvateľov predproduktívneho veku. Index starnutia v mikroregióne je vyšší ako celoslovenský (122,1 %), krajský (148,3 %) a okresný (160,0 %) priemer, čo poukazuje na vyšší stupeň procesu starnutia populácie v mikroregióne. Nižšie hodnoty ako je mikroregionálny priemer, dosahuje

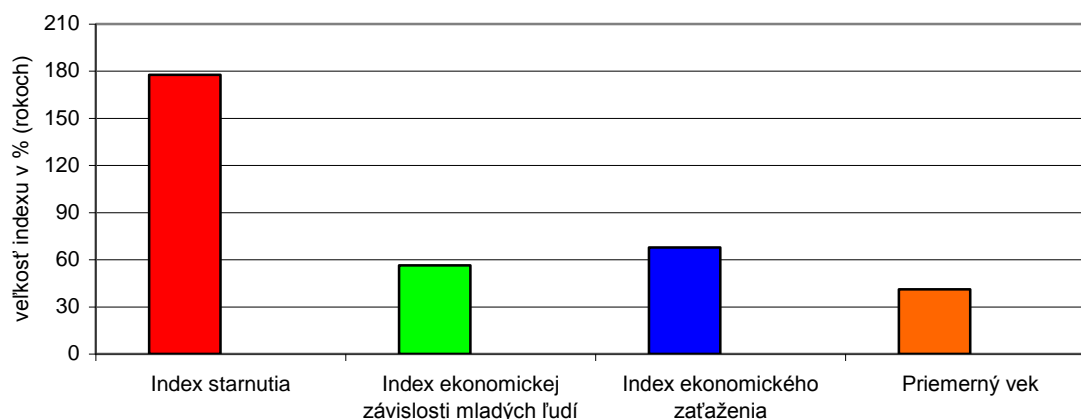
5 obcí, ktoré sa pohybujú v rozpätí od 130,9 až 163,4 %. Extrémnu hodnotu dosahuje obec Trávnica (273,8 %).

Tab. č. 7 - Vybrané demografické ukazovatele mikroregiónu Termál (r. 2006)

Územie	Index starnutia	Index ekonomickej závislosti mladých ľudí	Index ekonomického zaťaženia	Priemerný vek
Bardoňovo	190,6	52,5	56,1	42,3
Čechy	130,9	76,4	66,8	39,0
Dedinka	190,7	52,4	74,6	41,1
Dolný Ohaj	163,4	61,2	63,7	39,7
Hul	148,5	67,3	70,1	39,7
Kolta	197,5	50,6	68,9	41,8
Maňa	155,2	64,4	60,1	39,2
Podhájska	215,2	46,5	73,7	42,3
Pozba	229,0	43,7	71,6	42,7
Radava	219,3	45,6	73,1	42,4
Trávnica	273,8	36,5	86,2	44,0
Veľké Lovce	132,1	75,7	64,6	38,4
MT spolu	177,6	56,3	67,8	41,1
okres NZ	160,0	62,5	57,2	39,6
Nitriansky kraj	148,3	67,4	56,2	39,0
Slovensko	122,1	81,9	55,9	37,7

Zdroj: KS ŠÚ Nitra, 2007

Graf č. 7 - Vybrané demografické ukazovatele mikroregiónu Termál (r. 2006)

Index ekonomickej závislosti mladých ľudí, charakterizovaný pomerom predproduktívneho veku k poproduktívnemu veku, sa v mikroregióne pohybuje v rozpätí od 36,5 (Trávnica) do 76,4 (Čechy) pri mikroregionálnom priemere 56,3 predproduktívnych na 100 obyvateľov poproduktívneho veku.

Za výstižný demografický ukazovateľ možno považovať aj index ekonomického zaťaženia, tzn. pomer obyvateľstva predproduktívneho a poproduktívneho veku k obyvateľstvu v produktívnom veku, ktorý poukazuje na možnosť zapojenia sa osôb rôzneho veku do ekonomického procesu. Najvyšší podiel ekonomickej zaťaženosti má obec Trávnica (86,2 %). Priemerné hodnoty mikroregionálneho indexu ekonomického zaťaženia dosahujú

67,8 %, pri okresnom priemer (57,2 %), krajskom priemer (56,2 %) a celoslovenskom priemer (55,9 %).

Priemerný vek populácie mikroregiónu dosiahol 41,1 roka. Podpriemerné hodnoty indexu dosahuje len 5 obcí (Čechy, Dolný Ohaj, Hul, Maňa, Veľké Lovce), ktoré sú charakteristické prevahou mladšieho obyvateľstva.

Veková štruktúra obyvateľstva ovplyvňuje nielen procesy jeho reprodukcie, ale súčasne určuje aj potenciál pracovných síl. Je všeobecne známe, že populácia Slovenska starne, nevynímajúc ani obyvateľstvo mikroregiónu Termál. Podiel detskej zložky, ako potenciálne ekonomicky aktívne obyvateľstvo, sa trvale znižuje a narastá podiel obyvateľov v produktívnom veku. Z tohto pohľadu zabezpečovanie sociálnych nárokov a starostlivosti o poproduktívne obyvateľstvo je nevyhnutnou a stále rastúcou položkou verejných rozpočtov.

Nižší podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku môže v budúcnosti spomaliť reprodukciu pracovnej sily, môže zapríčiniť jej stagnáciu až úbytok. Na zlepšenie populačnej štruktúry obyvateľstva, ktorá je výsledkom dlhodobých procesov, je potrebné celé územie mikroregiónu hospodársky rozvíjať a na území obcí mikroregiónu vytvoriť dostatok pracovných príležitostí nielen v poľnohospodárstve ale i v ďalších odvetviach hospodárstva, pre ktoré má mikroregión vhodné podmienky rozvoja napr. v oblasti cestovného ruchu, pre ktorú má Mikroregión Termál zvlášť dobré predpoklady rozvoja podobne ako pre drobné podnikanie, na ktoré vplýva i veková skladba obyvateľstva.

Veková štruktúra návštevníkov ale i domáceho obyvateľstva mikroregiónu zohráva dôležitú úlohu aj pri realizácii foriem cestovného ruchu, pretože ovplyvňuje napr. nielen dĺžku voľného času vhodného na rekreáciu, ale hlavne vplýva na intenzitu záujmu o rôzne rekreačné aktivity. Výsledky viacerých ankiet potvrdili, že príslušníci mladých vekových skupín (15-24-roční) uprednostňujú rekreačné aktivity náročnejšie na pohybovú aktivitu (napr. cykloturistiku, plávanie, kúpanie, loptové hry atď.) a sú aj menej nároční na pohodlie (kempovanie, táborenie v prírode, v záhrade, letné tábory, individuálna príprava jedál, zariadenia rýchleho občerstvenia ...). Stredné vekové skupiny (25-30-roční) sa zúčastňujú materiálne náročnejších aktivít napr. chatárenie, tenis, plávanie, poznávanie kultúrno-historických pamiatok, prírody, vyžadujú väčšie pohodlie (napr. ubytovanie v penziónoch alebo v hoteloch). Staršie vekové skupiny obyvateľstva sú charakteristické záujmom o fyzicky málo náročné rekreačné aktivity napr. kúpanie, vychádzky, poznávanie kultúrno-historických pamiatok, prírody, záhradkárstvo a pod.

Obyvateľstvo mikroregiónu Termál sa vyznačuje špecifickými znakmi národnostnej, vzdelanostnej a odvetvovej štruktúry. V porovnaní s okresným ale i krajským a celoslovenským priemerom sa vyznačuje nižším zastúpením sekundárneho a terciárneho vzdelania a nižšou zamestnanosťou v odvetviach hospodárstva a vyššou nezamestnanosťou.

I keď územie mikroregiónu je súčasťou národnostne zmiešaného okresu Nové Zámky k slovenskej národnosti sa hlásilo 90,9 % obyvateľov (tab. č. 8, graf č. 8). **Národnostnú štruktúru** dopĺňa maďarská národnosť, ktorá dosahuje 7,4 % podiel. K národnostne zmiešaným obciam patria – maďarsko-slovenská Pozba a Bardoňovo a slovensko-maďarské Veľké Lovce. V porovnaní s r. 1991 bol zaznamenaný vzrast počtu obyvateľov slovenskej národnosti takmer o 1 600 osôb (5,7 %), kým u maďarskej národnosti bol zaznamenaný pokles o 3 883 osôb (4,9 %).

Ostatné národnosti patria k minoritám a na celkovom počte obyvateľov mikroregiónu sa podieľajú len 1,6 %. Na rómsku národnosť podľa sčítania ľudu v r. 2001 pripadlo 0,6 %. V realite je však táto hodnota vyššia, pretože Rómovia sa hlásia aj k národnosti maďarskej aj k slovenskej.

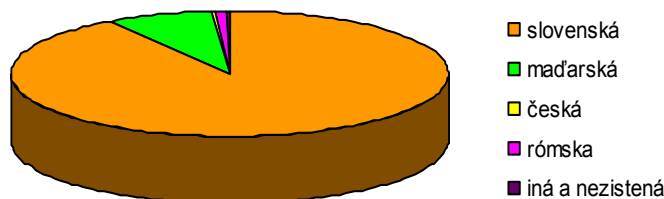
Najvyšší počet Rómov v mikroregióne je v obci Veľké Lovce, kde dosahuje 85 osôb tzn. 4,7 % miestneho obyvateľstva.

Tab. č. 8 - Národnostná štruktúra obcí mikroregiónu Termál (r. 2001)

Obec	Národnosť									
	Slovenská		Maďarská		Česká		Rómska		Iná a nezistená	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bardoňovo	536	4,1	342	30,8	6	9,2	-	-	-	-
Čechy	317	2,4	5	0,5	4,0	6,2	-	-	-	-
Dedinka	852	6,4	12	1,1	5	7,7	-	-	-	-
Dolný Ohaj	1642	12,4	9	0,8	5	7,7	7	7,4	8	15,4
Hul	1217	9,2	6	0,5	3	4,6	-	-	3	5,8
Kolta	1374	10,4	49	4,4	5	7,7	-	-	15	28,8
Maňa	2075	15,7	17	1,5	4	6,2	1	1,1	11	21,2
Podhájska	1177	8,9	8	0,7	7	10,8	1	1,1	3	5,8
Pozba	123	0,9	443	39,9	5	7,7	-	-	4	7,7
Radava	880	6,7	-	-	1	1,5	-	-	-	0,0
Trávnica	1222	9,2	10	0,9	9	13,8	-	-	7	13,5
Veľké Lovce	1815	13,7	209	18,8	11	16,9	85	90,4	1	1,9
MT spolu	13230	100,0	1110	100,0	65	100,0	94	100,0	52	100,0

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 8 - Národnostná štruktúra obyvateľstva mikroregiónu Termál (r. 2001)

Podobne ako národnostná ani **religiózna štruktúra** mikroregiónu (tab. č. 9, graf č. 9) nie je homogénna.

Tab. č. 9 - Religiózna štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu Termál (r. 2001)

Obec	Vierovyznanie									
	Rímskokatolícka cirkev		Evanjelická cirkev augsburgského vyznania		Reformovaná kresťanská cirkev		Bez vyznania		Ostatné	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bardoňovo	494	3,9	7	5,3	248	27,2	129	15,6	8	7,1
Čechy	249	2,0	1	0,8	11	1,2	57	6,9	8	7,1
Dedinka	823	6,5	6	4,5	4	0,4	33	4,0	3	2,7
Dolný Ohaj	1613	12,8	7	5,3	3	0,3	45	5,5	3	2,7
Hul	1198	9,5	8	6,0	6	0,7	14	1,7	3	2,7
Kolta	1316	10,5	3	2,3	1	0,1	108	13,1	10	8,8
Maňa	1833	14,6	69	51,9	17	1,9	176	21,3	13	11,5
Podhájska	1102	8,8	9	6,8	5	0,5	70	8,5	10	8,8
Pozba	115	0,9	11	8,3	394	43,2	14	1,7	41	36,3
Radava	862	6,9	2	1,5	2	0,2	11	1,3	4	3,5
Trávnica	1168	9,3	3	2,3	3	0,3	74	9,0	-	-
Veľké Lovce	1799	14,3	7	5,3	218	23,9	58	7,4	39	27,5
MT spolu	12572	100,0	133	100,0	912	100,0	789	100,0	142	100,0

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 9 - Religiózná štruktúra obyvateľstva mikroregiónu Termál (r. 2001)

Najvyšším podielom (82,2 %) je v religióznej štruktúre zastúpené rímsko-katolícke náboženstvo, ku ktorému sa hlási 12 572 obyvateľov. Reformovaná kresťanská cirkev je zastúpená 912 osobami (5,96 %), pričom sa viaže hlavne na obyvateľstvo maďarskej národnosti v národnostne zmiešaných obciach Pozba, Bardoňovo a Veľké Love. Evanjelická cirkev augsburgského vyznania je zastúpená 0,87 %. Bez náboženského vyznania je v mikroregióne 825 osôb, tzn. 5,39 % z obyvateľstva študovaného územia. V prípade 113 osôb (tzn. 0,74 % obyvateľov) náboženské vyznanie nebolo zistené.

Úroveň vzdelania je dôležitým faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja. **Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva** (tab. č. 10, graf č. 10) ovplyvňuje nielen jeho uplatnenie sa na trhu práce ale je tiež významným podnetom pre prítiahnutie investícií do územia. Z tohto pohľadu je tiež významnou charakteristikou ľudských zdrojov.

Tab. č. 10 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu Termál (r. 2001)

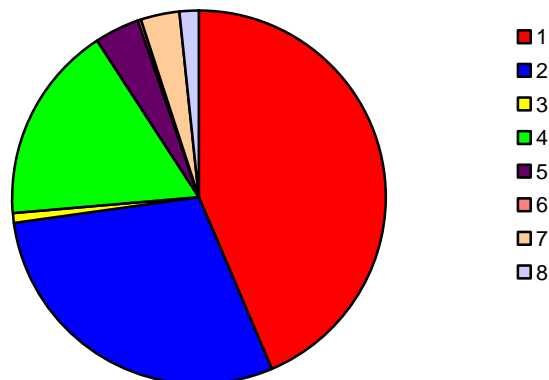
Obec	Dosiahnuté vzdelanie															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bardoňovo	313	6,1	244	7,1	1	1,0	98	4,8	23	5,1	1	2,7	12	3,2	-	-
Čechy	101	2,0	68	2,0	-	-	48	2,4	17	3,8	1	2,7	10	2,7	9	4,4
Dedinka	466	9,1	147	4,3	14	14,0	61	3,0	12	2,7	1	2,7	5	1,3	2	1,0
D. Ohaj	662	12,9	374	10,9	10	10,0	247	12,2	71	15,9	-	-	8	2,1	6	2,9
Hul	459	8,9	288	8,4	10	10,0	185	9,1	27	6,0	-	-	21	5,6	2	1,0
Kolta	485	9,4	406	11,8	-	-	224	11,1	33	7,4	3	8,1	35	9,4	10	4,9
Maňa	578	11,3	481	14,0	15	15,0	357	17,6	78	17,4	8	21,6	69	18,5	121	58,7
Podhájska	367	7,1	254	7,4	-	-	143	7,1	53	11,9	5	13,5	73	19,6	9	4,4
Pozba	207	4,0	104	3,0	-	-	100	4,9	29	6,5	-	-	20	5,4	-	-
Radava	262	5,1	252	7,4	2	2,0	166	8,2	25	5,6	2	5,4	22	5,9	2	1,0
Trávnica	471	9,2	335	9,8	18	18,0	138	6,8	33	7,4	3	8,1	37	9,9	17	8,3
V. Lovce	762	14,8	475	13,9	30	30,0	257	12,7	46	10,3	13	35,1	61	16,4	28	13,6
MT spolu	5133	100,0	3428	100,0	100	100,0	2024	100,0	447	100,0	37	100,0	373	100,0	206	100,0

1 - základné vzdelanie, 2 - učňovské bez maturity, 3 - stredné odborné bez maturity, 4 - úplné stredné odborné a učňovské s maturitou, 5 - úplné stredné všeobecné, 6 - vyššie, 7 - vysokoškolské vzdelanie, 8 - bez vzdelania
Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľov mikroregiónu prevládajú osoby s dosiahnutým nižším vzdelaním. Dominuje skupina osôb s dokončeným základným vzdelaním (5133 osôb) a učňovským vzdelaním bez maturity (3428 osôb), ktoré z celkového počtu obyvateľov tvoria 72,87 %. Úplné stredné vzdelanie s maturitou dosiahlo 22,13 % tzn. 2 508 osôb. Vysokoškolské vzdelanie je v tejto štruktúre zastúpené 3,17 %, pričom najväčší počet

obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním je v obci Kolta a Maňa. Vnútna vzdelanostná štruktúra jednotlivých obcí úzko kopíruje mikroregionálnu úroveň.

Graf č. 10 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva mikroregionu Termál (r. 2001)

1 - základné vzdelanie, 2 - učňovské bez maturity, 3 - stredné odborné bez maturity, 4 - úplné stredné odborné a učňovské s maturitou, 5 - úplné stredné všeobecné, 6 - vyššie, 7 - vysokoškolské vzdelanie, 8 - bez vzdelania

Vzdelanie, sociálna príslušnosť a ekonomická aktivita signalizujú nielen postavenie jednotlivcov v spoločnosti, ale poukazujú aj na možnosti jeho realizácie uplatnením sa na trhu práce a pôsobia na rozvoj územia.

1. 1. 3. 2 Sídla

Územie mikroregionu Termál patrí k územiám Slovenska s vysokým potenciálom pre rozvoj sídelnej siete. Osídlenie odráža prírodné podmienky ale aj vývoj hospodárskej základne územia. Za ťažiskové a aj základné hospodárske odvetvie celého územia možno považovať poľnohospodárstvo. Mikroregion Termál patrí zároveň k starým kultúrnym oblastiam Slovenska, ktoré majú čo ponúknuť nielen svojim obyvateľom ale i návštevníkom po stránke kultúrno-historickej, estetickej i krajinárskej.

Podľa Územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja (1998) súčasnú štruktúru osídlenia mikroregionu charakterizuje bodové osídlenie v poľnohospodárskej krajine. Priemerná veľkosť sídiel je podľa počtu obyvateľov 1 174 obyvateľov a priemerná plocha sídiel dosahuje 17,2 km².

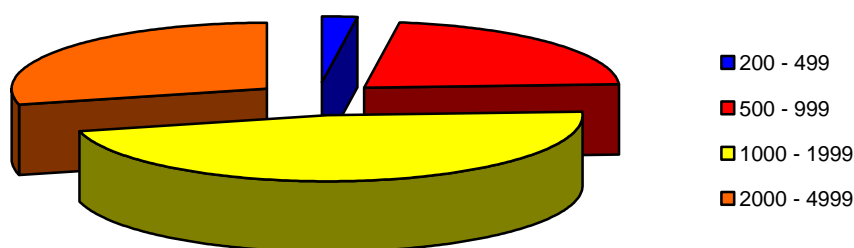
Pahorkatinový charakter územia nevytvára limity pre rozvoj veľkostných a funkčných typov sídel. Mikroregion Termál vytvára 12 vidieckych sídel. Ako vidieť z tab. č. 11 a grafu č. 11 na území prevažujú stredne veľké vidiecke sídla s počtom obyvateľov od 1000-2000 osôb, ktoré koncentrujú 46,89 % obyvateľstva mikroregionu. Patria k nim obce Podhájska, Dolný Ohaj, Hul, Trávnica a Kolta. V dvoch najväčších sídlach - Maňa a Veľké Lovce, ktoré majú nad 2000 obyvateľov žije 29,4 % obyvateľov mikroregionu. Za nimi v početnosti nasleduje kategória sídiel o veľkosti 500-1000 obyvateľov, ktorú zastupujú obce Bardoňovo, Dedinka, Pozba a Radava a žije v nich 21,5 % obyvateľov mikroregionu Termál. Veľkostné kritérium malej obce na danom území spĺňa len jedna obec - Čechy s počtom 317 obyvateľov (r. 2006). Vývoj veľkostnej štruktúry obcí mikroregionu v rokoch r. 1991-2006 je charakteristický minimálnym nárastom veľkostnej kategórii väčších obcí a miernym poklesom vo veľkostnej kategórii obcí od 500-999 obyvateľov. Minimálny nárast bol zaznamenaný i vo veľkostnej kategórii malých obcí s počtom obyvateľov 200-499 zastúpenej len jednou obcou - Čechy.

Tab. č. 11 - Vývoj veľkostných kategórií sídel mikroregiónu Termál (r. 1991 a 2006)

Veľkostná kategória	Počet obcí				Počet obyvateľov				Plocha v km ²	
	r. 1991		r. 2006		r. 1991		r. 2006		r. 2006	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0-199	-		-		-		-		-	
200-499	1	8,3	1	8,3	316	2,1	317	2,2	11,85	5,7
500-999	4	33,3	4	33,3	3443	22,5	3144	21,5	59,34	28,8
1000-1999	5	41,7	5	41,7	7168	46,9	6733	46,9	87,75	42,6
2000-4999	2	16,7	2	16,7	4367	28,5	4162	29,4	47,44	22,9
5000-9999	-		-		-		-		-	
MT spolu	12	100,0	12	100,0	15294	100,0	14359	100,0	206,38	100,0

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2001, KS ŠÚ Nitra, 2004

Graf č. 11 - Veľkostné kategórie sídiel mikroregiónu Termál (r. 2006)

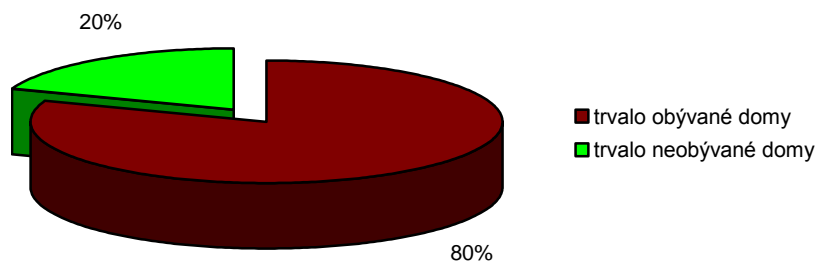
Ťažiskovým sídlom tzn. centrom mikroregiónu Termál je obec Podhájska s 1122 obyvateľmi (r. 2006). Svojimi prírodnými zdrojmi termálnej vody sa transformuje na významné stredisko cestovného ruchu nielen okresu Nové Zámky a Nitrianskeho kraja ale nadobúda príťažlivosť i pre zahraničných návštevníkov najmä z Česka, Nemecka a Maďarska. Druhým centrom, ktoré môže vzniknúť v blízkej budúcnosti na rovnakom základe, môže byť obec Bardoňovo, ktorá do r. 2013 plánuje vybudovať kúpeľno-liečebný areál s otvorenými i krytými bazénmi s vodnými atrakciami a s celoročnou prevádzkou, čím významne prispeje k rozvoju mikroregiónu Termál.

V Územnej koncepcii rozvoja Slovenska II. (1998) a Koncepcii rozvoja Slovenska (2001) boli v sídelnej štruktúre SR vyčlenené ťažiská osídlenia a rozvojové osi. Rozvojové komunikačno-sídelné osi tvoria komunikačné systémy, na ktorých nachádzajúce sa sídla resp. sídla v ich zázemí môžu tejto polohy získať výhodné postavenie a významné impulzy rozvoja. Územie Mikroregiónu Termál úzko nadväzuje na rozvojovú os druhého stupňa - Ponitriansku sídelnú rozvojovú os (Trenčín - Bánovce nad Bebravou - Topoľčany - Nitra - Nové Zámky - Hurbanovo - Komárno).

Domový a bytový fond

S vývojom počtu obyvateľov a stabilizáciou obyvateľstva úzko súvisí i oblasť domového a bytového fondu. Podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 v mikroregióne Termál bol **domový fond** tvorený 5395 domovými jednotkami, ktoré zahŕňajú 5610 bytov. Takmer 20 % z celkového domového fondu je neobývaných (graf č. 12). V obciach sa tento podiel pohybuje od 10,8 do 34,7 %. Takmer jedna štvrtina domov je neobývaných v obciach Bardoňovo, Čechy, Dedinka a Trávnica. Najviac využitý domový fond je v obciach Dolný Ohaj, Hul a Veľké Lovce.

Graf č. 12 - Využiteľnosť domového fondu mikroregiónu Termál (r. 2001)

Takmer vo všetkých obciach mikroregiónu Termál (tab. č. 12) v prepočte na 100 obyvateľov pripadá viac domov ako je priemer Nitrianskeho kraja (24,3 domov /100obyvateľov).

Tab. č. 12 - Domový a bytový fond v obciach mikroregiónu Termál (r. 2001)

Obec	Domy		TOD		Neobývané domy		Byty		TOB		Neobývané byty	
	spolu	spolu na 100 obyv.	spolu	z toho rodinné	abs.	%	spolu	na 100 obyv.	spolu	z toho v rod. domoch	abs.	%
Bardoňovo	327	36,9	237	233	90	8,5	340	38,4	247	232	93	8,7
Čechy	167	51,2	109	107	58	5,5	173	53,1	114	106	59	5,5
Dedinka	360	41,4	265	263	95	9,0	368	42,3	273	263	95	8,9
Dolný Ohaj	489	29,3	436	425	53	5,0	532	31,8	476	435	56	5,2
Hul	424	34,5	375	368	49	4,6	437	35,6	388	369	49	4,6
Kolta	551	38,3	441	426	110	10,4	602	41,9	489	428	113	10,5
Maňa	723	34,3	591	581	132	12,5	757	35,9	615	588	142	13,2
Podhájska	472	39,5	374	369	98	9,3	480	40,1	386	372	94	8,8
Pozba	239	41,6	192	191	47	4,5	243	42,3	196	195	47	4,4
Radava	396	44,9	301	301	95	9,0	404	45,9	308	308	96	8,9
Trávnica	558	44,7	425	422	133	12,6	563	45,1	430	421	133	12,4
Veľké Lovce	689	32,5	594	589	95	9,0	711	33,5	615	597	96	8,9
MT spolu	5395	37,1	4340	4275	1055	100,0	5610	38,6	4537	4314	1073	100,0

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Bytový fond je využitý na 19,1 %. Na vidieku viac ako 95,1 % bytových jednotiek v rodinných domoch. Mikroregión je vybavený 5610 bytovými jednotkami. V prepočte na 1000 obyvateľov pripadá 38,6 bytov. Najvyšší počet domového a bytového fondu v prepočte na 1000 obyvateľov je v obciach Čechy, Trávnica, Radava a Pozba. V mnohých z nich je i vysoký počet neobývaných domov a bytov (tab. č. 12). Voľný bytový fond môže byť využitý i na rekreačné účely – napr. chalupy resp. prebudovaný na penzióny alebo turistické ubytovne.

Vybavenosť domov a bytov poukazuje na úroveň bývania a aj na životnú úroveň obyvateľstva. Na úrovni obcí je značne diferencovaná. Prezентuje sa viacerými ukazovateľmi ako napr. ukazovateľom obložnosti, vybavenosťou bytov ústredným kúrením, kúpeľňou alebo sprchovacím kútom, farebným televízorom, telefónom, mobilným telefónom ale aj tým, či domácnosť vlastní rekreačnú chatu alebo domček, osobný automobil atď.

Podľa ukazovateľa obložnosti (priemerný počet m² obytnej plochy v prepočte na 1 osobu) v mikroregióne Termál na 1 obyvateľa pripadá 22,3 m² obytnej plochy, čo predstavuje nadpriemernú hodnotu Nitrianskeho kraja (19,2 m²). Prevažná časť sídel v mikroregióne dosahuje priaznivé hodnoty obložnosti (na 1 obyvateľa 20 až 33,0 m²).

Najlepšia situácia je v obciach Trávnica, Pozba, Radava. Naopak v obciach Veľké Lovce, Dedinka, Dolný Ohaj a Hul hodnoty obložnosti nedosahujú regionálny priemer a ich obložnosť sa pohybuje v rozpätí od 18,2 do 21,5 m² obytnej plochy na 1 osobu (tab. č. 13).

Vybavenosť trvalo obývaných bytov v jednotlivých sídlach je rôzna. Podiel trvale obývaných bytov vybavených kúpeľnou resp. sprchovacím kútom v mikroregión Termál je 67,5 %. V mikroregión Termál takmer každý 4 trvalo obývaný byt (TOB) vlastní automatickú práčku, takmer každý tretí vlastní auto atď. (tab. č. 13). Vlastníctvo auta výrazne zvyšuje mobilitu obyvateľstva.

Najnižšia kvalita bývania je v malých obciach, kde žije staršie obyvateľstvo v staršom bytovom fonde a s nižšou vybavenosťou. Vybavenosť domácností podľa vybraných ukazovateľov vykazuje nižšie hodnoty ako je krajský ale aj celoslovenský priemer.

Tab. č. 13 - Úroveň bývania a vybavenosť domácnosti v mikroregión Termál (r. 2001)

Obec	Počet										
	trvale bývajúcich osôb na 1 TOB	m ² obytnej plochy na 1 TOB	obytných miestností na 1 TOB	trvale bývajúcich osôb na 1 obytnú miestnosť	m ² obytnej plochy na osobu	bytov s kúpeľňou alebo sprch. kútom	bytov s mob. telefónom	bytov s automat. práčkou	bytov s rekreačnou chalupou, domčekom, chatou	bytov s osobným automobilom	bytov s počítačom
Bardoňovo	3,01	67,9	3,71	0,81	22,5	198	49	84	-	93	19
Čechy	2,79	66,7	3,49	0,80	23,9	89	11	38	-	25	9
Dedinka	3,18	59,4	3,32	0,96	18,6	215	48	65	3	78	
D. Ohaj	4,21	75,1	0,83	4,21	21,5	433	93	196	7	213	12
Hul	3,17	67,5	3,80	0,83	21,3	364	53	133	1	138	27
Kolta	2,93	59,6	3,39	0,86	20,3	416	89	168	2	161	28
Maňa	3,23	67,0	3,63	0,89	20,8	515	136	269	27	195	41
Podhájska	3,09	67,2	3,70	0,83	21,7	320	64	114	18	107	24
Pozba	2,94	68,8	4,05	0,73	23,3	159	34	76	10	59	10
Radava	2,86	66,4	3,69	0,78	23,2	248	54	95	3	94	13
Trávnica	2,89	66,0	4,00	0,79	33,0	326	47	128	13	104	20
V. Lovce	3,44	62,5	3,58	0,96	18,2	507	86	231	3	198	23
MT spolu	3,14	66,7	3,43	1,12	22,4	3790	764	1597	87	1465	226

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

1. 1. 4 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

1. 1. 4. 1 Štruktúra vyžívania krajiny

V úzkej nadväznosti na prírodné prostredie sa rozvíjala i hospodárska základňa riešeného územia. Územie mikroregiónu Termál je v prevažnej miere tvorené poľnohospodárskou krajinou s vysokým stupňom zornenia. Z poľnohospodárskej pôdy 76,90 % pripadá na ornú pôdu. Lúky a pasienky, netypické pre túto nížinnú oblasť, zaberajú 3,48 %. Na záhrady a vinice pripadajú približne 3 % (tab. č. 14, graf č. 13). Štruktúru využívania pôdneho fondu dopĺňajú ovocné sady, ktoré zaberajú necelé 1 % z plochy územia. Územie spestrujú lesné plochy, zaberajúce 2093,82 km² (11,47 %). Vodné plochy zaberajú len 1,55 %. Štruktúru využitia krajiny dopĺňa zastavaná plocha s 1093,05 km², tzn. 5,99 % plochy mikroregiónu Termál.

Trvalé trávnaté porasty zaberajú najviac plochy v obci Bardoňovo, ktorá vyniká i v plochách ovocných sádov. Väčšie plochy viníc v mikroregión Termál má obec Veľké Lovce, Kolta a Čechy.

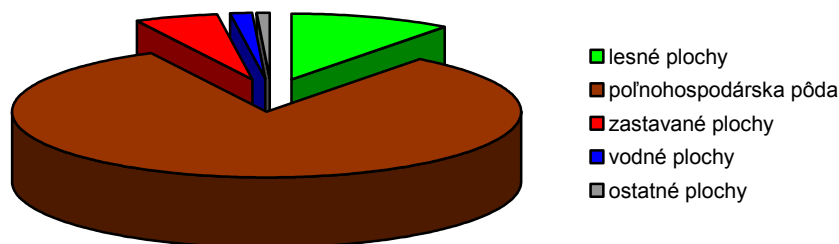
Takmer polovica (42,7 %) lesných plôch územia pripadá na obec Veľké Lovce. Významné lesné plochy majú aj obce Kolta, Dedinka, Trávnica, Bardoňovo a Podhájska. Vo vodných plochách v mikroregióne dominuje obec Dedinka.

Tab. č. 14 - Štruktúra využitia pôdneho fondu mikroregiónu Termál (r. 2005)

Formy využitia pôdneho fondu	plocha v ha	v %
poľnohospodárska pôda	16790,06	91,97
z toho:		
- orná pôda	12912,42	70,73
- vinice	538,02	2,95
- záhrady	520,67	2,85
- ovocné sady	132,65	0,73
- chmeľnice	0,02	0,00
- trvalé trávnaté porasty	635,43	3,48
lesné plochy	2093,82	11,47
zastavané plochy	1093,05	5,99
vodné plochy	282,47	1,55
ostatné plochy	185,95	1,02
Spolu	18256,65	100,00

Zdroj: KS ŠÚ Nitra, 2007

Graf č. 13 - Využitie pôdneho fondu mikroregiónu Termál (r. 2005)

1. 1. 4. 2 Trh práce

Pod **ekonomicky aktívnym obyvateľstvom** (EAO) rozumieme obyvateľstvo, ktoré je v pracovnom, služobnom alebo v obdobnom pomere k nejakej organizácii.

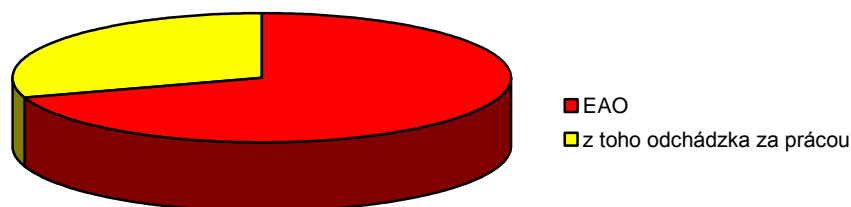
Podľa výsledkov posledného sčítania ľudu v roku 2001 v mikroregióne Termál bolo evidovaných 6573 EAO, čo predstavuje 42,98 % z celkového počtu obyvateľov študovaného mikroregiónu. Podiel EAO na 100 obyvateľov sa v jednotlivých obciach pohybuje v rozpätí 36,4 % až 46,9 % (tab. č. 14, graf č. 14). Extrémne nízka hodnota je v obci Bardoňovo, naopak najvyššia hodnota je v obci Kolta. Prevažná časť obcí dosahuje podpriemerné hodnoty mikroregiónu Termál.

Tab. č. 14 - Základné ukazovatele ekonomicky aktívneho obyvateľstva mikroregiónu Termál (r. 2001)

Obec	EAO	EAO/100 obyv.	Odchádzka do zamestnania	odchádzka/100 EAO
Bardoňovo	359	40,52	142	39,55
Čechy	131	41,5	64	48,85
Dedinka	386	43,9	145	37,56
Dolný Ohaj	787	44,6	352	44,73
Hul	44	42,9	273	50,18
Kolta	668	44,6	221	33,08
Maňa	901	40,9	454	50,39
Podhájska	532	42,4	212	39,85
Pozba	277	44,7	128	46,21
Radava	403	42,1	234	58,06
Trávnica	569	41,1	318	55,89
Veľké Lovce	1 016	46,9	437	43,01
MT spolu	6573	43,0	2980	45,34

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 14 - Základné ukazovatele EAO mikroregiónu Termál (r. 2001)

Transformačné zmeny, ktoré nastúpili po r. 1989, spôsobili zmeny v štruktúre EAO podľa spoločenskej skupiny aj v mikroregióne Termál (tab. č. 15).

Tab. č. 15 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa spoločenskej skupiny v mikroregióne Termál (r. 2001)

Obec	spoločenská skupina															
	zamestnanci v								ČPD		P		O		EAO	
	ŠP		SP		PD		IZ									
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bardoňovo	142	6,6	148	7,1	22	3,9	1	0,9	0		23	6,1	23	1,8	359	5,5
Čechy	32	1,5	32	1,5	35	6,3	5	4,6	0		7	1,9	20	1,6	131	2,0
Dedinka	116	5,4	132	6,4	49	8,8	5	4,6	0		25	6,6	59	4,7	386	5,9
Dolný Ohaj	219	10,2	254	12,3	78	13,9	16	14,8	3	6,7	43	11,4	174	13,7	787	12,0
Hul	213	9,9	147	7,1	56	10,0	2	1,9	0	0,0	32	8,5	94	7,4	544	8,3
Kolta	154	7,2	188	9,1	124	22,1	4	3,7	37	82,2	38	10,1	123	9,7	668	10,2
Maňa	332	15,5	266	12,8	36	6,4	17	15,7	1	2,2	36	9,5	213	16,8	901	13,7
Podhájska	222	10,4	164	7,9	34	6,1	10	9,3	1	2,2	37	9,8	64	5,1	532	8,1
Pozba	102	4,8	73	3,5	9	1,6	3	2,8	1	2,2	18	4,8	71	5,6	277	4,2
Radava	169	7,9	116	5,6	25	4,5	6	5,6	0	0,0	27	7,1	60	4,7	403	6,1
Trávnica	163	7,6	181	8,7	61	10,9	7	6,5	0	0,0	28	7,4	129	10,2	569	8,7
Veľké Lovce	280	13,1	371	17,9	31	5,5	32	29,6	2	4,4	64	16,9	236	18,6	1 016	15,5
MT spolu	2144	100,0	2072	100,0	560	100,0	108	100,0	45	100,0	378	100,0	1266	100,0	6573	100,0

ŠP - štátny podnik, SP - súkromný podnik, PD - poľnohospodárske družstvo alebo iná družstevná organizácia, IZ - iný zamestnávateľ, ČPD - členovia produkčných družstiev, P - podnikatelia, O - ostatní a nezistení, EAO - ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

Popri zamestnancoch sa objavila nová skupina – podnikatelia, ktorá začína nadobúdať stále významnejšie miesto. V roku 2001 v mikroregióne podnikalo 378 podnikateľov. Podnikatelia pôsobia v každej obci mikroregiónu Termál s najväčšou koncentráciou vo Veľkých Lovciach (64).

Najdominantnejšou spoločenskou skupinou sú však stále zamestnanci (4 884 osôb), ktorí sa na EAO podieľajú 74,24 %. Zamestnanci nachádzajú pracovné príležitosti v štátnom sektore (2 144 osôb, tzn. 43,90 %), v súkromnom sektore (2 072 osôb, tzn. 42,42 %), v poľnohospodárskych družstvách alebo v inej družstevnej organizácii (560 osôb, tzn. 11,47 %), resp. u iného zamestnávateľa (108 osôb, tzn. 2,2 %). Štruktúru EAO podľa spoločenskej skupiny dopĺňajú členovia produkčných družstiev, vypomáhajúci obyvatelia v rodinných podnikoch a iní. Priestorové rozmiestnenie zamestnancov v štátnom a v súkromnom sektore podľa obcí poukazuje na ich pomerne vyrovnaný podiel (tab. č. 15).

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo možno charakterizovať i podľa sektorovej štruktúry hospodárstva (tab. č. 16, graf č. 15).

Tab. č. 16 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch hospodárstva v mikroregióne Termál (r.2001)

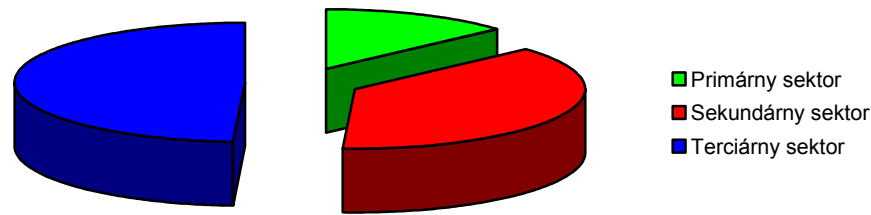
Obec	Primárny sektor	Sekundárny sektor	Terciárny sektor	EAO bez udania	Spolu
Bardoňovo	28	126	143	62	359
Čechy	38	34	39	20	131
Dedinka	53	119	132	82	386
Dolný Ohaj	85	247	313	142	787
Hul	62	105	247	130	544
Kolta	160	276	106	126	668
Maňa	47	280	542	32	901
Podhájska	74	118	261	79	532
Pozba	18	82	138	39	277
Radava	25	112	203	63	403
Trávnica	64	182	208	115	569
Veľké Lovce	65	361	332	258	1016
MT spolu	719	2042	2664	1148	6573

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Najväčšia zamestnanosť je terciárnom sektore, v ktorom našlo pracovné možnosti 40,53 % zamestnaných obyvateľov mikroregiónu. Sekundárny sektor reprezentovaný priemyselnou a stavebnou aktivitou zamestnával necelú jednu tretinu EAO (31,0 %). V primárnom sektore najmä v poľnohospodárstve pracuje jedna desatina EAO.

Obyvateľstvo nenachádza pracovné príležitosti v mikroregióne, a preto musí za prácou odchádzať do okolitých miest. Nedostatok pracovných možností v jednotlivých obciach mikroregiónu núti obyvateľstvo migrovať za prácou. Na odchádzke za prácou mimo obec trvalého bydliska sa zúčastňuje takmer 45 % EAO (tab. č. 15, graf č. 14). Odchádzka za prácou smeruje hlavne do okolitých priemyselných centier Nové Zámky, Šurany, Vráble, Levice, ktoré majú diverzifikovanú štruktúru pracovných príležitostí. Najväčšia odchádzka je z obcí Radava a Trávnica, kde dosahuje viac ako 50 % EAO.

Graf č. 15 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch hospodárstva v mikroregióne Termál (r.2001)

V štruktúre EAO podľa odvetví hospodárstva (tab. č. 17) patrí najviac EAO k výrobným odvetviam - k priemyselnej činnosti (19,9 %) a k poľnohospodárskej výrobe (10,1 %). Z nevýrobných odvetví je v popredí EAO dopravy (doprava, skladovanie a spoje) a obchodných služieb (veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru) a EAO.

Väčšina EAO odchádza za pracovnými príležitosťami mimo obce, pričom dochádzka smeruje najmä do priemyslu a obchodných služieb miest Šurany, Nové Zámky a Vráble.

Tab. č. 17 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetví hospodárstva v mikroregióne Termál (r. 2001)

Odvetvie hospodárstva	Ekonomicky aktívne osoby	
	spolu	z toho odchádza do zamestnania
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	662	125
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	57	27
Rybolov, chov rýb	-	-
Ťažba nerastných surovín	11	9
Priemyselná výroba	1306	850
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	64	49
Stavebníctvo	501	339
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	536	275
Hotely a reštaurácie	101	44
Doprava, skladovanie a spoje	587	460
Peňažníctvo a poisťovníctvo	52	34
Nehnutelnosti, prenájom a obchodné služby, výskum a vývoj	162	110
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	534	164
Školstvo	267	116
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	301	144
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	97	46
Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	-
Exteritoriálne organizácie a združenia	-	-
EAO bez udania odvetví	1335	188
Spolu	6573	2980

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Prírodné podmienky územia obcí mikroregiónu Termál umožňujú intenzívne využívanie poľnohospodárstva. Poľnohospodárstvo tu má svoje tradície, čo sa prejavuje v spätosti obyvateľstva s pôdou. Pracovnú príležitosť v ňom nachádza 10,1 % EAO, avšak predpokladá sa, že zamestnanosť v tomto odvetví hospodárstva sa bude naďalej znižovať. Dnes na poľnohospodárskej pôde hospodária okrem poľnohospodárskych družstiev aj iné

subjekty, ako napr. spoločnosti s ručením obmedzeným alebo súkromne hospodáriaci roľníci. I napriek tomu, že sa forma vlastníctva v poľnohospodárskych družstvách po roku 1992 zmenila, len pomaly sa zmenil charakter riadenia týchto podnikov. Z mnohých poľnohospodárskych podnikov pred rokom 1999 prosperujúcich sa stali ak nie stratové tak málo efektívne podniky, ktoré pri transformácii vlastníctva pristúpili k hromadnému prepúšťaniu pracovníkov. Reštrukturalizácia poľnohospodárstva mala veľmi negatívny vplyv na zamestnanosť mikroregiónu a spôsobila prudký nárast **nezamestnanosti** v tomto typicky poľnohospodárskom území. Práve poľnohospodárstvo bolo charakteristické tzv. prezamestnanosťou ako i zamestnanosťou marginálnych skupín obyvateľstva, ktoré nenašli uplatnenie na trhu práce a zaradili sa prevažne medzi dlhodobo nezamestnaných.

K rastu nezamestnanosti v mikroregióne Termál prispelo i obmedzovanie priemyselnej výroby, likvidácia menej rentabilných podnikov vysokým prílivom evidovaných nezamestnaných na základe hromadných prepúšťaní v závodoch v priemyselných centrách mimo mikroregiónu napr. v bývalých veľkých podnikoch ako napr. Elektrosvit Nové Zámky, Elitex Šurany, Tesla Vráble ako i opakovaných prepúšťaní zamestnancov jednotlivých zamestnávateľských subjektov, prílivom absolventov všetkých typov škôl atď. Nezamestnanosť v regióne bola zvýšená aj recesiou stavebných podnikov a pozastavením výstavby III. bloku JE Mochovce. Najťažšie sa na trhu práce uplatňujú skupiny obyvateľstva so základným vzdelaním, vo veku nad 50 obyvateľov a absolventi škôl, ktorí nemajú za sebou žiadnu prax.

Počet nezamestnaných v roku 2006 tvorilo v mikroregióne 649 osôb (tab. č. 18, mapa č. 5) tzn. 7,7 % obyvateľstva v produktívnom veku. V mikroregióne prevláda dlhodobá nezamestnanosť, ktorá sa podieľa na celkovej nezamestnanosti 41 %. Najvyššia intenzita dlhodobej nezamestnanosti je v obciach Dedinka (57 %), Čechy (56 %) a Veľké Lovce (55 %) a naopak nízke hodnoty dosahuje v obciach Hul (26 %), Podhájska (29 %) a Dolný Ohaj (29 %). V nezamestnanosti prevláda obyvateľstvo s nižším vzdelaním najmä základným.

Tab. č. 15 - Nezamestnanosť v mikroregióne Termál (r.2006)

Obec	počet nezamestnaných	počet nezamestnaných viac ako 24 mesiacov	Podiel dlhodobo nezamestnaných na 100 nezamestnaných
Bardoňovo	31	16	52
Čechy	16	9	56
Dedinka	42	24	57
Dolný Ohaj	66	19	29
Hul	43	11	26
Kolta	80	29	36
Maňa	73	25	34
Podhájska	56	16	29
Pozba	29	15	52
Radava	27	8	30
Trávnica	39	14	36
Veľké Lovce	147	81	55
MT spolu	649	267	41

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Nové Zámky, 2007

Za ťažiskové a základné hospodárske odvetvie celého územia sa naďalej považuje **poľnohospodárstvo**. Územie mikroregiónu Termál je súčasťou obilnice Slovenska s rozvinutou živočíšnou výrobou.

V mikroregióne realizujú prevažnú väčšinu poľnohospodárskych aktivít poľnohospodárske subjekty - PD Dolný Ohaj, PD Kolta, PD Agrocoop Hul, PD Podhájska –

Radava, Agro-Gombár, s.r.o. Dvory nad Žitavou, PD Maňa a Dan Agro Holding, s.r.o. Šurany prevádzka Dedinka. Poľnohospodárske podniky sú charakteristické zmiešaným typom hospodárstva, kde popri rastlinnej výrobe je rozvinutá i živočíšna výroba zameraná na chov ošípaných, hovädzieho dobytku a hydiny.

Plošne najväčším poľnohospodárskym subjektom s najväčším počtom zamestnancov je v južnej časti mikroregiónu PD Kolta hospodáriace na ploche 2 322 ha v katastrálnom území obcí Kolta, Čechy, Semerovo, Farná a Veľké Lovce. Družstvo zamestnáva 144 pracovníkov (prevažne z Kolty a okolitých obcí). Štruktúru poľnohospodárskej pôdy tvorí 2 182 ha ornej pôdy, 98 ha viníc, 36 ha ovocných sádov a 6 ha lúk. Zmiešané hospodárstvo je orientované v rastlinnej výrobe na pestovanie pšenice, kukurice a slnečnice. Z ďalších plodín je to pestovanie jačmeňa, repky olejnej, silážnej kukurice, lucerny ale i hrozna a ovocia. Živočíšna výroba je zameraná na chov ošípaných, hovädzieho dobytku a oviec.

V západnej časti mikroregiónu hospodári PD Dolný Ohaj na ploche 1 121,77 ha, zastúpené v katastrálnom území obcí Dolný Ohaj a Veľké Lovce. Agrosubjekt vykazuje 62 pracovníkmi druhú najvyššiu zamestnanosť v mikroregióne. Prevažná väčšina pracovníkov (59) je zo sídla agrosubjektu, ďalší zamestnanci dochádzajú z obce Hul, Veľké Lovce a Bešeňov. Družstvo obhospodaruje okrem ornej pôdy (1 087,21 ha) aj vinice (34,56 ha). Výrobne sa zameriava na zmiešané hospodárstvo, pričom v rastlinnej výrobe dominuje pestovanie pšenice, kukurice a silážnej kukurice. Z ďalších plodín je to pestovanie jačmeňa, repky olejnej, slnečnice, lucerny, tradičného maku a hrozna. Živočíšnu výrobu reprezentuje chov ošípaných a hovädzieho dobytku.

V centrálnej časti mikroregiónu pôsobí PD Podhájska – Radava, hospodáriace na ploche 1321,161 ha v obciach Trávnica, Podhájska, Radava, Hul, Veľké Lovce a Pozba. Zamestnáva 27 zamestnancov, z čoho je 21 mužov a 6 žien. Z hľadiska dochádzky do zamestnania je 23 zamestnancov z Podhájskej alebo Radavy a ďalší zamestnanci z obcí Trávnica a Dedinka. Poľnohospodársku pôdu družstva tvorí 1271,05 ha ornej pôdy, 24,89 ha ovocných kríkov s pestovaním čiernych ríbezlí a 25,22 ha lúk. Výrobne sa družstvo zameriava na zmiešané hospodárstvo. V rastlinnej výrobe sa sústreďuje hlavne na pestovanie pšenice, kukurice a slnečnice a v živočíšnej výrobe dominuje chov ošípaných.

Významným poľnohospodárskym subjektom je v západnej časti mikroregiónu Agrocoop poľnohospodársko-výrobné družstvo Hul hospodáriace na ploche 1439,72 ha v obciach Hul, Vlkaš, Radava, Dolný Ohaj, Maňa, Úľany nad Žitavou a Trávnica. Poľnohospodársky subjekt zamestnáva 35 zamestnancov. Z hľadiska dochádzky do zamestnania je 27 zamestnancov z Hulu a ďalší dochádzajú z Radavy, Ondrochova, Vlkašu a Šurian. Poľnohospodársku pôdu tvorí výhradne orná pôda, na ktorej sa pestuje najmä pšenica, kukurica, slnečnica a repka olejná. Pred r. 1989 sa subjekt zaoberal aj živočíšnou výrobou (chov hovädzieho dobytku a chov ošípaných), ktorá bola vysoko mechanizovaná. Z dôvodu nerentabilnosti a neustáleho poklesu predajných cien mäsa bola však daná výroba zrušená. Výrobné zameranie družstva ovplyvňujú vo veľkej miere záujmy trhu a predložené ponuky na pestovanie konkrétnych plodín akým bolo napr. pestovanie pohánky na osivo pre rakúsky trh či pestovanie sóje alebo hrachu.

Rozrastajúcim sa subjektom je v mikroregióne spoločnosť Dan Agro Holding, s. r.o. Šurany, spoločnosť s 90 % dánskym kapitálom, ktorá bola v mikroregióne v r. 2006 zastúpená dvomi prevádzkami - PD Maňa a Agrodružstvo Dedinka a 4 prevádzkami mimo územia mikroregiónu. *Dan Agro Holding, s.r.o. Šurany, prevádzka Agrodružstvo Dedinka* hospodári na ploche 593,44 ha v Dedinke a v Pozbe. V prevádzke je zamestnaných 6 pracovníkov, ktorí sú z Dedinky. Vo využití poľnohospodárskej pôdy dominuje 581,09 ha orná pôda a 12,35 ha trvalé trávnaté porasty. Výrobne sa prevádzka zameriava na pestovanie pšenice, jačmeňa, kukurice a repky olejnej. V súčasnosti je pripravovaná kompletná rekonštrukcia pôvodného poľnohospodárskeho družstva s cieľom vybudovať agro park zameraný na chov ošípaných.

PD Maňa bola do roku 2006 samostatným poľnohospodárskym subjektom, v r. 2006 sa stáva súčasťou spomínanej spoločnosti Dan Agro Holding, s.r.o. Šurany a od r. 2007 je súčasťou spoločnosti AGRO Žitava, s.r.o. Šurany. PD Maňa obhospodaruje 3182 ha, z čoho bolo 759 ha v obci Maňa a ďalšia obhospodarovaná pôda je v obciach Trávnica, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Družstvo zamestnáva 50 zamestnancov. Z celkovej obhospodarovanej plochy zaberá 2837 ha orná pôda, 35 ha vinice a 119 ha trvalé trávnaté porasty. Výrobne sa subjekt zameriava na pestovanie obilnín a iných kultúrnych plodín, medzi ktorými dominuje pšenica, kukurica a jačmeň. Pestované plodiny dopĺňa repka olejná a hrozno.

Najvýchodnejším agrosubjektom je v území spoločnosť Agro-Gombár, s.r.o. Dvory nad Žitavou hospodáriaci na 1298,66 ha poľnohospodárskej pôdy v obciach Bardoňovo a Smerovo. Agrosubjekt poskytuje pracovnú príležitosť 20 EAO mikroregiónu. Prevažná časť zamestnancov (18) je bez dochádzky. Subjekt sa výrobne zameriava na zmiešané hospodárstvo, pričom v rastlinnej výrobe dominuje pestovanie pšenice, kukurice a jačmeňa a menšie oševné plochy zaberá repka olejná a slnečnica. V živočíšnej výrobe je zastúpený výhradne chov ošípaných.

V obciach mikroregiónu majú svoje miesto v poľnohospodárskej výrobe i súkromne hospodáriaci roľníci, ktorí sa venujú nielen rastlinnej ale i živočíšnej výrobe. Mnohí z nich zamestnávajú stálo 1-2 zamestnancov, ale počas sezóny počet zamestnancov zvyšujú.

Svoje významné miesto má v hospodárstve mikroregiónu aj **priemysel**, zastúpený prevažne strojárskymi, drevospracujúcimi a potravinárskymi odvetami.

Strojárska výroba je v mikroregióne reprezentovaná spoločnosťou KRAINTEK spol. s r.o., Podhájska, ktorá je v priemyselnom čistení s využitím ultrazvukovej technológie jedinou spoločnosťou daného druhu na Slovensku. Hlavným výrobným zameraním je produkcia ultrazvukových čistiacich liniek a ultrazvukových laboratórnych vaní, určených predovšetkým pre optikov, dentistov, zlatníkov a skúšobné laboratória. Vedľajším výrobným programom je výroba zdravotníckeho zariadenia (posteľe do nemocníc a pod.). Spoločnosť má vďaka vysokej kvalite a jedinečnosti svojich výrobkov celosvetovú pôsobnosť, ale jej najväčšími odberateľmi sú: Jablonecká bižutéria z ČR, AROW z USA (výroba katétrov do zdravotníctva) a GASPROM z Ruska (výroba plynomerov). Spoločnosť zamestnáva 105 zamestnancov. V rámci inovačných programov plánuje firma zavádzanie nových technológií zameraných na laserové obrábanie kovov. Pre výchovu odborného dorastu má firma vytvorenú spoluprácu so Združenou strednou školou Dvory nad Žitavou. V budúcnosti počítá firma s rozšírením prevádzky a vytvorením ďalších pracovných miest.

V odvetví výroby kovov a kovových výrobkov sa na výrobu nástrojov zameriavajú v mikroregióne dve firmy – TEARS v Huli a GASTRO Klčo v Mani.

Firma TEARS, Hul sa zaoberá výrobou antikorových výrobkov pre gastronómiu. Firma poskytuje v súčasnosti pracovné príležitosti pre 16 pracovníkov, najmä pre mužov (14 pracovníkov).

Výroba nerezových veľkokuchynských zariadení prebieha tiež vo firme GASTRO-KLČO, Maňa, ktorá pôsobí na slovenskom trhu od r. 1993. Firma sa zaoberá produkciou vysoko kvalitných gastronomických zariadení ako sú napr. pracovné a drezové stoly, nástenné police a skrinky, servírovacie vozíky, výčapné pulty a pod. Základným výrobným materiálom je 100 % chróm-niklová oceľ dodávajúca výrobkom dlhú životnosť a zdravotnú nezávadnosť. V súčasnosti poskytuje firma pracovné príležitosti pre 8 pracovníkov.

Spracovaním dreva a výrobou výrobkov z dreva sa od r. 1991 zaoberá v mikroregióne spoločnosť MICROTRI spol. s r.o., Bratislava prevádzka Dolný Ohaj, ktorej hlavným výrobným programom je výroba lepených panelov. Podiel zahraničného kapitálu predstavuje 83 % chorvátska spoločnosť MICROTRI Beograd (MicroTri, 2006). Prevádzka v Dolnom Ohaji sa zaoberá výlučne výrobou priebežnej a cinkovanej bukovej škárovky, ktoré sú využívané pri výrobe nábytku a schodíš. Hlavnou surovinou, využívanou vo výrobnom

proces, sú bukové hranoly dodávané materskou spoločnosťou. Medzi najväčších odberateľov výrobkov prevádzky patrí Francúzsko (30 %) a Belgicko (30 %). Ďalšími odberateľmi sú SRN, Španielsko, ČR a Poľsko. Spoločnosť zamestnáva v prevádzke v Dolnom Ohaji 35 zamestnancov. Firma plánuje v budúcnosti inovovať výrobu nábytku podľa želania zákazníka, zavádzať nové technológie, zvyšovať počet zamestnancov a rozširovať trhy do Veľkej Británie a škandinávskych krajín.

Významné miesto má v priemyselnej výrobe mikroregiónu aj drobná výroba výrobkov z dreva, v rámci ktorej nej prevláda výroba nábytku firmami ako napr. DREVALEX Pozba (výroba okien a dverí), Fajry Dolný Ohaj (výroba nábytku), Počepo Dolný Ohaj (výroba nábytku), Drevopil Kolta (výroba výrobkov z dreva), Drevona Hornák Čechy (výroba nábytku), L. Lehocký Trávnica (výroba hračiek) a i.

Textilná a odevná výroba je v mikroregióne zastúpená firmou ALFATEX Bardoňovo, ktorá sa zaoberá výrobou vrchného ošatenia a spodnej bielizne. Firma pôsobí na slovenskom trhu od roku 1992 a od r. 2006 rozšírila svoju pôsobnosť aj na český trh. V súčasnosti tvorí sortiment výrobkov približne 100 rôznych typov oblečení pre všetky vekové kategórie od dojčiat až po dospelých. V súčasnosti zamestnáva firma 29 zamestnancov. Inovačné programy firmy sú zamerané na výrobu nových výrobkov (tričká, pyžamá, spodnú bielizeň) a zavádzanie nových technológií s využitím nových šijacích strojov.

Nezastupiteľné miesto v priemyselnej výrobe poľnohospodársky aktívneho mikroregiónu má potravinársky priemysel.

Výrobu potravín a nápojov zastupuje produkcia liehu v škrobárenskom závode ADRIA ŠKROB SLOVAKIA, spol. s r.o. Dolný Ohaj. Závod bol do r. 1989 významným priemyselným podnikom zameraným na výrobu škrobu a liehu, pričom ešte v r. 1999 zamestnával 80 pracovníkov. V súčasnom období zamestnáva len 4 pracovníkov a sústreďuje sa výhradne na výrobu liehu. Technologické zariadenia, disponibilita surovín ako aj priestorové podmienky vytvárajú možnosti revitalizácie výroby v prípade zabezpečenia nových a spoľahlivých odberateľov. Z ďalších potravinárskych odvetví je zastúpená výroba mlynských výrobkov. V MLYNE, v.o.s. Veľké Lovce so 16 zamestnancami sa melie obilie a vyrába vysoko kvalitná múka. Potravinárske odvetvia dopĺňa výroba nápojov v zastúpení výroby hroznového vína prostredníctvom spoločnosti VINANZA, a.s. Vráble prevádzka Veľké Lovce zamestnávajúcej 7 zamestnancov. Z dôvodu existenčných problémov sa však spoločnosť dostala do konkurzu, čo však neovplyvní pestovanie hrozna v obci. Novou spoločnosťou, ktorá si prenajala značnú časť viníc v obci je SVV, a.s. Bratislava.

Ekonomický rozvoj obcí je ovplyvňovaný najmä rozvojom **súkromného sektoru**, ktorý ponúka pracovné príležitosti okrem poľnohospodárstva, vo viacerých oblastiach hospodárstva. Na území mikroregiónu podniká viacero podnikateľov nielen v oblasti obchodnej sféry ale i v oblasti dopravných služieb, drevovýroby, stavebníctva, klampiarskych prác ale i drobných služieb ako napr. kaderníckych, krajčírskych, stolárskych atď. Mnohí z nich poskytujú pracovné príležitosti v mikroregióne. Podnikateľská aktivita jednotlivých obcí sa odlišuje nielen v počte podnikateľov ale i v ich orientácii. Charakteristická je ich orientácia najmä na obchodné služby, zastúpené v každej obci, zabezpečujúc základné životné podmienky človeka, ako sú predajne potravín.

Najnižšia aktivita je v malých obciach regiónu. Špecifické postavenie majú väčšie obce ako Veľké Lovce, Dolný Ohaj, Podhájska, kde je koncentrovaných najviac podnikateľov mikroregiónu.

Stále väčší význam nadobúda v mikroregióne formujúci sa **cestovný ruch**, založený na krátkodobom pobyte pri termálnej vode s možnosťou jej celoročného využívania. S využitím termálnych vôd sa uvažuje i v obci Bardoňovo. Dobudovaním a vybudovaním následných služieb ako i zavedením liečebných procedúr počas celého roka sa mikroregión

Termál môže stať významným a atraktívnym regiónom termálnych vôd s komplexnou kúpeľno-liečebnou starostlivosťou, čím sa vytvorí množstvo nových pracovných príležitostí.

1. 1. 4. 3 Majetok a rozpočet

Na ekonomickom rozvoji obcí mikroregiónu sa podieľa miestna samospráva okrem riadenia i prostredníctvom využívania ich majetku a disponibilných finančných prostriedkov. Na rozvoj obcí môžu prostredníctvom finančných tokov vplývať aj združenia alebo nadácie ako súčasť nevládneho sektoru, ich podiel je však na ekonomickom rozvoji obcí minimálny. Priame vstupovanie miestnych samospráv do ekonomického rozvoja obcí a mikroregiónu je značne diferencované a je ovplyvnené predovšetkým veľkosťou obce, ktorá vplýva tak na veľkosť príjmov, ako aj na rozsah disponibilného majetku a jeho štruktúru a schopnosťou samosprávneho menežmentu, ktorý rozhoduje o finančnom hospodárení s prostriedkami a ktorý sa aktivizuje pri získavaní ďalších finančných prostriedkov z rôznych grantov.

Celkový objem finančných prostriedkov, ktorými disponujú všetky obce mikroregiónu predstavuje 171 644 996 Sk. Z týchto prostriedkov musia obce zabezpečovať všetky samosprávne úlohy, ktoré im vyplývajú zo Zákona o obecnom zriadení, ďalej nové kompetencie, ako aj rozvojové programy. Štruktúru rozpočtových príjmov a výdavkov obcí mikroregiónu Termál bližšie charakterizujú tab. č. 16, 17 a 18.

Tab. č. 16 - Štruktúra rozpočtových príjmov obcí mikroregiónu Termál

Obec	Miestne dane a poplatky		Výnosy z majetku obce	Výnosy z dane príjmu FO	Ostatné príjmy	Príjmy spolu	Celkový príjem obce na 1 obyvateľa
Bardoňovo	Sk	1 990 063	264 981	3 380 817	11 757 895	17 393 756	19 698
	%	11,44	1,52	19,44	67,60	100,00	
Čechy	Sk	597 000	146 000	1 260 000	48 000	2 051 000	6 409
	%	29,11	7,12	61,43	2,34	100,00	
Dedinka	Sk	1 174 000	290 000	3 297 000	11 869 000	16 630 000	19 869
	%	7,06	1,74	19,83	71,37	100,00	
Dolný Ohaj	Sk	4 530 000	166 000	6 151 000	11 161 000	22 008 000	13 298
	%	20,58	0,75	27,95	50,71	100,00	
Hul	Sk	6 793 000	514 000	5 337 000	1 037 000	13 681 000	11 060
	%	49,65	3,76	39,01	7,58	100,00	
Kolta	Sk	3 082 000	216 000	5 877 000	6 329 000	15 504 000	10 670
	%	19,88	1,39	37,91	40,82	100,00	
Maňa	Sk	2 454 000	208 000	8 561 000	9 442 000	20 665 000	10 017
	%	11,88	1,01	41,43	45,69	100,00	
Podhájska	Sk	7 178 061	-	-	5 577 179	12 755 240	10 874
	%	56,28	-	-	43,72	100,00	
Pozba	Sk	3 365 000	-	2 813 000	1 304 000	7 482 000	13 242
	%	44,97	-	37,60	17,43	100,00	
Radava	Sk	862 000	190 000	3 497 000	1 665 000	6 214 000	7 234
	%	13,87	3,06	56,28	26,79	100,00	
Trávnica	Sk	1 588 000	-	5 074 000	6 880 000	13 542 000	11 146
	%	11,73	-	37,47	50,80	100,00	
Veľké Lovce	Sk	1 304 000	213 000	7 348 000	14 854 000	23 719 000	11 300
	%	5,50	0,90	30,98	62,62	100,00	
MT spolu	Sk	34 917 124	2 207 981	52 595 817	81 924 074	171 644 996	11 954
	%	20,34	1,29	30,64	47,73	100,00	

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu Termál, 2006

Celkový **objem príjmov** (tab. č. 16) je v obciach značne diferencovaný. V obciach zaradených do kategórie veľkých sídiel - Maňa a Veľké Lovce sa príjmy pohybujú v rozpätí 20 -24 mil. Sk za rok. V stredne veľkých obciach mikroregiónu - Bardoňovo, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta, Podhájska, Pozba, Radava, Trávnica je už väčšia diferencia príjmov a pohybuje sa od 7 mil. Sk po 22 mil. Sk. Vo väčšine obcí (okrem obce Dolný Ohaj) je stále značne podmienená počtom obyvateľov. Celkové príjmy malých obcí prezentuje jediná obec mikroregiónu - Čechy, ktorej ročné príjmy dosahujú okolo 2 mil. Sk.

Z hľadiska **finančnej sily**, ktorá je vyjadrená celkovými príjmami obce v prepočte na jedného obyvateľa, sa výrazne odrážajú rozdielne prístupy samosprávneho menežmentu k finančnému hospodáreniu ale aj rozdielne výšky decentralizačných dotácií súvisiacich s prenosom ďalších kompetencií na obce. Najväčšou finančnou silou disponuje v mikroregióne obec Bardoňovo a Dedinka s takmer 20 tis. Sk na osobu. Naopak najmenšiu finančnú silu majú obce Čechy a Pozba s približne 7 tis. Sk na osobu. Ostatné obce majú približne vyrovnanú finančnú silu, okolo 10-13 tis. Sk na osobu. Finančná sila v mikroregióne dosiahla v r. 2005 hodnotu 11 954 Sk na osobu.

Analýza rozpočtu obcí mikroregiónu poukazuje na skutočnosť, že základ príjmov tvoria takmer 48 % ostatné príjmy. Po nich nasledujú 31 % výnosy z daní príjmu fyzických osôb a 20 % miestne dane a poplatky a najmenším prínosom sú výnosy z majetku obcí (1 %).

Celkový **objem výdavkov** (tab. č. 17) je taktiež v jednotlivých obciach značne rozdielny.

Tab. č. 17 - Štruktúra rozpočtových výdavkov obcí mikroregiónu Termál

Obec	Neinvestičné výdavky		Investičné výdavky	Výdavky spolu
Bardoňovo	Sk	13 202 440	4 139 000	17 341 440
	%	76,13	23,87	100,00
Čechy	Sk	1 906 000	145 000	2 051 000
	%	92,93	7,07	100,00
Dedinka	Sk	10 837 000	986 000	11 823 000
	%	91,66	8,34	100,00
Dolný Ohaj	Sk	16 124 000	5 884 000	22 008 000
	%	73,26	26,74	100,00
Hul	Sk	12 999 000	215 000	13 214 000
	%	98,37	1,63	100,00
Kolta	Sk	1 348 600	182 000	1 530 600
	%	88,11	11,89	100,00
Maňa	Sk	17 343 000	1 301 000	18 644 000
	%	93,02	6,98	100,00
Podhájska	Sk	8 567 264	2 571 324	11 138 588
	%	76,92	23,08	100,00
Pozba	Sk	7 279 000	-	7 279 000
	%	100,00	-	100,00
Radava	Sk	5 769 000	185 000	5 954 000
	%	96,89	3,11	100,00
Trávnica	Sk	6 032 000	1 453 000	7 485 000
	%	80,59	19,41	100,00
Veľké Lovce	Sk	9 249 000	11 525 000	20 774 000
	%	44,52	55,48	100,00
MT spolu	Sk	110 656 304	28 586 324	139 242 628
	%	79,47	20,53	100,00

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu Termál, 2006

Najvyššie výdavky mali v r. 2005 obce Dolný Ohaj a Veľké Lovce, ktoré investovali do činnosti obce ako aj do jej samotného rozvoja viac ako 20 mil. Sk. Najmenšie výdavky mali naopak obce Čechy (asi 2 mil. Sk) a Radava (5,9 mil. Sk). Ostatné obce vydali na chod a rozvoj svojho územia približne 7 - 18 mil. Sk.

Tab. č. 18 - Štruktúra neinvestičných výdavkov obcí mikroregiónu Termál

Obec	Neinvestičné výdavky		Kultúra	Šport a TV	Sociálna oblasť	Miestne hospodárstvo	Vnútorná správa	Školstvo
Bardoňovo	Sk	13 202 440	25 450	8 500	86 911	-	11 885 488	1 196 091
	%	100,00	0,19	0,06	0,66	-	90,02	9,06
Čechy	Sk	1 906 000	30 000	40 000	273 000	371 000	943 000	249 000
	%	100,00	1,57	2,10	14,32	19,46	49,48	13,06
Dedinka	Sk	10 837 000	21 000	-	181 000	554 000	9 991 000	90 000
	%	100,00	0,19	-	1,67	5,11	92,19	0,83
Dolný Ohaj	Sk	16 124 000	575 000	308 000	64 000	1 296 000	7 226 000	6 655 000
	%	100,00	3,57	1,91	0,40	8,04	44,82	41,27
Hul	Sk	12 999 000	188 000	1 151 000	241 000	326 000	3 492 000	7 601 000
	%	100,00	1,45	8,85	1,85	2,51	26,86	58,47
Kolta	Sk	1 348 600	4 200	9 400	1 800	248 300	514 300	570 600
	%	100,00	0,31	0,70	0,13	18,41	38,14	42,31
Maňa	Sk	17 343 000	1 336 000	147 000	291 000	2 354 000	4 237 000	8 978 000
	%	100,00	7,70	0,85	1,68	13,57	24,43	51,77
Podhájska	Sk	8 567 264	444 265	233 679	140 769	2 218 232	3 326 942	2 203 377
	%	100,00	5,19	2,73	1,64	25,89	38,83	25,72
Pozba	Sk	7 279 000	104 000	15 000	123 000	746 000	2 175 000	4 116 000
	%	100,00	1,43	0,21	1,69	10,25	29,88	56,55
Radava	Sk	5 769 000	28 000	182 000	387 000	548 000	2 798 000	1 826 000
	%	100,00	0,49	3,15	6,71	9,50	48,50	31,65
Trávnica	Sk	6 032 000	-	109 000	121 000	-	5 802 000	-
	%	100,00	-	1,81	2,01	-	96,19	-
Veľké Lovce	Sk	9 249 000	348 000	473 000	764 000	-	2 006 000	5 658 000
	%	100,00	3,76	5,11	8,26	-	21,69	61,17
MT spolu	Sk	110 656 304	3 103 915	2 676 579	2 674 480	8 661 532	54 396 730	39 143 068
	%	100,00	2,81	2,42	2,42	7,83	49,16	35,37

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu Termál, 2006

V rámci výdavkov smerovalo v priemere najviac financií na bežné (neinvestičné) účely (79,47 %), medzi ktorými bola väčšina finančných prostriedkov vynaložená na vnútornú správu (49,16 %) a školstvo (35, 37 %), okrem obcí Kolta, Hul, Maňa, Pozba a Veľké Lovce, kde bola situácia obrátená (tab. č. 18). Menšiu položku tvorili vo výdavkoch obcí 20,53 % investičné náklady.

Majetok, ktorým disponujú obce, využívajú na niekoľko účelov - na výkon samosprávy, na zabezpečenie samosprávnych funkcií a na podnikateľskú činnosť. Veľkosť ako aj štruktúra majetku je v obciach mikroregiónu veľmi diferencovaná a tým podmieňuje aj jeho využiteľnosť. Celková hodnota obecných majetkov obcí mikroregiónu Termál dosahuje hodnotu cca 459 324 tis. Sk.

1. 1. 5 INFRAŠTRUKTÚRA

1. 1. 5. 1 Sociálna infraštruktúra

Vo väčšine obcí je vybudovaná základná infraštruktúra, ktorá je tvorená **maloobchodnou sieťou**, najmä predajňami potravín, resp. predajňami zmiešaného tovaru. Maloobchodné predajne sú obohatené o predajňu mäsa a údenín (Maňa) ale i o predajne textilu (Dolný Ohaj, Radava, Hul, Maňa, Veľké Lovce, Kolta), obuvi (Dolný Ohaj, Podhájska), predajne s drogistickým tovarom a darčekom (Radava, Veľké Lovce, Kolta), predajňu s priemyselným tovarom (Bardoňovo) a predajne kvetov (Maňa, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta). K špeciálnym typom predajní s regionálnym dosahom patrí aj predajňa stavebného materiálu v Dolnom Ohaji a krmných zmesí v Dolnom Ohaji a predajňa s rezivom v obci Čechy.

Najkomplexnejšiu obchodnú sieť má obec Podhájska, ktorá slúži nielen pre jej obyvateľov ale hlavne pre návštevníkov termálneho kúpaliska. Nachádzajú sa tu predajne ako napr. predajňa s chlebom a pečivom, predajňa s obuvou a koženým tovarom, vináreň, denný bar ale i cukráreň a na termálnom kúpalisku je k dispozícii gastronomické centrum s 10 bufetmi (len cez letnú sezónu), cukráreň, 2 stánky so zmrzlinou, stánky s ponukou novín, textilu a suvenírov. Pre potreby domácich obyvateľov ale hlavne návštevníkov slúži stánkový predaj ovocia a zeleniny. Pomerne rozvinutú obchodnú infraštruktúru majú i väčšie obce ako Dolný Ohaj, Veľké Lovce a Kolta.

Zo školských a výchovných zariadení sa vo všetkých obciach mikroregiónu nachádzajú materské školy, ktoré navštevuje v priemere 300 detí. Základné školy, umiestnené v 10 obciach mikroregiónu (okrem Bardoňova a Čiech), navštevuje cca 1330 žiakov. Z celkového počtu základných škôl je Základná škola v Pozbe s vyučovacím jazykom maďarským, ostatné základné školy sú s vyučovacím jazykom slovenským. Sieť školských zariadení dopĺňajú školské jedálne a školské kluby.

Nie všetky obce mikroregiónu majú celotýždenný priamy kontakt s zdravotnou starostlivosťou. **Zdravotnú starostlivosť** zabezpečujú zdravotnícke strediská, ktoré poskytujú v obciach Čechy, Trávnica, Dedinka a Pozba ambulancie všeobecného lekára, ktorý ordinuje len jeden alebo dvakrát týždenne. V Radave popri lekárovi pre dospelých ordinuje i stomatológ 2-krát týždenne a 1-krát týždenne lekára pre deti a dorast.

Naproti tomu v obciach Maňa, Dolný Ohaj a Hul sú zdravotnícke zariadenia zastúpené zdravotným strediskom s ordináciami všeobecného lekára, detského a zubného lekára. Chorí obyvatelia obce si môžu vyzdvihnúť lieky priamo v lekární v obciach Maňa a Dolný Ohaj. Svoje ambulancie s celotýždňovou prevádzkou majú lekári i v obciach Bardoňovo. Najkomplexnejšie vybavenie zdravotníckej starostlivosti je v Podhájskej, kde ordinujú štyria lekári (všeobecný lekár pre dospelých, všeobecný lekár pre deti a dorast, stomatológ a gynekológ). Pre potreby obyvateľstva ale i návštevníkov termálneho kúpaliska tu funguje i rýchla zdravotná pomoc a lekára. Rýchla zdravotná pomoc je i v obci Kolta, kde je zároveň aj lekár pre dospelých a lekár pre deti a dorast.

Špecifickým zdravotníckym zariadením je v Odborný detský liečebný ústav v Trávnicí, ktorý zabezpečuje liečbu pre deti s atopickým exémom a opakovanými ochoreniami dýchacích ciest z celého Slovenska. Je umiestnený v jednom z kaštieľov obce. V liečebni s celoročnou prevádzkou sa liečia deti vo veku od 2 do 18 rokov, pričom ročne sa tu odlieči cca 600 detí. Pri liečení je využívaná dietoterapia, rehabilitácia, klimaterapia a lokálne ošetrovanie kože.

V mikroregióne Termál je niekoľko **sociálnych zariadení**. Nadregionálneho významu sú Domov sociálnej starostlivosti pre mentálne postihnutých dospelých v Bardoňove

s kapacitou 120 lôžok a Domov sociálnych služieb v Mani s kapacitou 114 miest, ktorý je umiestnený v neskorobarokovom kaštieli v obci.

Obec Kolta poskytuje pre starších a chorých obyvateľov opatrovateľské služby, pre ktoré má zriadenú aj vlastnú pracovňu. Podobne aj v obci Veľké Lovce je pre starých a chorých obyvateľov zriadená opatrovateľská služba. V obciach Maňa a Radava je pre potreby obyvateľov k dispozícii obecná kuchyňa. Sociálnu a zdravotnú pomoc pre starých a osamelých občanov chce zabezpečiť v budúcnosti vybudovaním ústavu sociálnej starostlivosti aj obec Dolný Ohaj.

Pre **kultúrnu a záujmovú činnosť** obyvateľov mikroregiónu sú v obciach mikroregiónu využívané kultúrne domy, nachádzajúce sa v každej obci (okrem Bardoňova). Zariadenia tohto typu slúžia tiež pre spoločenské aktivity napr. zábavy, posedenia so staršími, vystúpenia detí atď. Činnosť v nich vyvíjajú najmä kluby dôchodcov a kluby mladých, športové kluby. Pri mnohých kultúrnych domoch funguje knižnica, resp. v nich sídli obecný úrad. Sieť kultúrnych zariadení dopĺňa letné kino v Podhájskej, múzeum v Mani a vo Veľkých Lovciach. Z cirkevných kultúrnych zariadeniach sú vo všetkých obciach umiestnené kostoly, v zastúpení 14 rímsko-katolíckych kostolov a 4 evanjelických kostolov (Maňa, Veľké Lovce, Pozba, Bardoňovo). Ďalšími kultúrnymi zariadeniami cirkevného charakteru sú vo všetkých obciach cintoríny a domy smútku ako aj kaplnky (Pozba, Radava, Dedinka, Dolný Ohaj).

Športové zariadenia v mikroregióne Termál umožňujú rozvoj klasických športov najmä futbalu. V území je k dispozícii 12 futbalových ihrísk, ktoré sú umiestnené v každej obci. Viacúčelové zatravnené športové ihriská umožňujú realizáciu i ďalších športov ako volejbal, nohejbal. Športový areál s ihriskami je vybudovaný v obci Veľké Lovce a v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska, kde sú jeho súčasťou aj tenisové kurty. Možnosti tenisového využitia poskytujú aj tenisové kurty s umelým povrchom a osvetlením v Trávnici.

Zatiaľ jediným kúpaliskom je v mikroregióne Termálne kúpalisko Podhájska. Komplex je tvorený 10 bazénmi, z ktorých má 5 bazénov geotermálnu vodu s teplotou do 38 °C a 5 bazénov obyčajnú úžitkovú vodu s teplotou do 30 °C. Súbor vodných atrakcií dopĺňajú prírodné soláriá. Súčasťou kúpaliska je relaxačno-rekondičné centrum ponúkajúce masáže, perličkové kúpele, elektroliečby, vodoliečby, sauny, soláriá a fitnes. Na báze využitia termálnych vôd je plánovaná výstavba ďalšieho veľkého areálu s komplexným vybavením služieb pre liečebné účely v obci Bardoňovo na ploche asi 100 ha. Návrhové dokumenty počítajú s výstavbou otvorených i krytých bazénov s vodnými atrakciami s celoročnou prevádzkou s hraničnou kapacitou 11 000 ľudí. Taktiež je plánované poskytovanie kúpeľno-liečebných pobytov v krytých priestoroch s celoročnou prevádzkou pre 1000 návštevníkov denne.

Špecifikom v mikroregióne je lyžiarsky vlek v obci Čechy, využívaný nielen obyvateľmi obce ale i jej širším zázemím, ktorý sa tak môže stať významnou doplnkovou aktivitou návštevníkov mikroregiónu Termál v zimnej sezóne.

Ubytovacie služby sú v mikroregióne pomerne rozsiahle. Návštevníkom je poskytované ubytovanie v hoteloch, penziónoch, v chatách, chalupách a bungalovoch ako aj v kempingoch a vo veľkej miere na súkromí.

Jediným oficiálnym hotelom je v mikroregióne Hotel Borinka v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska s kapacitou 96 miest. Ubytovanie v penziónoch ponúka 22 penziónov, z toho 13 v Podhájskej (345 lôžok), 6 v Radave (265 lôžok) a 3 v Trávnici (77 lôžok). K významným ubytovacím zariadeniam tohto typu možno tak v Podhájskej zahrnúť napr. enzión Energy I. a Energy II., Penzión Prima, Penzión Pulse, Penzión Quatro, Penzión Jople, Penzión Fialový dom, Penzión Castel a ďalšie. Medzi kapacitne najväčšie zariadenia v Radave patrí Penzión Iveta a Penzión Lagáň, ktoré majú charakter hotelových penziónov a menšími zariadeniami sú v Radave Penzión Liska, Penzión Pohoda, Penzión Radava či

Penzión Relax. V obci Trávnica spĺňa požiadavky penziónu Penzión Zátíšie, Penzión Kúria a Penzión Žaba.

Kapacita ubytovacích zariadení typu chaty, chalupy a bungalovy predstavuje v mikroregióne okolo 397 lôžok, z toho kapacitne dominuje obec Radava (190 lôžok) a obec Podhájska (128 lôžok). Medzi zariadenia daného typu patrí napr. Rekreačné zariadenie Jednota Čadca v Radave, Chata Sovička v Radave, Chata Pohoda v Podhájskej, Chaloupka Ladislav v Podhájskej, Chata Rema v Trávnici či Rekreačné a vzdelávacie zariadenie Zátíšie v Trávnici.

Charakter chatovej osady má aj 16 bungalovov v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska s kapacitou 64 lôžok. Možnosť využitia vlastného ubytovacieho zariadenia poskytuje návštevníkom autokemping v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska, ktorý ponúka kapacity pre 50 stanových jednotiek a 20 karavanov.

Početné ubytovacie služby sú poskytované v mikroregióne na súkromí, ktoré ponúka oficiálne 110 prenajímateľov, z toho 42 v Trávnici, 41 v Podhájskej a 24 v Radave. Ubytovacie možnosti najmä na súkromí sa vytvárajú i v ďalších obciach mikroregiónu napr. v Čechách, Bardoňove či vo Veľkých Lovciach.

Najväčším počtom a rozmanitosťou **stravovacích zariadení** sa vyznačuje v mikroregióne obec Podhájska, v ktorej sa nachádza napr. Reštaurácia Pulze, Reštaurácia Fontána, Pizzeria Castel či Reštaurácia Jazmín, nachádzajúca sa v areáli termálneho kúpaliska ako aj reštauračné časti jednotlivých penziónov. Okrem Podhájskej sú reštauračné služby poskytované aj v ďalších 6 obciach mikroregiónu. V Mani je to Pizzeria SIMI, v Trávnici Pohostinstvo Lucia, vo Veľkých Lovciach Reštaurácia Podháj, v Kolte Pohostinstvo Slovenská liga a cez víkend aj Reštaurácia u Sedliaka, v Dolnom Ohaji Pizzeria a v Radave penzión Iveta. Z hľadiska celého mikroregiónu je značné zastúpenie pohostinstiev, ktoré sú lokalizované v každej obci. Ďalšie pohostinské služby poskytujú v mikroregióne bary (Kolta, Hul, Čechy, Trávnica), vinárne (Podhájska, Veľké Lovce), kaviareň (Dolný Ohaj), espresso (Maňa) a bistro (Dedinka).

Ponuku poskytovaných **služieb** tvoria v mikroregióne výrobné a opravárenské služby a nevýrobné služby. Ich rozmiestnenie je v území veľmi nerovnomerné, pričom najväčšiu koncentráciou sledujeme v obciach Dolný Ohaj, Veľké Lovce či Radava. Medzi výrobnými a opravárenskými službami sú najvýraznejšie zastúpené stolárstvo, maliarstvo a natieračstvo, montážne plynu, vody a kúrenia a autoservisy. Ponuku dopĺňajú klampiarske, zvaračské, murárske a kamenárske práce. V oblasti nevýrobných služieb majú dominantné postavenie sprostredkovateľské služby, kadernícke služby a reklamné práce. Doplnkovými nevýrobnými službami sú architektonické a inžinierske služby, poisťovacie služby, sekretárske a prekladateľské služby a fotografické služby. Nemenej významné sú aj služby spojené s likvidáciou tuhých odpadov.

1. 1. 5. 2 Technická a environmentálna infraštruktúra

Dopravnú infraštruktúru územia charakterizuje absencia hlavných dopravných tepien Slovenska. Významnými komunikačnými osami sú preto cesty I. a najmä II. triedy.

Južnou časťou mikroregiónu v smere západ - východ, cez katastrálne územie Kolty, prechádza dopravná komunikácia I/75 spájajúca Nové Zámky a Šahy smerom do Maďarska.

Z ďalších dopravných ciest sú v mikroregióne zastúpené cesty II. a III. triedy. Centrálnou časťou územia mikroregiónu vedie, v smere zo západu na východ, cesta II/580 Šurany - Kalná nad Hronom, prepájajúca cestu I/75 Nové Zámky - Šaľa a cestu I/51 Nitra - Levice. V severojužnom smere vedie južnou časťou územia cez obec Kolta cesta II/589 Chotín - Kolta, prepájajúca cestu I/64 Komárno - Nitra a cestu I/75 Nové Zámky - Šahy.

Západným okrajom mikroregiónu prechádza cez obce Maňa, Hul a Dolný Ohaj cesta II/511 Dvory nad Žitavou - Vráble.

Sieť dopravných komunikácií dopĺňajú cesty III. triedy, pomocou ktorých sa obce napájajú na komunikačné ťahy.

Popri miestnych obslužných a zberných komunikáciách nie sú vytvorené podmienky pre bezpečný pohyb chodcov, preto sa pre zlepšenie situácie uvažuje v mnohých obciach mikroregiónu s dostavbou a rekonštrukciou chodníkov a miestnych komunikácií.

Významným rysom územia je železničná trať. Územím v smere západ-východ prechádza cez obce Podhájska, Radava a Pozba železničná trať č. 150 spájajúca Nové Zámky - Zvolen. Cez obec Maňa sa mikroregión napája na železničnú trať č. 151 Šurany - Zlaté Moravce.

Obce mikroregiónu trpia nedostatkom spojov SAD, ktoré sú potrebné najmä pre zabezpečenie dochádzky do škôl a dennej dochádzky do zamestnania vo viacsmyšných prevádzkach.

Energetickú infraštruktúru charakterizuje v mikroregióne vybudovaná elektrická, plynovodná a vodovodná sieť.

Väčšina obcí mikroregiónu je zásobovaná elektrickou energiou zo vzdušného vedenia č. 266 Nové Zámky - Levice. Obce v západnej časti mikroregiónu - Hul, Dolný Ohaj a Maňa sú zásobované elektrickou energiou zo vzdušného vedenia č. 248 Nové Zámky - Zlaté Moravce a najjužnejšia časť mikroregiónu, prostredníctvom obce Kolta, je zásobovaná elektrickou energiou zo vzdušného vedenia č. 251 Nové Zámky - Želiezovce.

Zásobovanie pitnou vodou zabezpečuje v mikroregióne vodovodná sieť napojená na skupinový vodovod v Gabčíkove. Východné obce mikroregiónu - Dedinka, Bardoňovo a Pozba vytvárajú vzájomne jeden vodovod. Severozápadná časť mikroregiónu je cez obec Maňa a prostredníctvom nej aj obec Hul napojená na vodovodnú sieť z Černíka a najjužnejšia časť, v zastúpení Kolty, je zásobovaná pitnou vodou z diaľkovodu Kolta - Štúrovo. Centrálna obce mikroregiónu - Podhájska, Radava, Dolný Ohaj a Trávnica sú zásobované pitnou vodou zo skupinového vodovodu Šurany - Podhájska - Trávnica. Obec Veľké Lovce má zabezpečenú pitnú vodu z čerpacej stanice s akumuláciou Veľké Lovce, ktorá je súčasťou vodovodného systému Nové Zámky - Levice a tvorí spojovací článok medzi čerpacou stanicou Nové Zámky a vodojemom Kolta. Obec Čechy je napájaná na pitnú vodu prostredníctvom diaľkovodu Jelka - Šahy.

Vybavenosť mikroregiónu plynovodnou sieťou je na veľmi dobrej úrovni, čo potvrdzuje aj plynifikácia všetkých sídiel. Primárnym zdrojom zemného plynu obcí je distribučný VTL (vysokotlakový) plynovod Bánov- Gbelce - Štúrovo, na ktorý sú napojené VTL (vedľajšie vysokotlakové) plynovody - Veľké Lovce (pre obec Veľké Lovce), Kolta (pre obec Kolta) a Šurany - Maňa - Vráble (pre ostatné obce mikroregiónu).

Priaznivá je v mikroregióne i situácia v oblasti **informačnej infraštruktúry**. Všetky obce mikroregiónu majú vybudovanú telekomunikačnú sieť. Územie prislúcha do regionálnej oblasti Nové Zámky 035. Obce Dolný Ohaj (spolu s ňou aj Radava), Podhájska, Veľké Lovce, Kolta, Pozba (spolu s ňou aj Bardoňovo) majú v prevádzke digitálne ústredne, ktoré po technickej stránke vyhovujú súčasným požiadavkám. Analógové telefónne ústredne má Maňa, Čechy, Trávnica a Dedinka. V posledných rokoch však nastáva zo strany obyvateľov pokles záujmu o zriadenie telekomunikačných liniek z dôvodu rozvoja mobilných operátorov.

Miestny rozhlas je súčasťou informačnej infraštruktúry každej obce mikroregiónu. Využívané sú najmä pre obecné oznamy ale slúžia tiež na reklamné účely, predovšetkým pri predajných akciách realizovaných v obciach. V mnohých obciach sú však používané pomerne zastarané rozhlasové ústredne a rozhlasové reproduktory, ktoré prestávajú byť vyhovujúce z hľadiska modernej prevádzky a nákladnej údržby, a preto pristupujú jednotlivé obce postupne k ich rekonštrukcii.

Televízny signál je vo všetkých obciach zabezpečený pre televízne programy STV 1, STV 2, Markíza a JOJ. V niektorých obciach ako napr. Maňa, kde rozvod televízneho signálu zabezpečuje spoločnosť Satro, je vyššia ponuka poskytovaných televíznych kanálov.

Všetky obce mikroregiónu majú zavedený na obecnom úrade internet. V obci Dolný Ohaj je obyvateľstvu k dispozícii aj internetová kaviareň. Vlastné oficiálne internetové stránky majú okrem samotného mikroregiónu aj obce Podhájska, Radava, Bardoňovo, Hul, Dedinka, Maňa, Čechy, Dolný Ohaj, Hul a Trávnica.

Káblovou televíziou sú v mikroregióne vybavené v súčasnosti iba dve obce - Veľké Lovce a Kolta. Využívané sú na obecné oznamy a správy ako i na sprostredkovanie obecných aktivít a podujatí.

Pošta je okrem obce Čechy umiestnená v 11 obciach mikroregiónu.

Environmentálna infraštruktúra mikroregiónu je bližšie charakterizovaná prostredníctvom kanalizačnej siete a spôsobu nakladania s odpadmi. Kanalizačná sieť je v obciach mikroregiónu nepostačujúca. Zastúpená je iba čiastočne vybudovanými kanalizáciami v obciach Podhájska, Bardoňovo a Veľké Lovce. V obci Veľké Lovce je vybudovaná splašková kanalizačná sieť s dĺžkou 4 218 m s čistením odpadových vôd v samostatnej čistiarne odpadových vôd (ČOV) Veľké Lovce. Vyčistené odpadové vody sú následne vypúšťané do Lovčianskeho potoka. Čiastočne vybudovanú kanalizáciu má tiež Bardoňovo, ktorého dĺžka kanalizačnej siete dosahuje 3 500 m a Podhájska s kanalizačnou sieťou dlhou 3900 m. V súčasnosti sa obce pripravujú, po získaní potrebných finančných prostriedkov, na dostavbu kanalizačných sietí ako i ČOV.

Ostatné obce využívajú na odpadové vody z domácností vybudované septiky, ktoré však nie vždy vyhovujú príslušným technickým normám a v dôsledku uvedeného stavu dochádza k úniku splaškových vôd do podzemia a tým aj k znečisťovaniu podzemných vôd.

V rámci ďalších obcí sú spracované projekty kanalizácií spolu s ČOV. Na výstavbu niektorých kanalizácií sú už vydané i stavebné povolenia. Rozpracovaný je projekt spoločného odkanalizovania „Región Podhájska“, v ktorom sú zahrnuté obce Podhájska, Trávnica, Pozba, Radava, Beša, Jesenské údolie, Iňa a Lula. Ďalším pripravovaným projektom je výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd obcí Bánov, Šurany, Dolný Ohaj, Vlkaš, Hul, Maňa, Kmeťovo, Úľany nad Žitavou, Lipová a Ondrochov. Obec Čechy sa pre zlepšenie svojho životného prostredia plánuje zapojiť do výstavby kanalizácie a čističky odpadových vôd spolu s obcami Semerovo a Branovo. Taktiež obec Dedinka plánuje vybudovanie kanalizácie s napojením sa na ČOV v Bardoňove. Projektčne je na odkanalizovanie a výstavbu ČOV pripravená tiež obec Kolta.

Na základe rôznych druhov odpadov vyprodukovaných či už obyvateľmi alebo organizáciami sa uskutočňuje i rôzne nakladanie s odpadmi. Vo väčšine obcí prebieha separovaný zber odpadu so zberovým dvorom v Palárikove. Obce mikroregiónu sú členmi Združenia obcí pre trvalo udržateľné nakladanie s odpadom so sídlom v Palárikove, ktorého cieľom je zhodnocovať a využívať biologicky rozložiteľný komunálny odpad a opätovne ho využívať. Technicko-komunálny odpad je v mikroregióne vyvážaný na skládku TKO Michal nad Žitavou a na regionálnu skládku TKO Kolta. Mnohé obce plánujú tiež zavádzať ďalšie spôsoby nakladania s odpadmi ako napr. kompostovanie rastlinného odpadu (Kolta, Maňa), využívanie bioodpadu (Dolný Ohaj) a pod.

1. 1. 6 CESTOVNÝ RUCH

Územie mikroregiónu Termál je so svojimi termálnymi vodami významnou rekreačnou oblasťou nielen Nitrianskeho kraja ale i Slovenska. Termálne kúpalisko Podhájska poznajú aj rekreační z Česka, Poľska ale i z Nemecka. Prostredníctvom týždenníka Trend bolo Termálne kúpalisko Podhájska v r. 2005 charakterizované ako 5. najatraktívnejšie miesto

Slovenska (po lokalitách - Kúpalisko Veľký Meder, Tatralandia Liptovský Mikuláš, Aguapark Bešeňová a Aguacity Poprad) so 472 000 návštevníkov za rok. Komplexne vybavené Termálne kúpalisko Podhájska umožňuje rozvíjať cestovný ruch po celý rok, pričom samotný cestovný ruch prináša do mikroregiónu i množstvo pracovných príležitostí.

Využitie územia pre možnosti cestovného ruchu, v zmysle zásad trvalo udržateľného rozvoja, vyplývajú z lokalizačných a realizačných predpokladov (daností) územia.

Mikroregión Termál disponuje nasledovným potenciálom:

1. Prírodný potenciál

- termálne minerálne vody s liečivými účinkami (Podhájska, Bardoňovo),
- vhodné klimatické podmienky vďaka teplej a prevažne teplej nížinnej klíme,
- rovinný reliéf riečnych terás Žitavskej a Nitrianskej nivy a zvlnený pahorkatinný reliéf Hronskej pahorkatiny,
- spleť sietí menších vodných tokov (Liska, Trávnický potok, Čerešňovka, Lovčiansky potok, atď.),
- vodné nádrže väčšieho i menšieho charakteru (Trávnica I., Trávnica II., Jasová, Maňa, resp. Slanica),
- menšie lesné komplexy spolu s rozptýlenou zeleňou,
- stepná fauna v zoskupení do 16 poľovníckych revírov,
- chránené územia (PR Žitavský luh, PP Potok Chrenovky, PP Meander Chrenovky, PP Rieka Žitava, 5 chránených areálov v podobe parkov pri kaštieloch, 3 lokality s chránenými stromami, CHVÚ Žitavský luh).

2. Kultúrno-historický potenciál

- sakrálné pamiatky (kostoly, kalvárie, sochy svätých, božie muky),
- regionálne pútnické miesto na Studničke v Pozbe,
- svetské pamiatky (kaštieľ Kelecsényovcov v Bardoňove, Tarischov, Sömzeho a Rudnyianszkeho kaštieľ v Trávnici, kúria Lipthayovcov v Trávnici, kaštieľ v Mani),
- archeologické náleziská (Dedinka),
- prvky ľudovej architektúry (Radava, Veľké Lovce),
- technické pamiatky (veterná studňa v Trávnici),
- pamätné izby v podobe obecných múzeí (Maňa, Veľké Lovce),
- zachovávaná remeselná výroba (paličkovanie, košíkárstvo, výroba keramiky, výroba sviečok a pod.),
- kultúrne tradície a podujatia (Podhájska),
- folklór (Maňa),
- výstavy vín, ovocia a zeleniny.

3. Realizačný potenciál

- vybudované termálne kúpalisko s celoročnou prevádzkou s komplexnou ponukou služieb,
- ubytovacie a stravovacie služby (Podhájska, Radava, Trávnica),
- dokončená vodovodná a plynovodná sieť,
- čiastočne vybudovaná kanalizačná sieť

4. Sociálny a ekonomický potenciál

- vysoký potenciál obyvateľov pre spoluprácu,
- ústretovosť a pohostinnosť obyvateľstva,

- voľné pracovné sily,
- záujem obyvateľstva o nové pracovné príležitosti,
- záujem obyvateľstva o podnikanie v oblasti cestovného ruchu,
- široko rozvinutá poľnohospodárska základňa,
- predpoklady pre rozvoj vinárstva, agroturistiky a vidieckej turistiky (Maňa, Dolný Ohaj, Veľké Lovce),
- turistika, cykloturistika, agroturistika,
- náboženský cestovný ruch (Studnička v Pozbe).

V mikroregióne Termál sú tak vhodné podmienky pre krátkodobý i dlhodobý rekreačný pobyt v nasledovných formách:

celoročne:

- kúpanie v termálnom kúpalisku,
- prehliadky prírodných zaujímavostí,
- prehliadky kultúrno-historických pamiatok,
- vínna turistika (medzinárodné výstavy vín v Mani),

sezónne:

- pobyt pri vode (kúpanie) vo vodných nádržiach,
- poľovníctvo (Čechy, Veľké Lovce),
- hubárstvo
- športový rybolov (Trávnica, Dedinka, Kolta a ďalšie),
- kultúrne podujatia (Maňa, Podhájska),
- športové podujatia.

Z **prírodných predpokladov** cestovného ruchu je najvýznamnejší výskyt geotermálnych minerálnych vôd. Centrálna obec mikroregiónu Termál - Podhájska je svojimi termálnymi vodami atraktívna pre návštevníkov počas celého roka. Na báze termálnej silne mineralizovanej vody funguje od roku 1973 v Podhájskej termálne kúpalisko. V súčasnej dobe je tu 10 bazénov a topogán. Rekreačný priestor kúpaliska je dobudovaný športoviskami a terasovite usporiadaný priestor s vegetáciou umožňuje slnenie ale i chladok návštevníkom kúpaliska. Priamo v areáli termálneho kúpaliska sú ubytovacie a stravovacie kapacity. V relaxačno-rekondičnom centre sú okrem občerstvenia lokalizované i ďalšie služby ako masáže, perličkové kúpele, elektroliečby, sauna ale i služby ako kaderníctvo, kozmetika, pedikúra a manikúra.

Na báze ďalšieho využitia termálnych vôd sa v Mikroregióne Termál plánuje výstavba kúpeľného mestečka v obci Bardoňovo, čím by sa mohol výrazne posilniť rozvoj cestovného ruchu. V obci je v prípravných fázach výstavba kúpeľno-liečebného areálu na ploche asi 100 ha. Návrhové dokumenty počítajú s výstavbou otvorených i krytých bazénov s vodnými atrakciami s celoročnou prevádzkou s maximálnou kapacitou 11 000 ľudí. Taktiež je plánované poskytovanie kúpeľno-liečebných pobytov v krytých priestoroch pod dozorom odborného personálu s celoročnou prevádzkou do 1000 návštevníkov denne.

Návštevník počas celého rekreačného pobytu môže aktívne využívať svoj voľný čas. Z prírodného hľadiska je územie mikroregiónu svojím vzhľadom a charakterom priamo predurčené pre rozvoj cykloturistiky a turistiky. V území mikroregiónu sú prostredníctvom spoločného projektu združených obcí vytyčované cykloturistické trasy s príslušným značením.

Neoddeliteľnou súčasťou prostredia sú **kultúrno-historické predpoklady**. Historickú hodnotu územia mikroregiónu a jeho osídlenie v dávnej minulosti potvrdzujú viaceré archeologické náleziská. Za najvýznamnejšie je považované nálezisko mohyly z obdobia 13.

stor. p. n. l. v Dedinke s viacerými hrobmi, pričom v jednom z nich, v hrobe mladej, asi 20-ročnej, ženy sa popri keramike našlo okolo sto bronzových ozdôb so symbolmi slnka, mesiaca a meča, ktoré boli vytvorené podľa mykénskych vzorov. Ďalšie zaujímavé archeologické náleziská nachádzame tiež v obci Čechy, Pozba, Maňa, Kolta a Radava.

Zo sakrálnych pamiatok medzi najzaujímavejšie patria barokový kláštor paulínov s fragmentami nástenných malieb v refektári a ruiny barokového kostola paulínskeho kláštora s fragmentami nástenných malieb od J. Bergla z r. 1776 v Mariánskej Čeladi vo Veľkých Lovciach, ktoré sú zapísané do zoznamu kultúrnych pamiatok Slovenska. Obe stavby sú však značne narušené a vyžadujú si podstatné rekonštrukčné práce. K ďalším zaujímavým sakrálnym stavbám patria barokové rímsko-katolícke kostoly a stavebne mladšie kostoly reformovanej cirkvi v príslušných obciach. Súbor sakrálnych pamiatok dopĺňajú barokové kaplnky v Dedinke, Radave a v Dolnom Ohaji a novodobá kaplnka blahoslavenej sestry Zdenky. Ďalej sú to zvonice v obciach Čechy, Maňa a Radava a hnutelné kultúrne pamiatky, napr. sochy, kríže a plastiky v Kolte, Trávnici a v Mani zapísané do zoznamu kultúrnych pamiatok.

Zo svetských pamiatok majú v mikroregióne najväčší historický význam kaštiele s parkami, ktoré sa nachádzajú v piatich obciach mikroregiónu. Sú to národné kultúrne pamiatky. Medzi najzachovalejšie patria 3 kaštiele v Trávnici - klasicistický Tarischov kaštieľ z r. 1782, v ktorom sídli odborný detský liečebný ústav, neoklasicistický Sömzeho kaštieľ z r. 1862 a neskorobarokový Rudnyianszkeho kaštieľ z r. 1740, ktoré sú v súkromnom vlastníctve. Ďalšími technicky vyhovujúcimi stavbami sú neskorobarokový kaštieľ z pol. 18. stor. v Mani, využívaný ako Domov sociálnych služieb a neobarokový kaštieľ Kelecsényiövcov z 18. stor. v Bardoňove. Rekonštrukciu si vyžaduje historicky hodnotný barokový kaštieľ zo začiatku 19. stor. v Huli s rozsiahlym parkom s cudzokrajnými rastlinami kaštieľa a klasicistický Mészárososvský kaštieľ r. 1905 (v súčasnosti v súkromnom vlastníctve) v Kolte. Skupinu svetských pamiatok dopĺňajú kúrie, ktoré zastupuje neoklasicistická kúria Lipthayövcov v Trávnici a Kürtyho kúria – renesančno-barokový kaštieľ zo začiatku 18. stor. v Kolte. Zaujímavé sú aj technické pamiatky, medzi ktoré je zaradovaný vodný mlyn z 30. rokov 19. stor. v miestnej časti Gedra v Mani, ako aj kamenný barokový oblúkový most, veterná studňa a funkčná ručná striekačka vyrobená vo Viedni v r. 1882 v Trávnici.

Osobitosti architektúry dokumentujú v mikroregióne ľudové domy, ktoré sú svojím zariadením a osobitým staviteľským riešením atraktívne predovšetkým pre návštevníkov z iných regiónov a zo zahraničia. Zachovalé sú najmä ľudové domy postavené technikou nabíjanej hliny alebo z nepálených tehál z konca 19. stor. v obciach Radava, Veľké Lovce a Trávnica. Ich štruktúru dopĺňajú v nadväznosti na tradičnú a kvalitnú vinársku výrobu vinohradnícke pivnice tzv. hajlochy, postavené rovnakou technikou. Rozšírené sú predovšetkým v Radave, Mani, Trávnici a vo Veľkých Lovciach.

Niektoré obce prezentujú svoj historický vývoj, tradície ako s spôsob života svojich obyvateľov zriadením miestnych múzeí, napr. obec Maňa, v ktorej je etnografické múzeum a obec Veľké Lovce, v ktorej je obecné múzeum.

S kultúrno-historickými predpokladmi úzko súvisia aj kultúrne podujatia vychádzajúce z historickej tradície územia. Medzi podujatia na regionálnej báze patria púte. Známym religióznym miestom spätým s kultom Panny Márie je v mikroregióne Svätá studnička v Pozbe, kde sa podľa legendy zjavila Panna Mária. Nachádzajú sa tu dve kaplnky, Lurdská jaskyňa so sochou Lurdskej Panny Márie a Kalvária. Z ďalších podujatí sú zaujímavé Požitavské folklórne slávnosti v Mani (jún), výstavy ovocia a zeleniny v Dolnom Ohaji, Radave, Dedinke a v Kolte, Požitavská výstav vín v Mani, vystúpenia mládežníckych speváckych zborov v Mani, slávnosti ľudových remesiel v Podhájskej a iné.

Nemenej zaujímavé sú v mikroregióne aj zachovávané tradície a remeslá ako paličkovanie, maľovanie na sklo, pieskovanie na sklo, výroba bábik zo šúpolia, košíkárstvo, výroba medovníčkov, gravírovanie, výroba keramiky či výroba sviečok, ktoré by mohli podporiť rozvoj vidieckej turistiky v území v obciach ako napr. Dedinka, Radava, Pozba, Kolta, Veľké Lovce a i.

1. 1. 7 KULTÚRNY A SPOLKOVÝ ŽIVOT

Mikroregión Termál po celý rok žije intenzívnym spoločenským životom, ktorý je veľmi úzko spojený predovšetkým s cestovným ruchom. Návštevník si môže vybrať z bohatej ponuky podujatí. Zaujímavé podujatia však nelákajú len návštevníkov, ale aj pomáhajú stmelovať komunitu miestnych obyvateľov. Kalendárium podujatí v mikroregióne Termál je uvedené v tabuľke č. 19.

Tab. č. 19 - Kalendárium podujatí v mikroregióne Termál (r. 2006)

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
I.	Lyžovanie	OÚ Čechy
	Plesy	OÚ Dedinka
	Štefanská estráda, Učiteľský ples	OÚ Dolný Ohaj
	Halové športové podujatia	OÚ Pozba
	Zábava ZRPŠ	OÚ Radava
	Ples ZRPŠ, Reprezentačný ples poľovníckeho združenia	OÚ Trávnica
	Fašiangy, zábava v kaštieli	OÚ Bardoňovo
II.	Hokejový turnaj, Karneval	OÚ Čechy
	Plesy	OÚ Dedinka
	Batôžková zábava	OÚ Dolný Ohaj
	Fašiangový mládežnícky ples, Detský maškarný ples, Ples Slovenského Červeného kríža	OÚ Hul
	Detský karneval	OÚ Kolta
	Divadelné prestavenia Divadelného krúžku pre dospelých, Súťaž v hre mariáš, Spoločenský ples, Krajská prehliadka záujmovej činnosti, Spoločenský ples kresťanskej mládeže, Detský karneval, Požitavská a okresná výstava vín	OÚ Maňa
	Karneval	OÚ Pozba
	Detský maškarný ples	OÚ Radava
	Maškarný ples pre deti, Fašiangová zábava	OÚ Trávnica
	Ochutnávka vín	OÚ Veľké Lovce
	Ukončenie lyžiarskej sezóny, Popoludnie poézie	OÚ Čechy
	Výročie oslobodenia obce – kladenie vencov k pamätníkom, Oslavy Medzinárodného dňa žien	OÚ Kolta
III.	Marec mesiac knihy – prednášky, Zdravotné prednášky	OÚ Maňa
	Beseda so spisovateľom	OÚ Pozba
	Jarná výstava ozdôb a ručných prác k Veľkej noci, Veľkonočné trhovacie dni	OÚ Dedinka
	Oblievačková zábava	OÚ Dolný Ohaj

	Podujatia pri príležitosti Veľkonočných sviatkov	OÚ Kolta
	Veľkonočné tvorivé dielne	OÚ Podhájska
	Vítanie jari – tanečná zábava	OÚ Pozba
	Veľkonočná zábava	OÚ Radava
	Stavanie obecného mája	OÚ Trávnica
V.	Oslava Dňa matiek, Majáles - kaštieľ	OÚ Bardoňovo
	Oslava Dňa matiek	OÚ Čechy
	Stavanie májov, Oslava Dňa matiek	OÚ Dedinka
	Oslava Dňa matiek	OÚ Dolný Ohaj
	Oslava Dňa matiek, Rybársky majáles	OÚ Hul
	Slávnostná akadémia ku Dňu matiek, Stavanie mája	OÚ Kolta
	Oslava dňa matiek, Divadelné predstavenie detského divadelného súboru, Slávnosť Sv. Urbana vo vinohradoch	OÚ Maňa
	Otvorenie rybárskej sezóny - rybárske preteky, Otvorenie letnej sezóny na kúpalisku, Oslava Dňa matiek	OÚ Podhájska
	Oslava Dňa matiek	OÚ Pozba
	Stretnutie s dôchodcami, Oslava Dňa matiek	OÚ Radava
	Oslava Dňa matiek	OÚ Trávnica
	Oslava Dňa matiek	OÚ Veľké Lovce
VI.	Juniáles - kaštieľ (alternatívne pod gaštanmi)	OÚ Bardoňovo
	Hodové slávnosti, Požiarnicke súťaže	OÚ Čechy
	Oslava Dňa detí	OÚ Dedinka
	Juniáles - tanečná zábava	OÚ Dolný Ohaj
	Talent Požitaví - spevácka súťaž detských talentov	OÚ Hul
	Oslava Dňa detí	OÚ Kolta
	Výstava fotografií, Požitavské folklórne slávnosti	OÚ Maňa
	Deň otvorených dverí pre zdravotne postihnutých občanov s kultúrnym podujatím na termálnom kúpalisku	OÚ Podhájska
	Oslava Dňa detí	OÚ Pozba
	Oslava Dňa detí	OÚ Radava
	Školská akadémia, Hodové slávnosti	OÚ Trávnica
VII.	Vítanie prázdnin „ Hurá leto“ - diskotéka pod gaštanmi	OÚ Bardoňovo
	Futbalový turnaj	OÚ Čechy
	Letné diskotéky	OÚ Dedinka
	Futbalové zápasy	OÚ Dolný Ohaj
	Futbalový turnaj RVHP (obcí Radava, Vlkaš, Hul, Podhájska)	OÚ Hul
	Letné posedenia so živou hudbou	OÚ Kolta
	Prázdninové diskotéky, Vystúpenia mládežníckych speváckych zborov, Strelecké preteky v Gedre	OÚ Maňa
	Podhájske slávnosti ľudových remesiel	OÚ Podhájska
	Športový turnaj	OÚ Pozba
	Hodové zábavy, Vystúpenie dychovej hudby	OÚ Radava
	Uličkársky futbalový turnaj, Turnaj o pohár starostu vo futbale	OÚ Trávnica
VIII.	Hodové slávnosti, Kultúrny program s družobnou obcou PILIS CSÍV z Maďarska	OÚ Bardoňovo
	Letné diskotéky	OÚ Dedinka

	Diskotéka k ukončeniu prázdnin	OÚ Dolný Ohaj
	Výročie vzniku obce, Dožinky	OÚ Kolta
	Prázdninové diskotéky	OÚ Maňa
	Futbalový turnaj s družobnými obcami, Šachový turnaj	OÚ Podhájska
	Zábava na námestíčku v obci	OÚ Pozba
	Futbalový turnaj	OÚ Radava
	Letné diskotéky	OÚ Trávnica
IX.	Výstava ovocia, zeleniny a kvetov	OÚ Čechy
	Hodové slávnosti	OÚ Dedinka
	Výstava ovocia a zeleniny	OÚ Dolný Ohaj
	Hodové slávnosti	OÚ Kolta
	Hodové slávnosti, Festival mládežníckych spevokolov	OÚ Maňa
	Hodové slávnosti	OÚ Pozba
	Oslavy organizovaného futbalu	OÚ Radava
X.	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami	OÚ Bardoňovo
	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami	OÚ Čechy
	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami, Výstava ovocia s ochutnávkou	OÚ Dedinka
	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami	OÚ Dolný Ohaj
	Hodové zábavy	OÚ Hul
	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami, Výstava zeleniny, ovocia a kvetov	OÚ Kolta
	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami	OÚ Maňa
	Európsky deň rodiny a školy, Jesenný pozdrav seniorom	OÚ Podhájska
	Pripomienkové slávnosti obetiam holokaustu, Operačkové slávnosti	OÚ Pozba
	Výstava plodov zeme	OÚ Radava
	Mesiace úcty k starším - posedenie s dôchodcami	OÚ Trávnica
	Hodové slávnosti	OÚ Veľké Lovce
XI.	Katarínska zábava	OÚ Dedinka
	Hodová zábava	OÚ Dolný Ohaj
	Posedenia nad Kronikou obce Maňa	OÚ Maňa
	Halové športové podujatia	OÚ Pozba
	Poľovnícka zábava	OÚ Radava
	Katarínska zábava	OÚ Trávnica
XII.	Mikuláš v obci, Silvestrovská zábava	OÚ Bardoňovo
	Mikuláš	OÚ Čechy
	Vianočné trhové dni	OÚ Dedinka
	Silvestrovská zábava	OÚ Dolný Ohaj
	Mikuláš, Tradičný poľovnícky predsilvestrovský ples	OÚ Hul
	Mikuláš, Vianočná akadémia, Silvestrovský ohňostroj a zábava	OÚ Kolta
	Vianočná akadémia spojená s výstavou ručných prác žiakov ZŠ, Ples folkloristov, Poľovnícky ples, Detský Silvester	OÚ Maňa
	Mikuláš v obci, Posedenie pri jedličke so staršími občanmi, Vianočné tvorivé dielne, Vianočná besiedka zväzu invalidov, Koledníci	OÚ Podhájska
	Mikuláš	OÚ Pozba

	Jasličková pobožnosť	OÚ Radava
	Školská akadémia, Štefanská zábava, Vianočný stolnotenisový turnaj	OÚ Trávnica
	Mikuláš	OÚ Veľké Lovce

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu Termál, 2006

Veľmi bohatá je na území mikroregiónu aj spolková činnosť, v ktorej sa združujú všetci tí, ktorí majú svojho koníčka. V jednotlivých obciach pracujú nasledovné spolky:

- Bardoňovo - Poľovnícky spolok, Klub mladých a pod.
- Čechy - Poľovnícky spolok, Klub dôchodcov, Požiarny zbor (Dobrovoľná hasičská ochrana), Futbalový klub, Stolnotenisový oddiel, Slovenský červený kríž, Senior 30 a pod.
- Dedinka - Poľovnícky spolok, Slovenský červený kríž, Kolpingova rodina združujúca kresťanské rodiny a pod.
- Dolný Ohaj - Poľovnícky spolok, Klub dôchodcov, Slovenský zväz záhradkárov, Divadelný súbor Juraja Holečka, Vinársky spolok, Spevokol Matice slovenskej, Folklórny súbor Matice slovenskej, Slovenský zväz telesne postihnutých, Spolok červeného kríža, Futbalový klub a pod.
- Hul - Telovýchovná jednota, Poľovnícke združenie, Rybársky spolok, Miestny spolok Červeného kríža, Slovenský zväz telesne postihnutých a pod.
- Kolta - Poľovné združenie Vrchovina, Klub dôchodcov, Klub Slovenského zväzu telesne postihnutých, Slovenský zväz záhradkárov, Telovýchovná jednota Družstevník, Športovo-strelecký klub a pod.
- Maňa - Poľovnícky spolok, Slovenský zväz záhradkárov, Folklórna skupina Dolina, Červený kríž, TJ Družstevník, Folklórna skupina Dolinka, Vinohradnícky spolok Stará Hora, Divadelný súbor a pod.
- Podhájska - Poľovnícky spolok Liska, Klub dôchodcov, Klub mladých, Slovenský zväz záhradkárov, Spoločnosť priateľov Gergeľa – rybárstvo, Červený kríž, Futbalový klub, Spolok futbalových veteránov a pod.
- Pozba - Poľovnícky spolok, Klub dôchodcov, Slovenský zväz záhradkárov a pod.
- Radava - Poľovnícke združenie Dolina, Klub KDH, Športový klub pri ZŠ a pod.
- Trávnica - detský divadelný súbor Platan, cirkevný klub Betánia ERKO, cirkevný zmiešaný spevácky zbor dospelých a detí, Poľovné združenie Trávnica, Jednota dôchodcov Slovenska, Slovenský zväz záhradkárov, Miestny spolok Slovenského červeného kríža, Telovýchovná Jednota, Dobrovoľná požiarna ochrana a pod.
- Veľké Lovce - Spolok Matice slovenskej, Slovenský červený kríž, Zväz zdravotne postihnutých, Záhradkársky zväz, Telovýchovná jednota Veľké Lovce, Poľovnícky spolok, Spevácko-tanečný súbor a pod.

Z uvedeného rámcového prehľadu je zrejmé, že najbližší vzťah majú obyvatelia mikroregiónu k poľovníctvu a k telovýchove. Tradičný je vzťah k záhradkárstvu, k folklóru a k divadlu. Oblúbe sa tešia aj stretnutia dôchodcov i telesne postihnutých, takmer v každej obci je aktívny Slovenský červený kríž.

1. 1. 8 ENVIRONMENTÁLNE POMERY

Územie mikroregiónu Termál patrí medzi oblasti s pomerne kvalitným stavom životného prostredia, bez výraznejších zdrojov znečisťovania.

Ovzdušie územia je zaťažované iba základnými znečisťujúcimi látkami (tuhé znečisťujúce látky a plynové exhaláty), pričom k najväčším producentom patrí komunálna

energetika v zastúpení energetických zdrojov menších výrobných podnikov ako i domáce kúreniská na tuhé palivo (emisie oxidu siričitého a oxidov dusíka). Menšou mierou sa na znečistení ovzdušia podieľa i prašnosť z automobilovej dopravy, produkujúca škodliviny z prevádzky spaľovacích motorov (oxid uhoľnatý, oxid uhličitý, oxidy dusíka, prachové uhľovodíky, zlúčeniny olova). Okrem toho je ďalším, i keď minimálnym zdrojom znečisťovania, aj poľnohospodárska výroba, predovšetkým intenzívnym obrábaním pôdy a pozberovou úpravou produktov.

Vodstvo mikroregiónu je tvorené sieťou prírodných a vybudovaných vodných tokov s tečúcou vodou ako aj akumulovanou vodou vo vodných nádržiach spolu so zásobami podzemných vôd.

Stav povrchových vôd je v značnej miere ovplyvnený ich pomerne malým prietokom a znečistením predovšetkým prostredníctvom splaškových vôd z domácností v dôsledku absentujúcich kanalizácií. Kvalita vodných tokov je v území sledovaná na rieke Žitava, ktorá je podľa kyslíkového režimu zaradovaná do III. triedy čistoty, podľa základných chemických ukazovateľov do IV. triedy čistoty, v doplňujúcich chemických ukazovateľoch má II. triedu čistoty a v biologických a mikrobiologických ukazovateľoch má IV. triedu čistoty. V rieke je zaznamenávaná vysoká koncentrácia nerozpustných látok a fosforu.

Podzemné vody vykazujú v území zvýšenú mineralizáciu. Základný hydrogénuhličitanový chemizmus s výrazným zastúpením síranov a chloridov je v nižších horizontoch metamorfovaný na vápenato-horečnato-hydrogénuhličitanový typ. Sledovaním limitných hodnôt pre pitnú vodu boli zistené zvýšené koncentrácie mangánu, železa, chloridov, fenolov a síranov ako dôsledok vysokej poľnohospodárskej činnosti.

Súčasná kvalita **pôd** územia je odrazom situácie predovšetkým v poľnohospodárstve a v doprave. Z činnosti poľnohospodárstva pochádza rôznorodý organický ako i anorganický odpad a z dopravy sú to hlavne látky z chemickej údržby ciest v zimnom období a plyné exhaláty. Lokálna kontaminácia pôd nastáva v mikroregióne v okolí skládok odpadu, poľných hnojísk, fariem živočíšnej výroby a hospodárskych dvorov poľnohospodárskych družstiev a v pásoch pozdĺž hlavných cestných ťahov.

Vážne ohrozenie pôdy predstavuje aj jej veterná a vodná erózia. Veternou eróziou sú ohrozené najproduktnejšie pôdy územia, predovšetkým černoze, v oblastiach bez vegetačného krytu počas suchších období roka, a to najmä na piesočnatých až hlinitopiesočnatých pôdach využívaných ako veľkobloková orná pôda. Vodná erózia postihuje členitejšie časti pahorkatiny, predovšetkým vo východnej a južnej oblasti územia. Ochrana pôdy by mala byť založená najmä na vhodnom priestorovom členení pôdneho fondu, výsadbe ochranných vegetačných pásov a vhodných osevných postupoch.

Poškodenie a ohrozenie **bioty** a biodiverzity je sprievodným javom činnosti človeka v krajine. Prejavuje sa napr. stratou biotopov, znižovaním stupňa ekologickej stability, introdukciou nepôvodných druhov, poškodením bioty v dôsledku znečistenia pôd a vôd apod. V mikroregióne súvisí s premenou prevažnej časti územia na poľnohospodárske pozemky alebo na urbanizované plochy, v dôsledku čoho väčšina pôvodných druhov rastlín a živočíchov z tejto oblasti vymizla úplne alebo bola obmedzená na relatívne nepoškodené zvyšky biotopov.

Nepriaznivé nepriame vplyvy činnosti človeka na rastlinstvo a živočíšstvo sa prejavujú pozdĺž dopravných koridorov – cestných komunikácií a železničných tratí.

Medzi najvýraznejšie **rizikové faktory** územia sú zaradované odpady. Na základe rôznych druhov odpadov vyprodukovaných či už obyvateľmi alebo organizáciami sa uskutočňuje i rôzne nakladanie s odpadmi. Vo väčšine obcí prebieha separovaný zber odpadu so zberovým dvorom v Palárikove. Obce mikroregiónu sú členmi Združenia obcí pre trvalo udržateľné nakladanie s odpadom so sídlom v Palárikove, ktorého cieľom je zhodnocovať a využívať biologicky rozložiteľný komunálny odpad a opätovne ho využívať. Technicko-

komunálny odpad je v mikroregióne vyvážený na skládku TKO Michal nad Žitavou a na regionálnu skládku TKO Kolta. Mnohé obce plánujú tiež zavádzať ďalšie spôsoby nakladania s odpadmi ako napr. kompostovanie rastlinného odpadu, využívanie bioodpadu a pod.

Ďalším rizikovým faktorom územia je hluk, ktorí je najintenzívnejší v blízkosti dopravných komunikácií.

Radónové riziko je na území mikroregiónu minimálne.

1.2 PRIESKUMY NÁZOROV OBYVATEĽOV

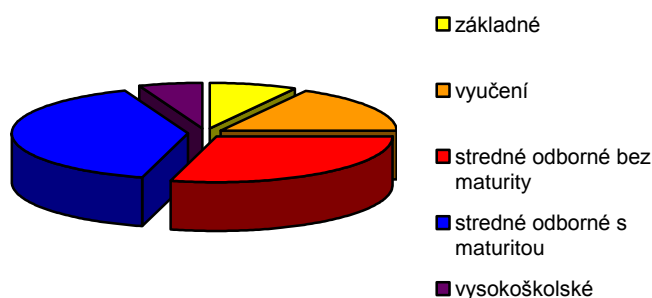
Do plánovania sociálneho a hospodárskeho rozvoja je dôležité zapájať aj samotné obce, pretože práve participácia miestneho obyvateľstva na veciach verejných zahŕňa najefektívnejšie riešenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych problémov. V rámci mikroregionálnych výskumov je potom sledovaná i percepčia obyvateľstva, skúmajúca vzťahy obyvateľstva k vlastnej obci a k územiu, v ktorom žije, pričom prostredníctvom tohto vzťahu sú indikované reálne zmeny života v obci a jej širšom zázemí, čo sa môže odraziť v rozvoji obce a celého mikroregiónu (Spišiak, 2001).

Percepčia prostredia je vnútorný proces prebiehajúci v človeku, ktorý prostredníctvom zmyslových orgánov prijíma informácie o reálnom svete, ktoré triedi podľa vlastných hodnotových kritérií. Na základe tohto pohľadu na hodnotené prostredie realizuje človek výber, čím rozhoduje o mieste trvalého pobytu (Krogmann, 2005). Význam percepčného výskumu spočíva v tom, že práve obsah, kvalita a intenzita vzťahu človeka k územiu, v ktorom žije a býva, významne ovplyvňuje i jeho správanie a aktivitu. Ak má človek vytvorený pozitívny vzťah k územiu svojho života a práce, odrazí sa to v celkovom spektre spoločensky žiaducich pracovných i mimopracovných aktivít a v nižšej miere potenciálnej migrácie (Kollár, Spišiak, 1985).

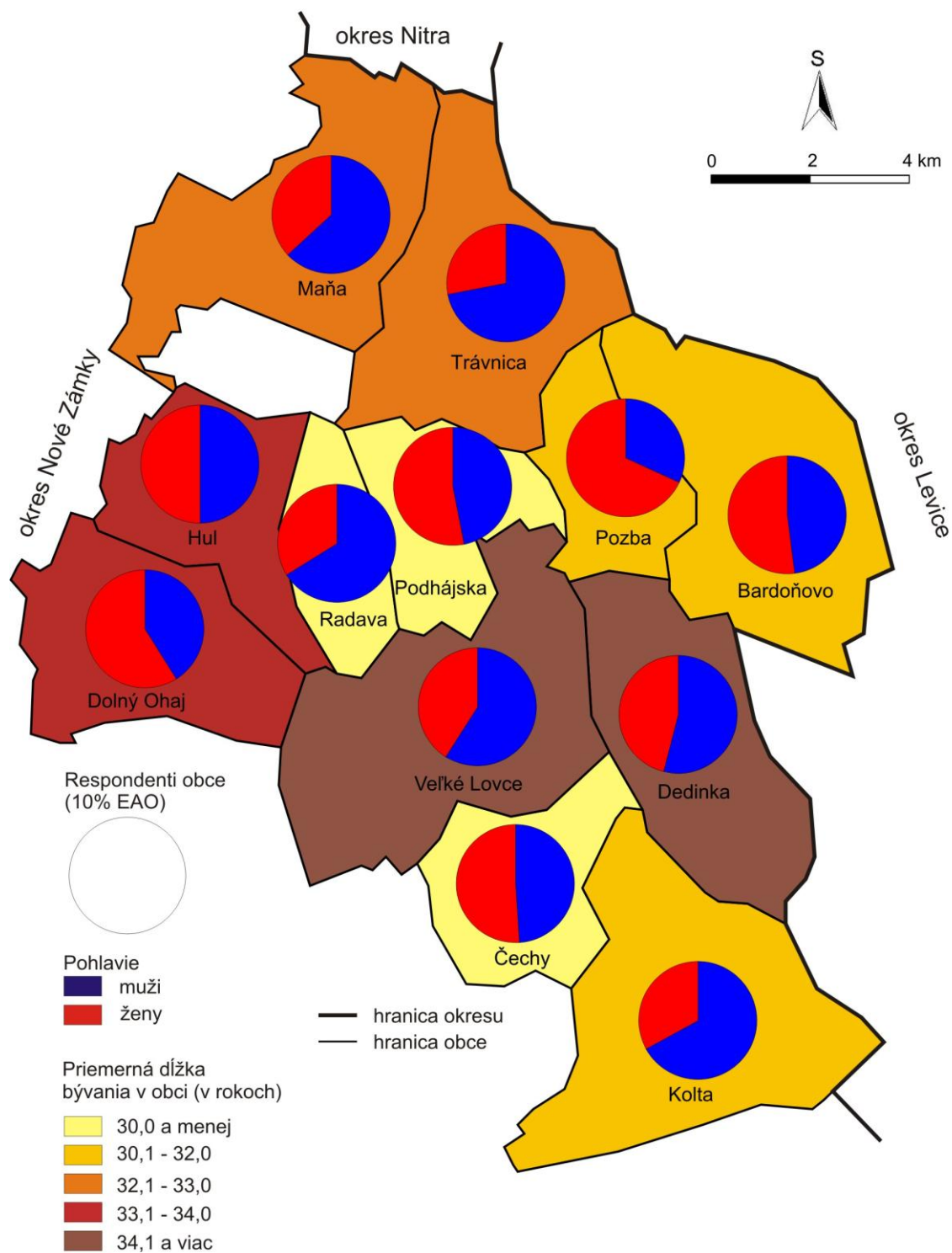
V rámci terénneho výskumu boli vo všetkých obciach mikroregiónu Termál prevedené medzi obyvateľstvom dva anketové prieskumy. Prvý prieskum sa sústredil na štúdium a pochopenie vzťahu obyvateľstva k vlastnej obci a ku skúmanému územiu. Druhý prieskum bol zameraný na aktivity a návrhy obyvateľstva v spojitosti s rozvojom obce ale i celého mikroregiónu Termál. V každej obci mikroregiónu bolo anketovaných 10 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva, na základe čoho bolo oslovených 670 respondentov (Maňa 90 respondentov, Kolta 70, Bardoňovo 40, Podhájska 50, Dedinka 40, Pozba 30, Dolný Ohaj 80, Radava 40, Hul 50, Čechy 30, Veľké Lovce 100 a Trávnica 50).

Na základe údajov anketovaných bola vyhodnotená **štruktúra respondentov** podľa jednotlivých obcí mikroregiónu Termál. Podľa pohlavia dominovali medzi anketovanými 56 % ženy. Muži mali v štruktúre podľa pohlavia 44 % zastúpenie, avšak napriek tomu prevažovali v niektorých obciach (Maňa 63 %, Trávnica 72 %, Dedinka 54 %, Radava 66 %, Veľké Lovce 59 %, Kolta 67 %). Na základe vzdelania mali hlavné zastúpenie obyvatelia so stredným vzdelaním s maturitou (40 %). Po nich nasledovali 29 % respondenti so stredným vzdelaním bez maturity. Vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo bolo zastúpené 6 % (graf č. 16). Podobne aj v jednotlivých obciach dominovalo v štruktúre podľa vzdelania obyvateľstvo so stredným vzdelaním s maturitou alebo obyvateľstvo so stredným vzdelaním bez maturity. Z hľadiska priemernej dĺžky pobytu obyvateľov v obci boli najviac zastúpení obyvatelia žijúci v obci menej ako 30 rokov (mapa č. 2).

Graf č. 16 - Štruktúra respondentov mikroregiónu Termál podľa vzdelania

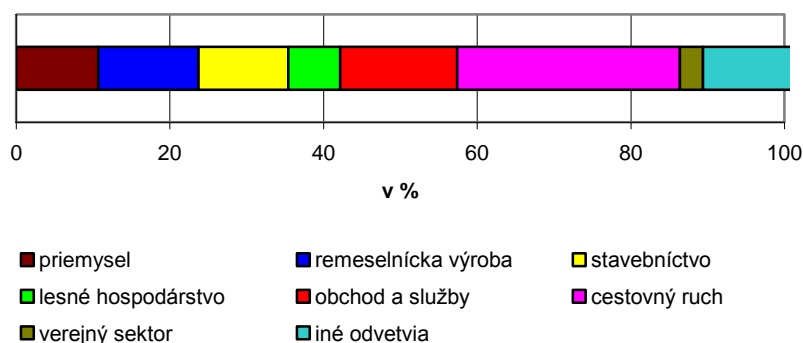
Štruktúra respondentov obcí mikroregiónu Termál

Prostredníctvom prieskumu boli zisťované **názory obyvateľov na vznik nových pracovných miest**.

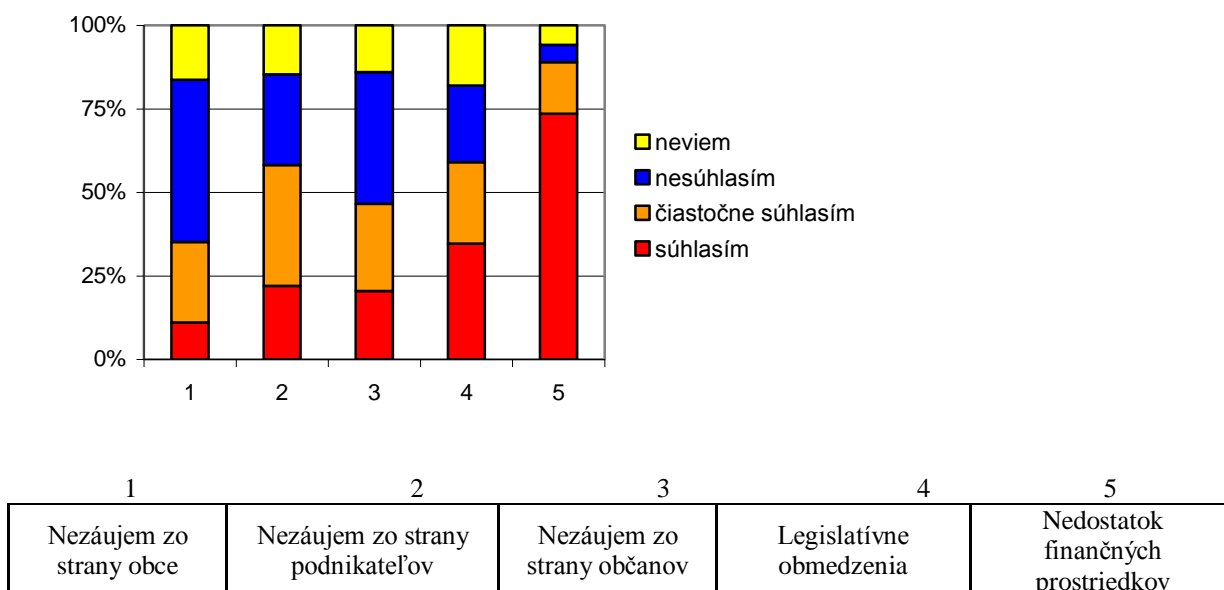
Obyvatelia mikroregiónu majú záujem o vytvorenie nových pracovných príležitostí predovšetkým v oblasti cestovného ruchu a agroturistiky (31 % opýtaných), čo je v súlade s tendenciami samotného mikroregiónu. Dané odvetvie pritom zhodne dominovalo vo všetkých obciach. Z ďalších odvetví boli preferované 16 % obchod a služby a 13 % remeselná výroba a rovnako aj stavebná výroba. Záujem o obchod a služby prejavovalo najmä obyvateľstvo v Trávnici a v Huli (po 32 % opýtaných). V remeselnej výrobe, v nadväznosti na zachovávané zručnosti a tradície, by sa rado zamestnalo 24 % obyvateľov Bardoňova a 22 % obyvateľov Mane. Nové pracovné miesta v stavebníctve by uvítali obyvatelia Radavy (27 %) a Veľkých Loviec (25 %) a naopak absolútny nezáujem o toto odvetvie prejavili obyvatelia Čiech. Za najmenej atraktívne odvetvia sú respondentmi mikroregiónu zhodne považované lesné hospodárstvo (6 % respondentov) a činnosti v štátnom a verejnom sektore (3 %) (graf č. 17, mapa č. 3).

Graf č. 17 - Odvetvia s najžiadanejšími novými pracovnými miestami v mikroregióne Termál

Pre lepšiu orientáciu bolo vybraných 5 dôvodov nevytvorenie uvedených pracovných miest – nezáujem zo strany obce, nezáujem zo strany podnikateľov, nezáujem zo strany občanov, legislatívne obmedzenia a nedostatok finančných prostriedkov (graf č. 18, mapa č. 4).

Graf č. 18 - Príčiny nevzniknutia nových pracovných miest v mikroregióne Termál

Za hlavný dôvod nevzniku pracovných príležitostí považovala väčšina opýtaných Mikroregiónu Termál nedostatok finančných prostriedkov, kde sa s daným názorom úplne stotožňuje 72 % opýtaných a čiastočne stotožňuje 14 % opýtaných. Zástancovia tohto názoru sú najmä v obciach Dolný Ohaj (100 % respondentov), Maňa (92 %) a Hul (90 %). Nesúhlas s príslušným tvrdením vyjadrilo v mikroregióne iba 6 % opýtaných a to hlavne v obciach Radava (20 % respondentov) a Veľké Lovce (18 %).

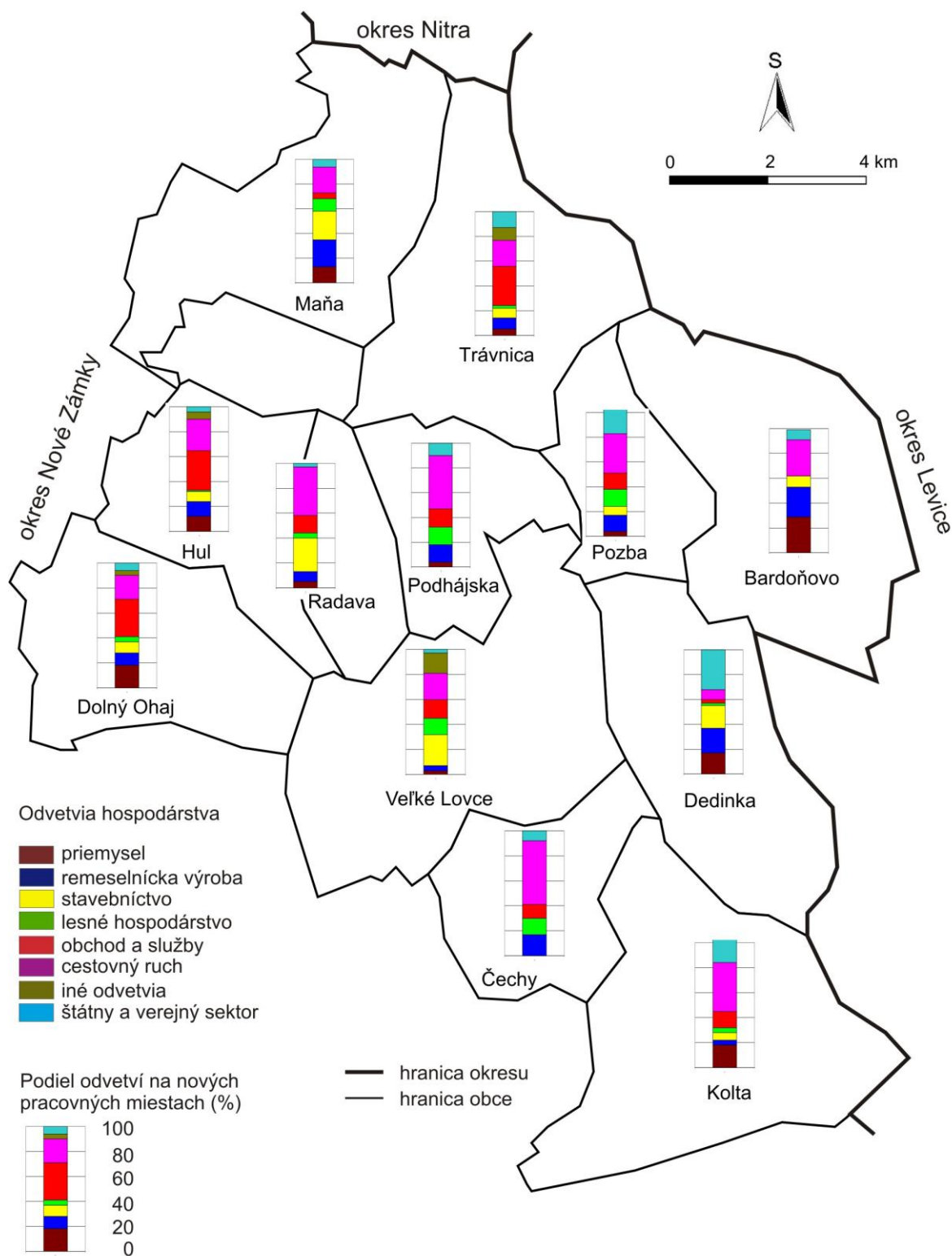
Z ďalších dôvodov vystupujú do popredia legislatívne obmedzenia, s ktorými v mikroregióne súhlasí 37 % opýtaných a čiastočne súhlasí 24 % opýtaných. Výrazný súhlas bol zaznamenaný v obciach Hul a Dolný Ohaj (po 60 % súhlasiacich a 18 % čiastočne súhlasiacich respondentov). V rámci mikroregiónu bolo však aj 24 % zamietavých odpovedí, predovšetkým v obciach Podhájska (58 % respondentov) a Pozba (22 %).

Ako ďalší dôvod uvádzali opýtaní nezáujem zo strany podnikateľov, s ktorým úplne súhlasí 23 % obyvateľov mikroregiónu a čiastočne súhlasí 40 % obyvateľov a naopak nesúhlasí 24 % opýtaných. Nezáujem zo strany podnikateľov pri tvorbe nových pracovných miest odsúhlasili predovšetkým obyvatelia v obciach Bardoňovo (36 % súhlasiacich a 38 % čiastočne súhlasiacich) a v obci Maňa (44 % súhlasiacich a 22 % čiastočne súhlasiacich). Najväčší nesúhlas s uvedeným tvrdením bol zaznamenaný v obciach Radava a Podhájska (po 46 % nesúhlasiacich opýtaných).

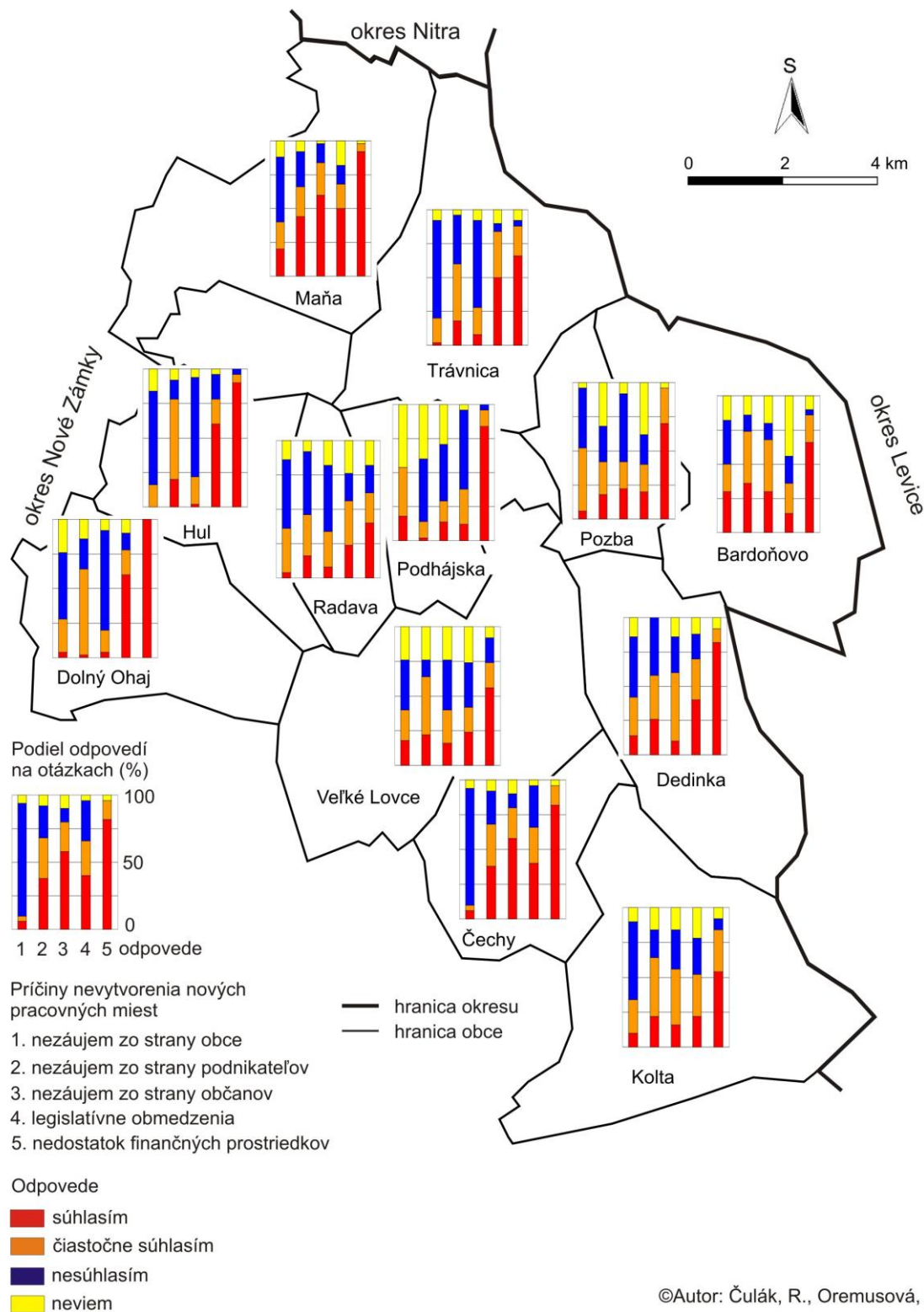
Napriek vyjadrenému záujmu obyvateľov o vznik nových pracovných miest si až 52 % opýtaných myslí, že dôvodom ich nevzniku je aj nezáujem zo strany občanov. Tento názor preferujú predovšetkým obyvatelia obce Maňa (60 % súhlasiacich a 24 % čiastočne súhlasiacich) a Čechy (58 % súhlasiacich a 22 % čiastočne súhlasiacich). Nesúhlas s daným tvrdením však vyjadruje v mikroregióne až 42 % respondentov, ktorí dominujú v obciach Hul a Dolný Ohaj (po 72 % nesúhlasiacich).

Za najmenej uplatňujúci sa dôvod nevzniku pracovných miest považujú obyvatelia mikroregiónu nezáujem zo strany obce, kde s týmto názorom nesúhlasí 48 % opýtaných a naopak súhlasí 13 % a čiastočne súhlasí 26 % opýtaných. Nesúhlas vyjadrili hlavne obyvatelia obce Trávnica (72 % respondentov) a Hul (68 %). Nezáujem zo strany obce najvýraznejšie potvrdili obyvatelia Bardoňova (30 % súhlasiacich a 20 % čiastočne súhlasiacich) a Mane (20 % súhlasiacich a 20 % čiastočne súhlasiacich).

Odvetvia hospodárstva s najžiadanejšími novými pracovnými miestami v mikroregióne Termál podľa respondentov

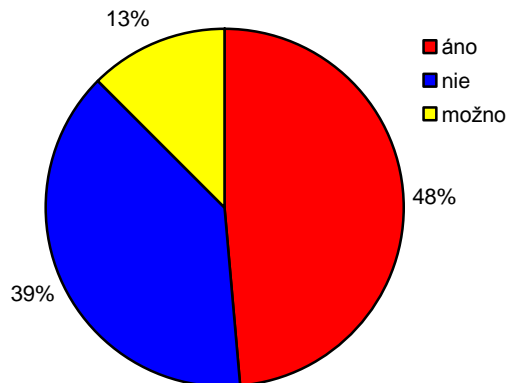
Príčiny nevzniknutia nových pracovných miest v obciach mikroregiónu Termál podľa respondentov

©Autor: Čulák, R., Oremusová, D. 2007

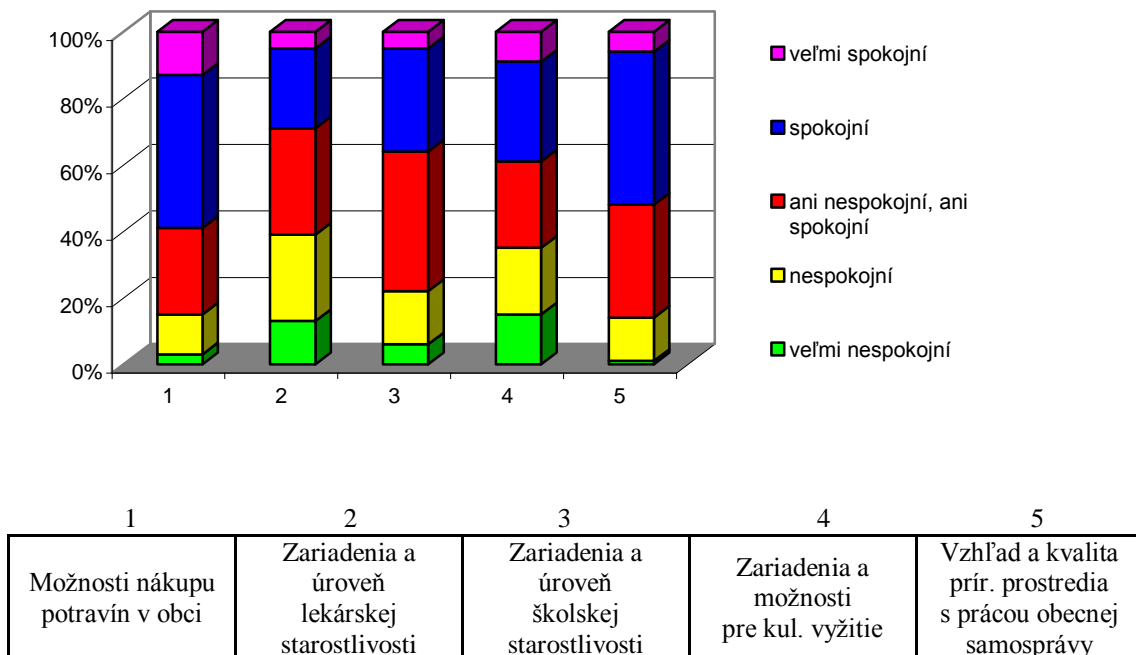
Obyvateľstvo mikroregiónu Termál má **záujem o podnikanie**, čo potvrdilo v prieskume 47 % opýtaných a 13 % opýtaných by v prípade vhodných podmienok volilo podnikanie. Najväčší záujem o podnikateľské aktivity pritom prejavili respondenti v obciach Veľké Lovce (66 % opýtaných), Podhájska (65 %) a Čechy (64 %). Na druhej strane sú obce ako napr. Dedinka (67 % opýtaných), Bardoňovo (65 %) či Trávnica (63 %), v ktorých obyvateľstvo nejaví záujem o podnikanie (graf č. 19, mapa č. 5).

Graf č. 19 - Záujem respondentov mikroregiónu Termál o podnikanie

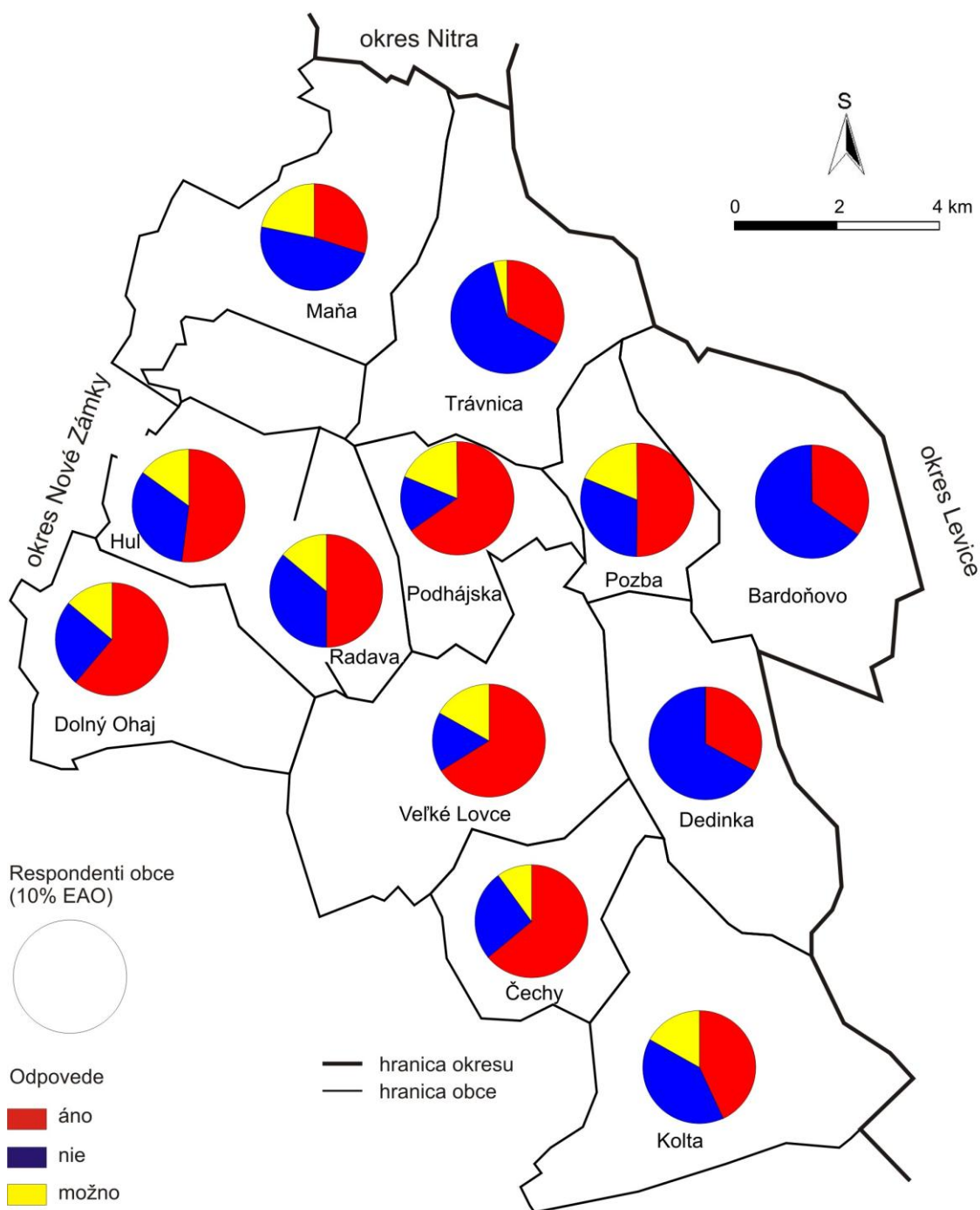

Na základe názorov obyvateľstva boli prostredníctvom vyjadrovanej spokojnosti či nespokojnosti sledované **vybrané životné podmienky v obciach** (graf č. 20, mapa č. 6) a prostredníctvom nich vytyčované dominujúce problémy v jednotlivých obciach.

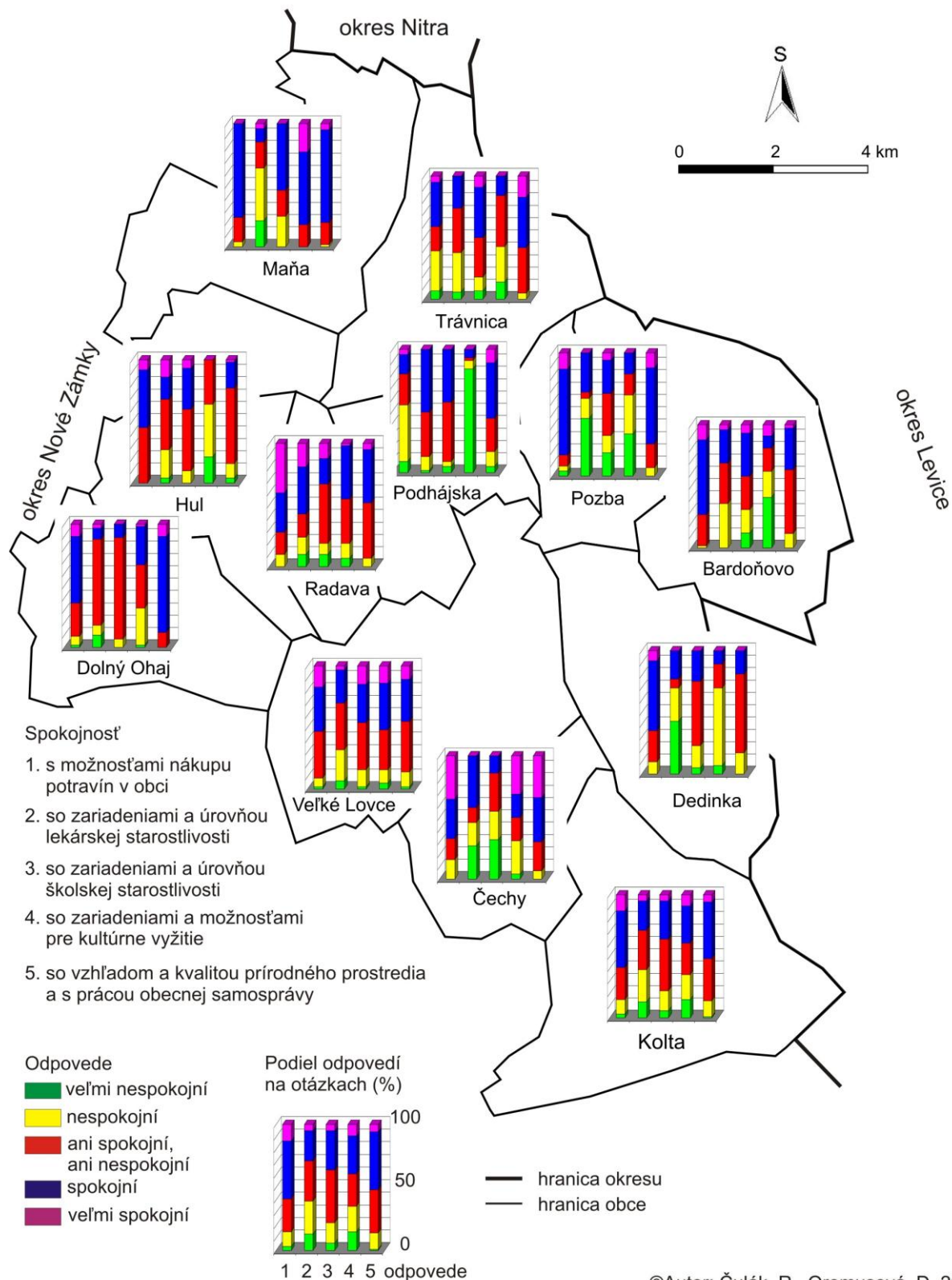
Graf č. 20 - Spokojnosť respondentov mikroregiónu Termál s vybranými životnými podmienkami

Záujem respondentov o podnikanie v mikroregión Termál

Spokojnosť respondentov s vybranými životnými podmienkami v obciach mikroregiónu Termál

S možnosťami nákupu potravín bolo v mikroregióne veľmi spokojných 13 % respondentov a spokojných 46 % respondentov. Naopak nespokojných bolo 12 % respondentov a veľmi nespokojné boli iba 3 % respondentov. Početnú skupinu (26 %) tvorili ani spokojní ani nespokojní obyvatelia. Z jednotlivých obcí boli s danou možnosťou spokojní obyvatelia Radavy (40 % veľmi spokojných a 32 % spokojných) a Čiech (35 % veľmi spokojných a 32 % spokojných), pričom v Radave sú 3 maloobchodné zariadenia a v Čechách iba jedno. Značne vysoká spokojnosť bola zaznamenaná aj v obciach Maňa (4 maloobchodné zariadenia), kde bolo 76 % spokojných a Pozba (3 maloobchodné zariadenia) so 70 % podielom spokojných a 13 % podielom veľmi spokojných. Najväčšia nespokojnosť bola zistená v obciach Podhájska (5 maloobchodných zariadení), kde bolo 9 % veľmi nespokojných a 46 % nespokojných a v obci Trávnica (2 maloobchodné zariadenia), kde bolo 7 % veľmi nespokojných a 32 % nespokojných respondentov. Na základe získaných informácií a ich prehodnotením podľa počtu maloobchodných zariadení je zrejmé, že pri vyjadrovaní spokojnosti s danými zariadeniami nie je podstatný ich počet ale kvalita, množstvo tovaru ako i poskytované služby.

So zdravotníckymi zariadeniami (11 ambulancií pre dospelých, 7 ambulancií pre deti a dorast, 4 stomatologické ambulancie a 1 gynekologická ambulancia) a úrovňou lekárskej starostlivosti bolo v mikroregióne veľmi spokojných iba 5 % opýtaných, spokojných bolo 24 % a ani spokojných ani nespokojných bolo 26 % respondentov mikroregiónu. Veľmi nespokojných bolo 13 % opýtaných a nespokojnosť vyjadrilo tiež 26 % obyvateľov mikroregiónu. Výrazná nespokojnosť s príslušnou životnou podmienkou bola zaznamenaná v obciach Pozba (47 % veľmi nespokojných a 16 % nespokojných) a Dedinka (21 % veľmi nespokojných a 43 % nespokojných), kde v Pozbe je 1 zdravotnícke zariadenie a v Dedinka nie sú žiadne zdravotnícke zariadenia a obyvateľstvo musí odchádzať za týmito službami do okolitých obcí. Nižšia nespokojnosť bola zistená v obciach Kolta (5 % veľmi nespokojných a 45 % nespokojných) a Maňa (21 % veľmi nespokojných a 43 % nespokojných), pričom obe tieto obce disponujú ambulanciou pre dospelých, ambulanciou pre deti a dorast a Maňa aj stomatologickou ambulanciou. Naopak najväčšia spokojnosť bola vykázaná v obci Radava (ambulancia pre dospelých, ambulancia pre deti a dorast a stomatologická ambulancia) to bolo 19 % veľmi spokojných a 38 % spokojných a v Podhájskej (1 ambulancia pre dospelých, ambulancia pre deti a dorast, 1 gynekologická ambulancia), kde bolo 51 % spokojných. Zo získaných údajov je opäť zrejma značná rozdielnosť v počte zariadení a v ich kvalite, ktorá sa odráža na spokojnosti samotných obyvateľov.

Pri hodnotení školských zariadení (10 základných škôl, 12 materských škôl) a ich úrovne nevyjadrovali opýtaní mikroregiónu ani nespokojnosť ani spokojnosť (42 %). Nízke zastúpenie mali 5 % veľmi spokojní. Vyše štvrtina opýtaných (31 %) bola spokojných. Veľmi nespokojných bolo 6 % opýtaných a 16 % bolo nespokojných. Podobná bola situácia aj v jednotlivých obciach. Pričom najväčšia spokojnosť bola zaznamenaná v obciach Trávnica (9 % veľmi spokojných a 41 % spokojných) a v obci Maňa (54 % spokojných). Najväčšia nespokojnosť bola zase v obciach Čechy, kde bolo 32 % veľmi nespokojných obyvateľov a 23 % nespokojných obyvateľov a v Pozbe, kde bolo 19 % veľmi nespokojných a 14 % nespokojných. Pri porovnaní výsledkov so získanými údajmi z mikroregografického prieskumu, na základe ktorého bolo zistené zastúpenie základnej školy v každej obci okrem Čiech a Pozby a materskej školy v každej obci bola v hodnotení respondentmi dôležitá najmä úroveň týchto zariadení.

S kultúrnymi zariadeniami a možnosťami pre kultúrne vyžitie prevažovala v mikroregióne ako celku 9 % vysoká spokojnosť a 30 % spokojnosť. Ďalšie skupiny tvorilo 26 % ani spokojných ani nespokojných, 20 % nespokojných a 15 % veľmi nespokojných. Za zariadenia pre kultúrne vyžitie sú pritom v obciach považované predovšetkým kultúrne domy, ktorých je v mikroregióne 10 ale zastúpené sú iba vo 9 obciach (Maňa, Pozba, Dedinka,

Radava, Hul, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Čechy, Kolta). V rámci jednotlivých obcí bola sledovaná veľká spokojnosť s danou podmienkou v obciach Kolta (25 % veľmi spokojných a 43 % spokojných) a v obci Maňa (23 % veľmi spokojných a 59 % spokojných). Ani spokojní ani nespokojní boli predovšetkým respondenti v obciach Trávnica (41 %), Radava a Hul (36 %). Najvýraznejšiu nespokojnosť so zariadeniami a možnosťami pre kultúrne vyžitie vyjadrovali respondenti v Podhájskej (84 % veľmi nespokojných a 7 % nespokojných) a v Huli (21 % veľmi nespokojných a 43 % nespokojných). Zo získaných výsledkov prieskumu je zrejماً nespokojnosť respondentov v obciach s chýbajúcimi zariadeniami, ale nemalou mierou sa tiež na nespokojnosti odráža nedostatok kultúrnych podujatí či aktivít.

Poslednou hodnotenou životnou podmienkou bola spokojnosť so vzťahom a kvalitou prírodného prostredia a s prácou obecnej samosprávy. Na základe sumárnych údajov pre mikroregión bolo 6 % veľmi spokojných respondentov, 46 % spokojných a 34 % ani spokojných ani nespokojných. Nízke zastúpenie mali pri hodnotení tejto životnej podmienky veľmi nespokojní (1 %) a nespokojní (13 %). V rámci jednotlivých obcí vyjadrovali najväčšiu spokojnosť opýtaní v obciach Dolný Ohaj (10% veľmi spokojných a 78 % spokojných) a Maňa (5 % veľmi spokojných a 75 % spokojných). Bez väčšej spokojnosti či nespokojnosti boli predovšetkým respondenti v Dedinke (64 %) a v Huli (61 %). Veľmi veľká nespokojnosť bola evidovaná iba v troch obciach mikroregiónu, a to v Podhájskej (5 %), v Huli (4 %) a vo Veľkých Lovciach (2 %). Určitú nespokojnosť však vyjadrilo až 11 z 12 obcí, pričom najvýraznejšia 19 % nespokojnosť bola v Kolte a 17 % v Dedinke.

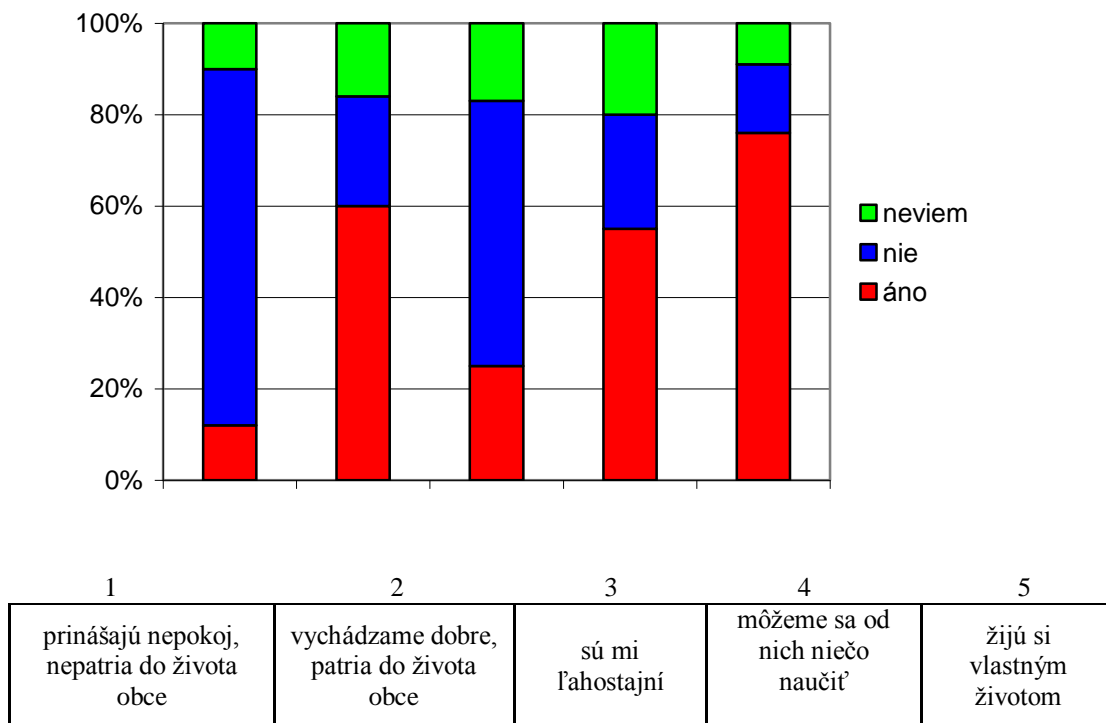
Obyvateľstvo mikroregiónu vyjadrovalo tiež svoju **ústretoivosť voči turistom**. Na súkromí by ich bolo ochotných ubytovať 68 % opýtaných a naopak 27 % nemá záujem o ubytovanie turistov v svojich domovoch. Najväčšia ochota bola pritom zaznamenaná v obciach Čechy (87 % respondentov), Hul (86 %) a Podhájska (83 %). Najväčšia neochota bola v obciach Dedinka (52 % respondentov), Pozba (39 %) a Bardoňovo (36 %), v ktorých v súčasnosti nie sú žiadne ubytovacie kapacity a samotné obyvateľstvo neprichádza vo väčšej miere do styku s turistami najmä v dôsledku väčšej vzdialenosti od obce Podhájska.

Vo svojej záhrade by dovolilo turistom stanovať 70 % opýtaných a zvyšných 30 % nemá záujem o poskytovanie danej služby. Turistov by vo svojej záhrade ubytovali predovšetkým obyvatelia obcí Čechy (90 % respondentov), Maňa a Veľké Lovce (po 86 % respondentov). Zamietavý postoj k ubytovaniu turistov formou stanovania mali opýtaní v obciach Podhájska (65 % respondentov) a Trávnica (62 %), pričom obyvatelia daných obcí ubytovávajú väčšinu turistov termálneho kúpaliska Podhájska na súkromí, k čomu majú vybudovanú či upravenú infraštruktúru.

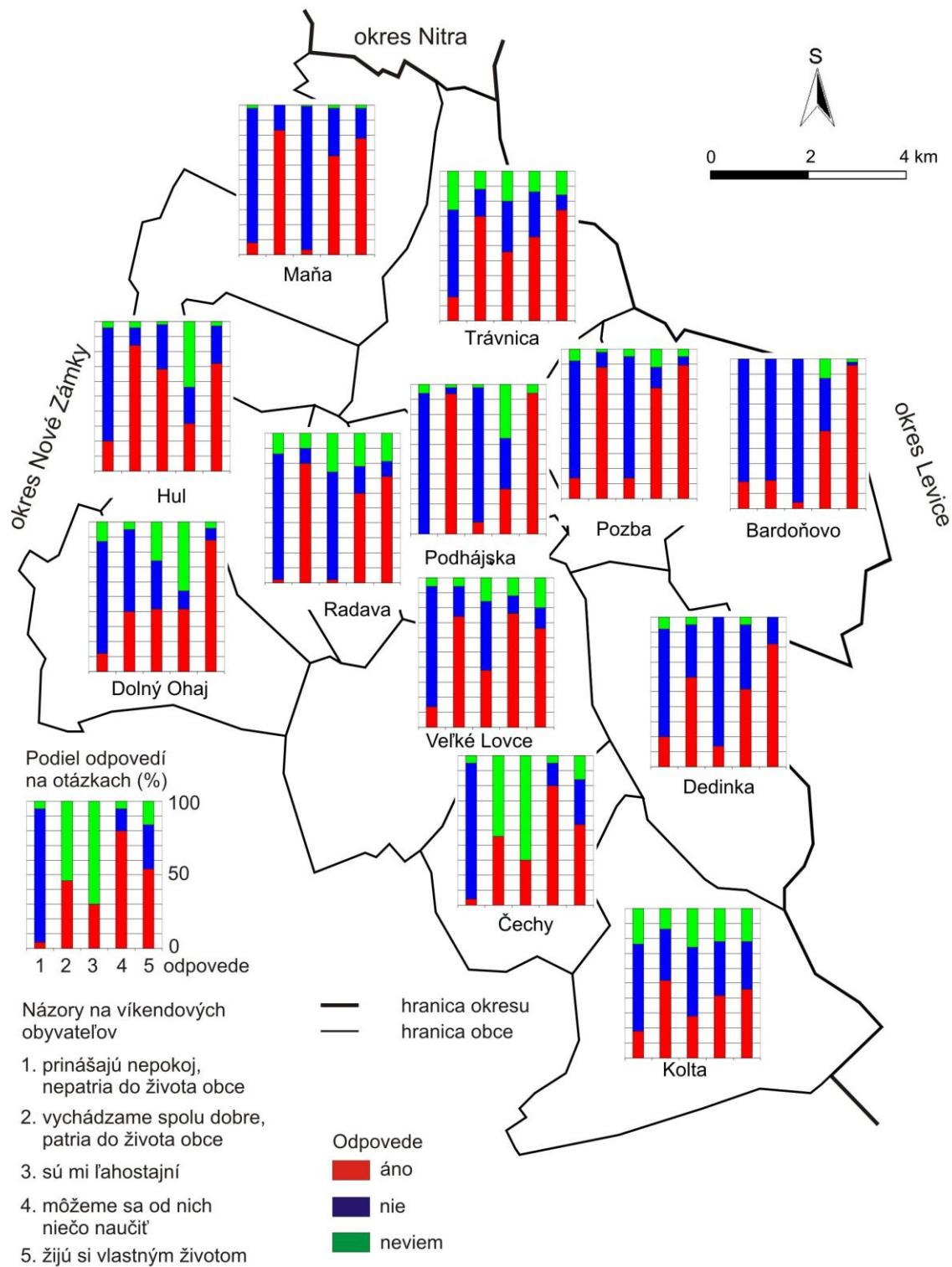
Ďalšou sledovanou oblasťou v rámci mikroregionálneho prieskumu bolo **vnímanie víkendového obyvateľstva** (graf č. 21, mapa č. 7), ktoré je v rámci mikroregiónu i jednotlivých obcí väčšinou pozitívne. S názorom, že víkendové obyvateľstvo patrí do života obce a miestne obyvateľstvo s ním vychádza dobre sa stotožňuje 60 % respondentov mikroregiónu Termál a naopak 24 % opýtaných s nimi nevychádza dobre a myslia si, že nie sú súčasťou obce. Vysoko kladný vzťah k víkendovému obyvateľstvu bol zaznamenaný v obciach Podhájska (92 % opýtaných) a Pozba (88 %). Najhoršie vychádzajú s víkendovým obyvateľstvom obyvatelia v obciach Bardoňovo (81 % opýtaných) a Dolný Ohaj (55 %). Názor, že víkendové obyvateľstvo prináša do obce nepokoj a teda nepatrí do života obce odsúhlasilo v mikroregióne iba 12 % respondentov a naopak nesúhlas s daným tvrdením vyjadrilo 78 % respondentov. Víkendové obyvateľstvo ako negatívny zásah do života obce bol pritom zaznamenaný v obciach Dedinka a Hul (po 20 % respondentov). Väčšine obyvateľstva nie je víkendové obyvateľstvo ľahostajné, čo potvrdilo 58 % opýtaných, medzi ktorými dominovali obce Bardoňovo (96 % opýtaných), Podhájska (90 %) a Maňa (88 %). Naopak ľahostajnosť voči víkendovému obyvateľstvu vyjadrilo v obciach len 25 % respondentov, medzi ktorými dominovali respondenti v obciach Trávnica (46 % opýtaných)

a Hul (68 %). Vyše polovica opýtaných (55 %) v Mikroregióne Termál sa stotožňuje z názorom, že sa môže od víkendového obyvateľstva niečo naučiť, ide predovšetkým o obyvateľov obce Čechy (80 %), Veľké Lovce (76 %) a Pozba (74 %). Iba 25 % opýtaných v mikroregióne má pocit, že sa nemá čo naučiť od víkendového obyvateľstva, pričom daný názor preferovali najmä opýtaní v Dedinke (43 %) a v Bardoňove (35 %). Názor, že si víkendové obyvateľstvo žije vlastným životom zdieľa celkovo 76 % respondentov mikroregiónu Termál a iba 15 % nesúhlasí s týmto názorom. Svoj súhlas s príslušným tvrdením vyjadrili predovšetkým respondenti v Bardoňove (96 %) a v Podhájskej (94 %) a nesúhlas respondenti v Kolte (32 %) a Čechách (30 %).

Graf č. 21 - Vnímanie víkendového obyvateľstva v mikroregióne Termál

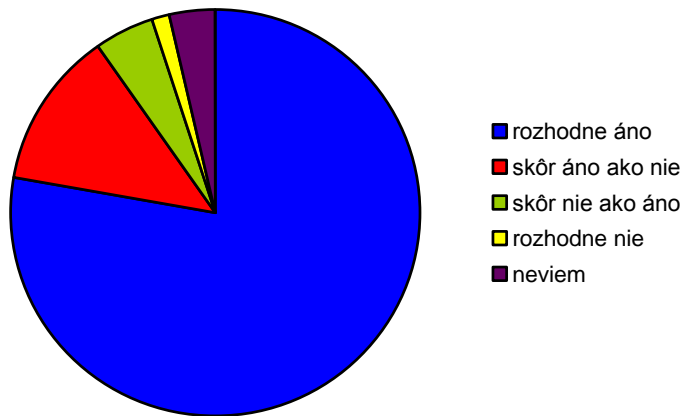
Vnímanie víkendového obyvateľstva v obciach mikroregiónu Termál podľa respondentov

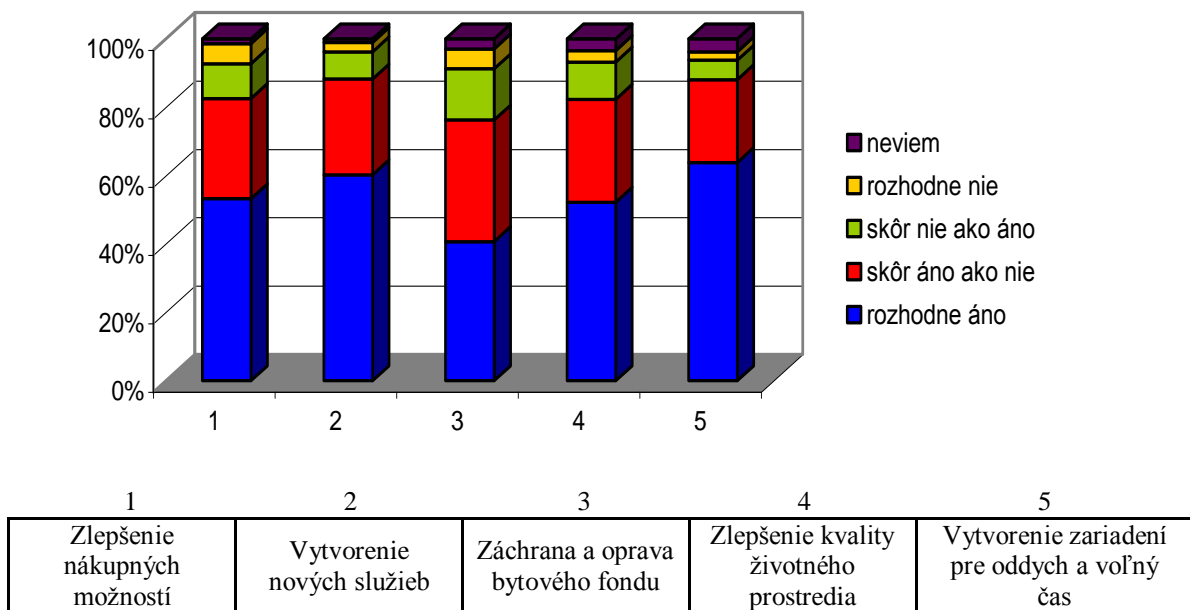
©Autor: Čulák, R., Oremusová, D. 2007

So spokojnosťou obyvateľstva úzko súvisia i **perspektívy rozvoja** mikroregiónu Termál. Možnosti rozvoja mikroregiónu vidia obyvatelia v šiestich základných oblastiach (graf č. 22 a 23, mapa č. 8 a 9).

Graf č. 22 - Záujem o vytvorenie nových pracovných príležitostí v mikroregióne Termál

Graf č. 23 - Perspektívy rozvoja mikroregiónu Termál

Za najzávažnejší problém považujú respondenti mikroregiónu nedostatok pracovných miest, pričom až 74 % opýtaných je rozhodne za vytvorenie nových pracovných príležitostí a k nim sa pripája 14 % čiastočne súhlasiacich. V najväčšej miere vystupuje daná perspektíva rozvoja do popredia v obciach Podhájska (100 % súhlasiacich), Dedinka (95 % súhlasiacich), Pozba a Čechy (po 90 % súhlasiacich). Z celého mikroregiónu len 1 % opýtaných nie je za vytvorenie nových pracovných miest, a to 10 % obyvatelia obce Kolta, 3 % obyvatelia obce Bardoňovo a 6 % obyvatelia Trávnice.

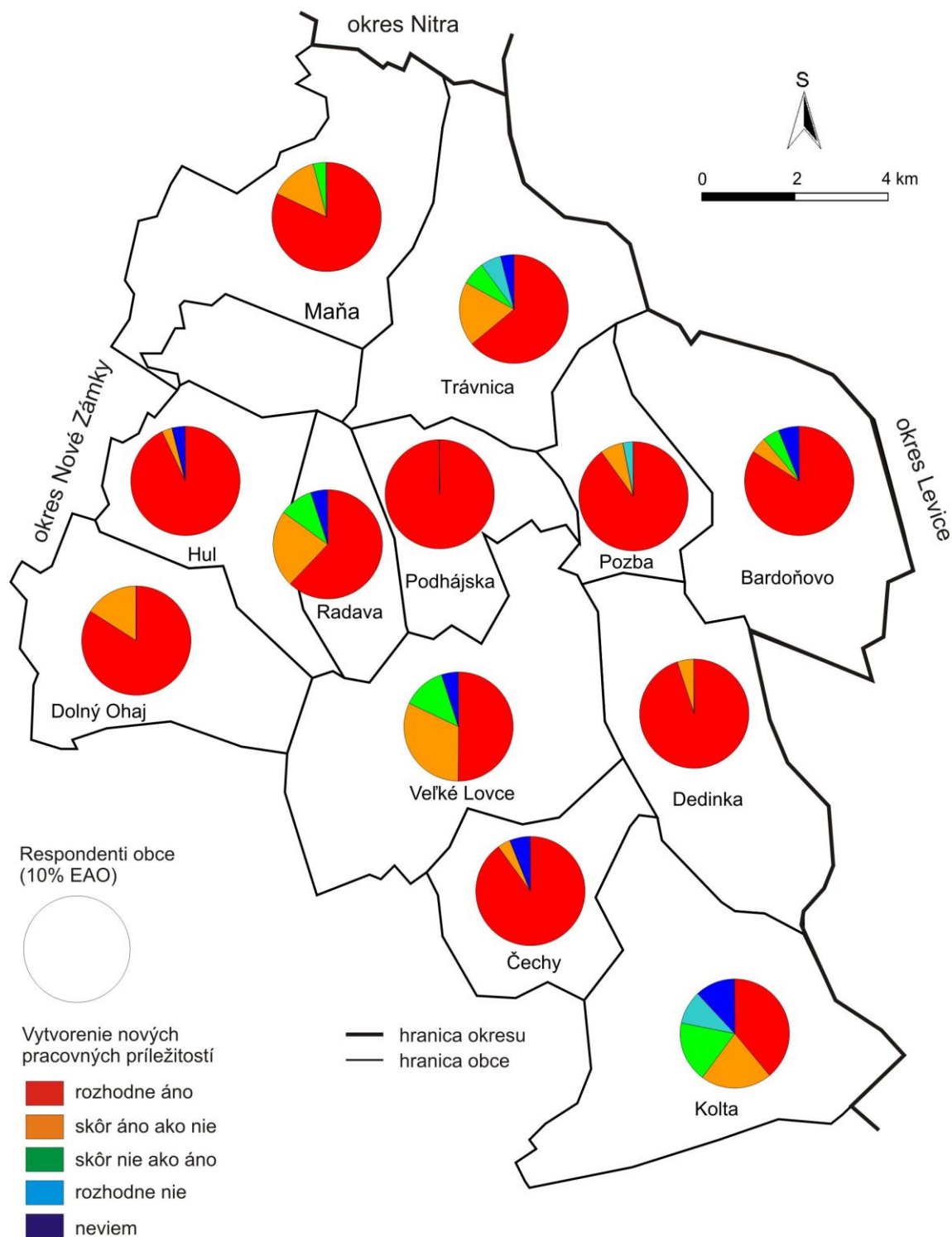
Z ďalších perspektív rozvoja je pre obyvateľstvo mikroregiónu podstatné vytvorenie nových služieb ako i vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas. Z vytvorením nových služieb súhlasí 59 % opýtaných a čiastočne súhlasí 27 % opýtaných a naopak rozhodne s danou perspektívou nesúhlasia iba 3 % opýtaných. Ako výrazný problém sa nedostatok služieb objavuje v obciach Podhájska, kde bolo zaznamenaných 90 % zástancov a 7 čiastočných zástancov a obec Čechy, kde bolo 62 % zástancov a 38 % čiastočných zástancov vytvorenia nových služieb. Nezáujem o vytvorenie nových služieb bol sledovaný v obciach Pozba (8 % opýtaných), Bardoňovo (4 %) a Maňa (2 %). Vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas preferuje v mikroregióne rozhodne 59 % respondentov a čiastočne 26 % respondentov. Nesúhlas s vytváraním daného typu zariadení vyjadrili v prieskume 2 % respondentov. S vytvorením voľnočasových zariadení súhlasia predovšetkým obce, ktoré ich majú nedostatok ako napr. Čechy (90 % súhlasiacich), Pozba (84 %) a Podhájska (77 %). Najvýraznejší nezáujem o príslušné zariadenia bol pozorovaný v obciach Dedinka (6 % nesúhlasiacich), Veľké Lovce (6 %), Kolta (5 %) a Bardoňovo (5 %).

Zo zlepšením nákupných možností sa v mikroregióne stotožňuje 52 % opýtaných a čiastočne stotožňuje 29 % opýtaných. Naopak za nepodstatnú považuje danú perspektívu 5 % opýtaných. Záujem o zlepšenie nákupných možností majú najmä obyvatelia obcí Podhájska (84 % súhlasiacich a 11 % čiastočne súhlasiacich), Trávnica (71 % súhlasiacich a 18 % čiastočne súhlasiacich) a Čechy (60 % súhlasiacich a 36 % čiastočne súhlasiacich). Zlepšenie nákupných možností naopak nevyžadujú napr. obyvatelia Kolty (20 % nesúhlasiacich) či Bardoňova (19 % nesúhlasiacich).

Ďalšou hodnotenou rozvojovou perspektívou bolo zlepšenie kvality životného prostredia, s ktorou v mikroregióne súhlasí 47 % respondentov a čiastočne súhlasí 32 % respondentov. Medzi súhlasiacimi prevažujú obyvatelia obcí Pozba (84 % súhlasiacich a 12 % čiastočne súhlasiacich) a Podhájska (82 % súhlasiacich a 14 % čiastočne súhlasiacich). Nesúhlas, že treba zlepšiť kvalitu životného prostredia a teda spokojnosť s jeho vzhľadom a kvalitou potvrdili svojím nesúhlasom 4 % opýtaných a to najmä v obciach Kolta (12 % opýtaných) a Čechy (7 %).

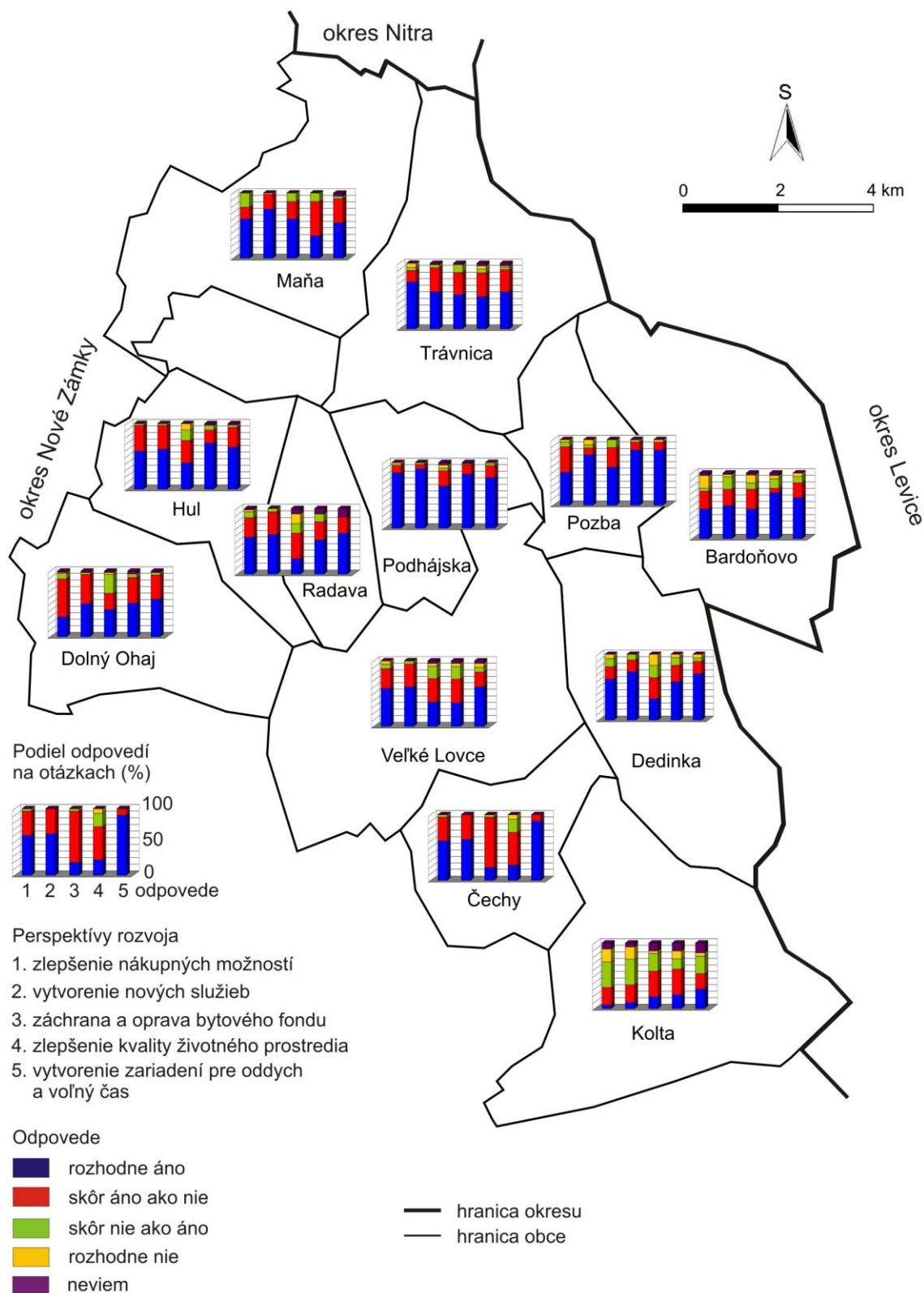
Poslednou navrhovanou aktivitou na rozvoj územia je záchrana a oprava bytového fondu, s ktorou súhlasí 41 % respondentov Mikroregiónu Termál a čiastočne súhlasí 32 % respondentov. Medzi zástancami záchrany a opravy bytového fondu dominujú obyvatelia obcí Maňa (60 % súhlasiacich a 27 % čiastočne súhlasiacich), Podhájska (64 % súhlasiacich a 23 % čiastočne súhlasiacich) a Pozba (58 % súhlasiacich a 30 % čiastočne súhlasiacich). Za neopodstatnenú považuje príslušnú perspektívu 6 % opýtaných, z pomedzi ktorých vystupujú do popredia obyvatelia obcí Dedinka (17 % nesúhlasiacich), Radava (15 %) a Bardoňovo (12 %).

Záujem o vytvorenie nových pracovných príležitostí v mikroregióne Termál podľa respondentov

©Autor: Čulák, R., Oremusová, D. 2007

Perspektívy rozvoja obcí mikroregiónu Termál podľa respondentov

©Autor: Čulák, R., Oremusová, D. 2007

V rámci druhej časti prieskumu boli sledované názory a návrhy obyvateľstva v spojitosti s rozvojom obcí ale i celého Mikroregiónu Termál.

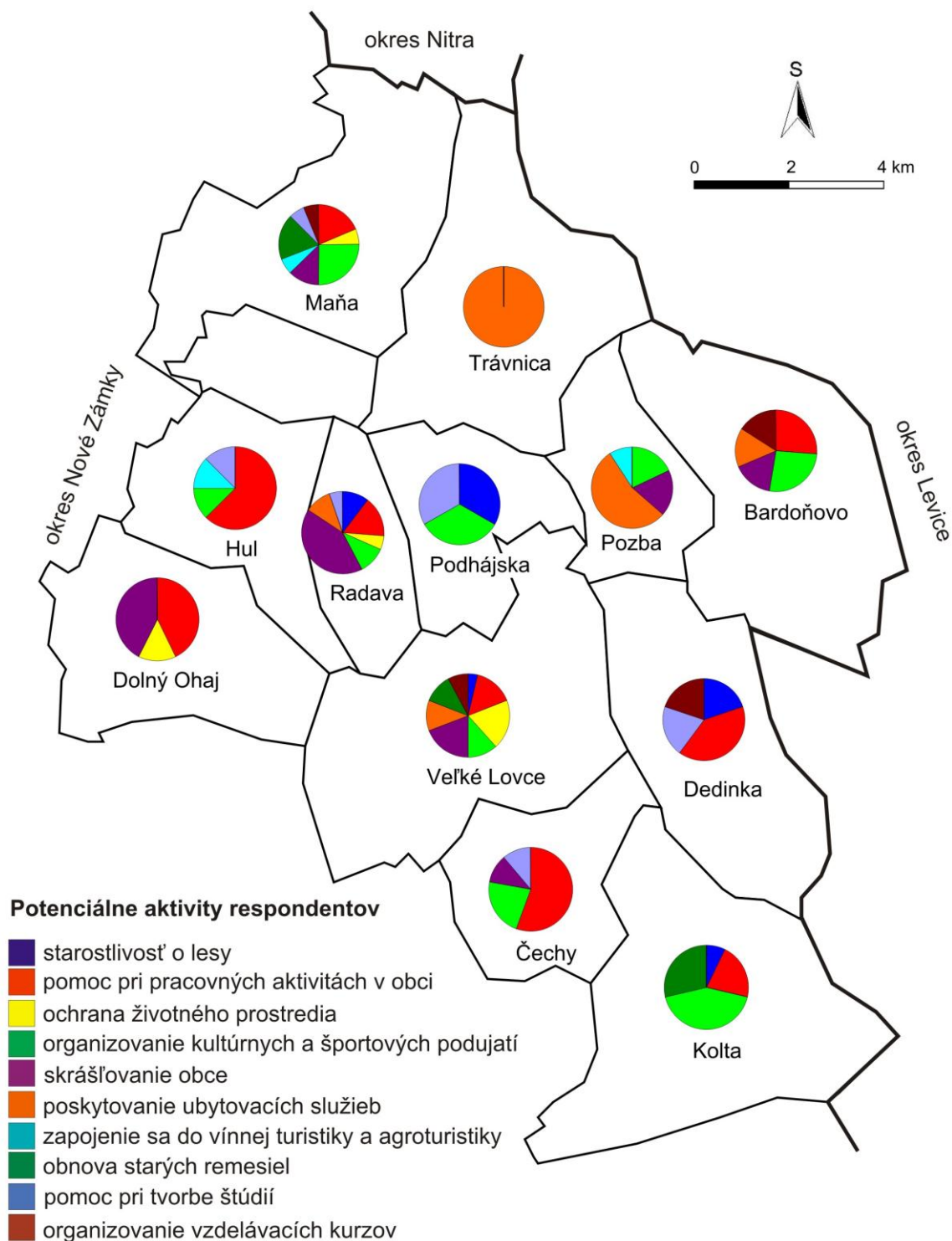
Prostredníctvom respondentov bolo skúmané poznanie spoločných rozvojových aktivít mikroregiónu Termál, pričom bolo zistené, že až 38 % respondentov nepozná alebo sa nestretlo so spoločnými mikroregionálnymi aktivitami. V prípade poznania rozvojových aktivít mikroregiónu Termál bolo najznámejším projektom vytvorenie cykloturistických trás, o ktorých bolo viac či menej informovaných 23 % opýtaných. Z ďalších aktivít zaznamenalo obyvateľstvo návrhy a aktivity týkajúce sa podpory turizmu (15 % respondentov) vybudovania kanalizácie (14 %) a dobudovania kúpaliska alebo vybudovanie aguaparku (10 %). Okrem toho sa obyvateľstvo stotožňuje napr. s vybudovaním čističky odpadových vôd, s podporou vínnej turistiky, so zlepšením stavu životného prostredia, s podporou remesiel a pod.

V názoroch obyvateľstva na zmeny v obciach sa potom v konkrétnej podobe objavovali najmä návrhy na vybudovanie kanalizácie (11 % respondentov), vybudovanie športovej haly alebo areálu (9 %) a na rekonštrukciu chodníkov (8 %). Obyvateľstvo má tiež záujem o zriadenie klubov pre mládež, zriadenie detských ihrísk, vybudovanie obchodných stredísk, vybudovanie oddychových zón a pod. Ďalšie návrhy obyvateľstva sa taktiež týkali zmien v infraštruktúre a súviseli s úpravou miestnych komunikácií, obnovou a úpravou autobusových zastávok, zriadením nových služieb, s rekonštrukciou budov.

Obyvateľstvo obce prezentovalo svoje aktivity, ktoré by napomohli rozvoju obce a mikroregiónu (mapa č. 10), pričom by sa v prípade potreby bolo ochotné zapojiť najmä do činností zameraných na pomoc pri pracovných brigádnických aktivitách (23 % respondentov), na organizovanie kultúrnych a spoločenských akcií (18 % respondentov), na skrášľovanie obce (16 %). Z ďalších aktivít ponúka obyvateľstvo pomoc pri starostlivosti o lesy, pomoc pri ochrane životného prostredia, pomoc pri poskytovaní ubytovacích kapacít ako i pomoc pri tvorbe štúdií.

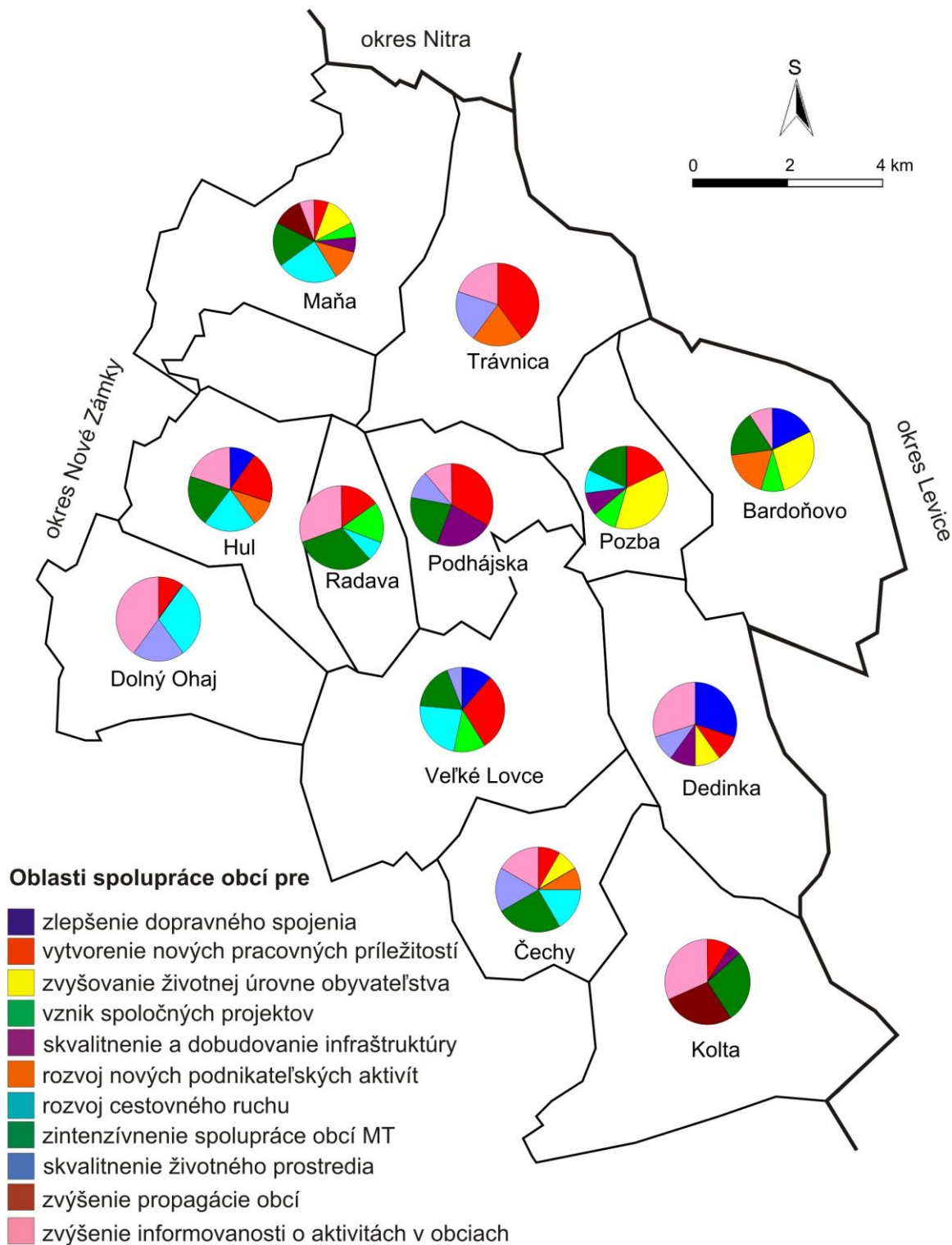
Prostredníctvom ankety boli tiež zisťované názory respondentov na odraz spolupráce obcí mikroregiónu Termál (mapa č. 11). Obyvatelia mikroregiónu očakávajú od vzájomnej spolupráce združených obcí predovšetkým vyššiu informovanosť o aktivitách v obciach mikroregiónu (18 % respondentov), zvýšenie vzájomnej spolupráce medzi obcami (18 %), vytvorenie nových pracovných príležitostí (15 %), rozvoj cestovného ruchu (12 %) ale aj zlepšenie dopravného spojenia (5 %), nárast životnej úrovne (7 %) a skvalitnenie životného prostredia (5 %).

Potenciálne aktivity respondentov pre rozvoj obcí a mikroregiónu Termál

©Autor: Čulák, R., Oremusová, D. 2007

Možnosti spolupráce obcí mikroregiónu Termál podľa respondentov

©Autor: Čulák, R., Oremusová, D. 2007

1.3 SWOT ANALÝZA

Východiskom pre formulovanie rozvojových cieľov, zámerov a stratégie rozvoja mikroregiónu je SWOT analýza (Strong point, Weak point, Opportunities, Threats). Predstavuje jednoduchú, a pritom výstižnú, vyčerpávajúcu a objektívnu charakteristiku silných a slabých stránok (vnútorná analýza) skúmanej oblasti a jej možných príležitostí a ohrození (vonkajšia analýza). Svojím obsahom poskytuje SWOT analýza poznatky o faktoroch, ktoré je možné využiť v prospech regiónu a naopak, ktorým je v navrhovanej regionálnej stratégii potrebné čeliť, resp. ich eliminovať.

Silné stránky zahŕňajú komparatívne a konkurenčné výhody pre rôzne typy rozvojových aktivít, slabé stránky sú ohrozujúce, limitujúce.

Príležitosti ako možnosti a potenciál rozvoja spolu s ohrozeniami ako rizikami vonkajšieho prostredia, môžu mať pravdepodobné účinky na strategický rozvoj územia.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prírodné hodnotné územia (PR Žitavský luh, PP Potok Chrenovka, PP Meander Chrenovky, PP Rieka Žitava a chránené areály a stromy), 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ celkový úbytok obyvateľstva,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vhodná poloha mikroregiónu, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysoký index starnutia obyvateľstva,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kvalifikovaná pracovná sila, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stacionárny až regresívny typ populácie,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ záujem obyvateľstva o podnikanie najmä v oblasti cestovného ruchu, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nižšia vzdelanostná úroveň obyvateľstva,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prevaha podnikateľských aktivít v oblasti služieb, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ malá ponuka pracovných príležitostí priamo v obciach,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podnikateľské aktivity v poľnohospodárstve, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysoká nezamestnanosť,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktivity súkromne hospodáriacich roľníkov, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysoký podiel odchádzajúcich za prácou mimo obce,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ záujem obyvateľstva o prácu v oblasti cestovného ruchu a služieb, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ migrácia najmä mladého obyvateľstva za prácou,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora podnikateľskej činnosti (poskytovanie plôch pre podnikateľov), 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatočné podmienky pre podnikateľov,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ samozásobiteľné pestovanie ovocia a zeleniny, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znižovanie kvality bytového a domového fondu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostatočný domový fond pre podnikateľské aktivity, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ slabá dopravná dostupnosť obcí,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nízka kvalita miestnych komunikácií a chýbajúce chodníky pozdĺž cestných komunikácií,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ príjemné a atraktívne prostredie, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nevyhovujúci stav miestnych komunikácií,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ výskyt termálnych minerálnych vôd, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatok poskytovaných služieb,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ termálne kúpalisko známe svojimi liečivými účinkami a celoročnou prevádzkou, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatok zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti pre starších občanov,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vhodné podmienky pre poľovníctvo (diviacia zver, jarabice), hubárstvo, vinárstvo a rybolov, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatok školských, športových zariadení a zariadení pre mládež,

▪ historicky atraktívne prostredie (významné archeologické náleziská),	▪ nedostatočný rozsah kapacity ubytovacích a stravovacích zariadení,
▪ kultúrno-historické pamiatky (kaštiele, kúrie),	▪ nízka propagácia mikroregiónu,
▪ zachované kultúrne dedičstvo v podobe zvykov a obyčají obyvateľov,	▪ náchylnosť územia na vodnú a veternú eróziu,
▪ pretrvávajúca tradičná remeselná výroba (paličkovanie, maľovanie na sklo, gravírovanie, výroba keramiky a i.),	▪ eutrofizácia vodných nádrží,
▪ rozvinutý regionálny religiózny cestových ruch (pútnické miesto Studnička v Pozbe),	▪ znečistenie povrchových a podzemných vôd,
▪ vhodné lokalizačné a realizačné podmienky pre rozvoj agroturistiky,	▪ nedostatočná kanalizácia a ČOV,
▪ tradičná vinárska výroba,	▪ nedostatočná obchodná sieť,
▪ organizácia kultúrnych a spoločenských akcií,	▪ neefektívne využívanie termálnych vôd,
▪ ústretovosť a pohostinnosť obyvateľstva,	
▪ existencia a aktivita spoločenských organizácií,	
▪ rozvíjajúce sa ubytovacie a stravovacie možnosti,	
▪ rozvinuté sociálne služby (Maňa, Trávnica, Bardoňovo),	
▪ vhodné klimatické a pôdne podmienky pre poľnohospodárstvo,	
▪ rozvinuté poľnohospodárstvo,	
▪ komplexne zabezpečená plynofikácia obcí,	
▪ vhodné nakladanie s odpadmi – separovaný zber,	
▪ relatívne kvalitné životné prostredie,	
▪ pripravené plochy pre priemyselné parky,	

Príležitosti	Ohrozenia
▪ podpora mladého obyvateľstva v obci,	▪ malá atraktivita obcí pre mladé obyvateľstvo,
▪ zvýšenie vzdelanostnej úrovne,	▪ odliv obyvateľstva z obcí,
▪ vybudovanie zariadení pre mládež,	▪ prudké zníženie počtu obyvateľov,
▪ vytvorenie nových pracovných miest,	▪ nezáujem obyvateľov o dianie v obciach,
▪ podpora malého a stredného podnikania,	▪ zhoršenie sociálnej situácie obyvateľov,
▪ rozšírenie podnikateľských aktivít,	▪ nárast sociálno-patologických javov,
▪ podpora ekologického poľnohospodárstva,	▪ nárast nezamestnanosti,
▪ vytvorenie priemyselných parkov,	▪ zníženie aktívneho života obcí,
▪ rekonštrukcia bytového a domového fondu,	▪ nezáujem obyvateľov o dianie v obciach,
▪ rekonštrukcia verejných budov,	▪ zníženie kvality života obcí,

▪ rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok,	▪ stagnácia rozvoja obcí,
▪ rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba chodníkov,	▪ stagnácia komplexnej bytovej výstavby,
▪ rekonštrukcia školských zariadení,	▪ stagnácia rozvoja infraštruktúry,
▪ výstavba oddychovo-relaxačných zón,	▪ rozpad poľnohospodárskych družstiev,
▪ vytvorenie nových služieb,	▪ nezaujem o malé a stredné podnikanie,
▪ vybudovanie športových zariadení (telocvične, tenisové kurty a pod.),	▪ zhoršenie kvality životného prostredia,
▪ rozšírenie zdravotníckej starostlivosti,	▪ neadekvátne využívanie termálnych vôd,
▪ rozšírenie sociálnej starostlivosti,	▪ nízky prílev finančných zdrojov.
▪ vybudovanie sociálneho zariadenia pre starších občanov,	
▪ výstavba nájomných bytov,	
▪ podpora rozvoja cestovného ruchu,	
▪ vytvorenie turistických a cykloturistických trás,	
▪ zriadenie obecných múzeí s prezentáciou histórie i súčasnosti,	
▪ obnova ľudových tradícií a remesiel,	
▪ rozvoj agroturistiky a vidieckej turistiky,	
▪ podpora rozvoja vinárstva a vinárskej výroby,	
▪ rozšírenie ponuky ubytovacích a stravovacích zariadení,	
▪ zvýšenie príťažlivosti obcí (úprava a výsadba zelene),	
▪ zlepšenie stavu životného prostredia,	
▪ zabezpečenie protieróznych opatrení poľnohospodárskej pôdy,	
▪ úprava vodných nádrží a vodných tokov a ich revitalizácia,	
▪ výstavba kanalizácií a čističky odpadových vôd,	
▪ úprava celkového vzhľadu obcí mikroregiónu Termál,	
▪ zviditeľnenie mikroregiónu Termál,	
▪ podpora spoločenských organizácií,	
▪ zvýšenie informovanosti obyvateľstva, mikroregión Termál,	
▪ zvýšenie vzájomnej spolupráce medzi obcami mikroregiónu Termál,	
▪ vypracovanie spoločných projektov rozvoja v rámci mikroregiónu,	

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

2.1 VÍZIA

Mikroregión Termál,

tvorený obcami Podhájska, Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta, Maňa, Pozba, Radava, Trávnica, Veľké Lovce, **je atraktívne, prít'azlivé, prívetivé a sociálne zdravé územie, miesto s dostatkom pracovných príležitostí s kvalitnými životnými podmienkami ako aj miesto oddychu a rekreácie zaujímavé nielen pre svojich obyvateľov ale aj pre jeho návštevníkov, pretože**

disponuje

- výnimočnými termálnymi zdrojmi,
- zaujímavými prírodnými a kultúrne-historickými pamiatkami,
- podnikateľskými aktivitami podporujúcimi rozvoj hospodárstva, predovšetkým so zameraním na cestovný ruch,

čo ho predurčuje stať sa

- významným nadregionálnym centrom cestovného ruchu so zameraním na rozvoj kúpeľníctva,
- hnacím motorom rozvoja miestnej ekonomiky vo vidieckom území na báze cestovného ruchu a ďalšej aktivizácie ľudských zdrojov.

Na dosiahnutie tejto vízie bude mikroregión Termál podporovať:

- rozvoj kvalifikovaných ľudských zdrojov orientovaných najmä na sektor služieb, kúpeľníctva a cestovného ruchu,
- rozvoj potrebnej infraštruktúry,
- rozvoj diverzifikácie podnikateľských aktivít,
- zvyšovanie kvality života obyvateľov,
- zachovanie zdravého životného prostredia v zmysle zásad trvaloudržateľného života.

2.2 STRATEGICKÉ CIELE A OPATRENIA ROZVOJA

V zmysle predchádzajúcich analýz a názorov anketovaných obyvateľov spracovaných na úrovni jednotlivých obcí bolo stanovených osem strategických cieľov regionálneho rozvoja Mikroregiónu Termál. Tieto strategické ciele vyjadrujú, čo by chcel mikroregión dosiahnuť z aspektu svojho hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

V rámci strategických cieľov sú definované jednotlivé opatrenia, prostredníctvom, resp. realizáciou ktorých sa má zabezpečiť regionálny rozvoj mikroregiónu Termál v zmysle zásad trvaloudržateľného života.

Strategický cieľ 1 - Podpora ľudských zdrojov

Zámerom strategického cieľa je v najširšej miere podpora rastu kvality ľudských zdrojov, zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby súčasnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej starostlivosti o vybrané skupiny obyvateľstva, ktoré by umožnili zlepšenie kvality života občanov. V rámci cieľa boli následne stanovené štyri priority:

- Priorita 1.1 - Obnoviť sociálno-demografický základ obcí, napr. zabezpečením podmienok na výstavbu rodinných domov alebo poskytovaním nájomných bytov mladým ľuďom a rodinám.

- Priorita 1.2 - Zaisťovať pracovné miesta pre domácich obyvateľov a zvlášť pre mladých obyvateľov nastupujúcich do pracovného procesu.
- Priorita 1.3 - Podporovať zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva mikroregiónu
- Priorita 1.4 - Podporovať klubové činnosti mládeže pri ich voľnočasových aktivitách

Strategický cieľ 2 - Rozvoj podnikateľských aktivít a posilnenie ekonomiky

Zameranie daného cieľa súvisí s posilnením ekonomiky mikroregiónu zvýšením konkurencieschopnosti existujúcich podnikov ako aj v podpore pri tvorbe nových podnikov. V súlade s vyššími dokumentmi regionálneho rozvoja je dôraz kladený najmä na lepšie využívanie existujúcich faktorov ekonomického rastu a tvorbu nových poznatkov založených na trvalo udržateľnom ekonomickom raste územia. Preferovaná je podpora miestnych podnikateľských aktivít vo všetkých sférach ekonomických činností s dôrazom na tradičné vidiecke aktivity. V mikroregióne je bližšie špecifikovaný prostredníctvom dvoch priorít:

- Priorita 2.1 - Podporovať miestne podnikateľské aktivity vo všetkých sférach ekonomických činností (napr. dobudovaním sietí technickej infraštruktúry, inštitucionálnou podporou pri jednaniach miestnych podnikateľov s ďalšími orgánmi štátnej správy, alebo s komerčným sektorom a pod.).
- Priorita 2.2 - Podporovať tradičné podnikanie na vidieku v poľnohospodárskej výrobe, v lesníctve, rybárstve a v tradičných remeslách (túto podporu môže obec poskytovať napr. výhodnými prenájmi obecných budov a pozemkov na prevádzku týchto aktivít, obec môže podporovať, alebo aj čiastočne finančne zabezpečovať projekty pozemkových úprav, účelových ciest a pod.).

Strategický cieľ 3 - Skvalitnenie infraštruktúry (sociálnej, technickej, environmentálnej)

Zámerom cieľa je odstránenie mikroregionálnej nerovnováhy a zvýšenie konkurenčnej schopnosti územia prostredníctvom skvalitnenia a dobudovania infraštruktúry. Obsahovo sa cieľ zameriava na zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry prostredníctvom napr. rekonštrukcie objektov, zvýšenia ich štandardu a obnovou ich zariadení. V oblasti technickej infraštruktúry je podstatné najmä zlepšenie dopravnej dostupnosti a obslužnosti ako aj skvalitnenie miestnych komunikácií, chodníkov a dopravných priestorov, ktoré sa tak stanú prínosom pre ekonomický rozvoj mikroregiónu. Značná pozornosť je tiež venovaná odpadovému hospodárstvu, výstavbe kanalizácií a čističiek odpadových vôd a dobudovaniu informačných sietí. V rámci strategického cieľa je navrhovaných šesť priorít:

- Priorita 3.1 - Zaisťovať služby školstva, ktoré je významným stabilizujúcim faktorom nielen pre mladé rodiny ale aj pre všetkých obyvateľov vidieka (rušenie školských zariadení považujú mnohí obyvatelia za znak úpadku - dochádzanie najmenších detí do škôl vo vzdialenom okolí je ako pre deti, tak aj pre ich rodičov značne nepríjemné a náročné).
- Priorita 3.2 - Zaisťovať lekársku starostlivosť (napr. väčšie obce mali sa mohli pokúsiť zaisťovať priestor pre ordináciu „praktického lekára“, pričom lekára môžu získať napr. aj poskytnutím obecného bytu, menšie obce môžu aspoň zaisťovať priestor pre malú ordináciu praktického lekára otvorenú iba v určitých dňoch).
- Priorita 3.3 - Zaisťovať sociálnu starostlivosť so zameraním na starších, často aj osamelých obyvateľov obce (ide o jeden z významných znakov dobre fungujúcej miestnej komunity - obecný úrad môže organizovať donášku jedla, môže budovať bezbariérové malometrážne byty spojené s lekárskou starostlivosťou pre najstarších obyvateľov obce, prípadne môže vybudovať domy dôchodcov a pod.).
- Priorita 3.4 - Podporovať kultúrne, športové a záujmové aktivity (tieto vedú k posilneniu kontaktov medzi členmi vidieckej komunity, k vytvoreniu pocitu

súdržnosti obyvateľov so sídlom obce, krajinou, regiónom - zároveň majú stabilizačný účinok aj na mladú generáciu, ktorá je najviac náchylná na sťahovanie do miest, mikroregión, resp. jeho jednotlivé obce môžu za podpory štátnych orgánov jednotlivé záujmové organizácie, resp. ich akcie finančne podporovať a poskytovať im priestor k činnosti).

- **Priorita 3.5** - Dobudovať, resp. rekonštruovať technickú a environmentálnu infraštruktúru (miestne komunikácie a chodníky, kanalizáciu a ČOV, odpadové hospodárstvo) s uplatnením environmentálne vhodných technológií.
- **Priorita 3.6** - Zlepšiť dopravnú dostupnosť obcí mikroregiónu (napr. zvýšením počtu spojov hromadnej dopravy, prispievaním na prevádzku ekonomicky nerentabilného ale z aspektu prepravy obyvateľov potrebného spoja a pod.).

Strategický cieľ 4 - Ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu

Prírodné a kultúrne zdroje určitého územia sú jeho nenahraditeľnou a zároveň najcennejšou súčasťou. Ich význam však nebol vždy dostatočne docenený. Okrem toho sa na vzhľade, kvalite a využití prejavuje aj nepriaznivá situácia v stave obecného majetku, ktorá je zapríčinená nedostatkom finančných zdrojov obecných rozpočtov. Zámerom strategického cieľa je podporiť zachovanie prírodných daností a renováciu kultúrno-historických pamiatok mikroregiónu, ktoré sa odrazia na spokojnosti obyvateľstva a na zatraktívnení územia s následným rozvojom služieb a návštevnosti. Prostredníctvom cieľa boli vytýčené tri priority, ktoré je potrebné v budúcnosti rešpektovať:

- **Priorita 4.1** - Racionálne využívať prírodné zdroje (napr. termálne minerálne vody) a produkčný potenciál pôdy.
- **Priorita 4.2** - Ochraňovať a zveľaďovať prírodné a kultúrne dedičstvo.
- **Priorita 4.3** - Zrekonštruovať kultúrno-historické pamiatky ako napr. kaštieľ v Kolte, kaštieľ v Huli, technické pamiatky, kostoly a pod.

Strategický cieľ 5 - Ochrana životného prostredia

Dlhodobá exploatácia prírodných zdrojov, znečisťovanie jednotlivých zložiek životného prostredia, nedomyslené zásahy do krajiny, zastaranosť výrobných technológií, nedostatočná infraštruktúra a iné javy zapríčiňujú zhoršený stav kvality životného prostredia, prejavujúcej sa rozličným stupňom narušenia životného prostredia územia ako aj nepriaznivým dopadom na zdravie človeka, ekosystémov i ekonomiky vôbec.

Medzi najväčších znečisťovateľov životného prostredia patrí v mikroregióne poľnohospodárstvo. Ide hlavne o podiel na emisiách skleníkových plynov, poškodzovanie pôd škodlivými látkami, eróziu, vypúšťanie odpadových vôd a pod. Zámerom stanoveného cieľa je celkové skvalitnenie životného prostredia, zachovanie prírodného dedičstva a ochrana biodiverzity v rámci princípov trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom siedmich priorít:

- **Priorita 5.1** - Dôsledne dodržiavať princípy trvalo udržateľného rozvoja v ochrane a tvorbe životného prostredia.
- **Priorita 5.2** - Zabezpečiť dôslednú ochranu prírody v celom mikroregióne.
- **Priorita 5.3** - Zvýšiť podiel zelene v krajine napr. výsadbou stromov a kríkov.
- **Priorita 5.4** - Revitalizovať vodné toky a vodné nádrže a zabezpečiť ich ochranu pred znečistením.
- **Priorita 5.5** - Zabezpečiť protierózne opatrenia poľnohospodárskej pôdy.
- **Priorita 5.6** - Zabezpečiť starostlivosť o verejné priestory a čistotu obcí.
- **Priorita 5.7** - Odstrániť nelegálne skládky v rámci programu odpadového hospodárstva.

Strategický cieľ 6 - Podpora rozvoja cestovného ruchu

Cestovný ruch sa stáva v mikroregióne významným odvetvím hospodárstva, avšak je potrebné stabilizovať jeho postavenie a zároveň vytvárať predpoklady pre jeho efektívny a dlhodobý rozvoj. Potrebne je podporovať predovšetkým tvorbu nových pracovných príležitostí v oblasti cestovného ruchu v nadväznosti na prírodný a kultúrny potenciál ako aj malé a stredné podnikanie v poskytovaní kvalitných služieb cestovného ruchu. So stanoveným strategickým cieľom sa v praktickej činnosti spája predovšetkým výrazné skvalitnenie a rozšírenie ponuky služieb cestovného ruchu, posilnenie úlohy cestovného ruchu v rámci hospodárstva mikroregiónu, rozvoj znalostí, zvyšovanie adaptability a podnikavosti pracovnej sily v cestovnom ruchu a zlepšovanie stavu kultúrnych a historických zariadení zapájaných do procesu tvorby a realizácie produktov cestovného ruchu. Cieľ je bližšie špecifikovaný prostredníctvom ôsmich priorít:

- Priorita 6.1 - Podporovať podnikanie v oblasti cestovného ruchu so zreteľom na koordináciu s obdobnými aktivitami v okolí a na regionálnej úrovni.
- Priorita 6.2 - Dobudovať ubytovacie a stravovacie kapacity na území mikroregiónu.
- Priorita 6.3 - Vo sfére cestovného ruchu podporovať okrem kúpeľníctva aj jeho ďalšie formy (napr. agroturistika, cykloturistika, rodinná turistika, pešia a vodná turistika atď.).
- Priorita 6.4 - Udržať a rozvíjať vinohradníctvo vrátane tradícií.
- Priorita 6.5 - Podporovať prítomnosť chalupárov a chatárov.
- Priorita 6.6 - Podporovať rekonštrukciu hajlochov, pivníc a vínnych domčekov s možnosťou ponuky vín.
- Priorita 6.7 - Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy či náučné chodníky s cieľom aktívneho oddychu i poznávaním prírodných a kultúrno-historických zaujímavostí a hodnôt mikroregiónu.
- Priorita 6.8 - Vytvárať podmienky pre rozšírenie i obnovu tradičných remesiel.

Strategický cieľ 7 - Zlepšenie propagácie územia

Zámerom cieľa je zlepšenie kvality, formy a dostupnosti informácií o zaujímavostiach a službách v území ako aj samotná interpretácia zaujímavostí a aktivít. Za podstatné považuje i zlepšenie prístupnosti turistických cieľov budovaním turistických a cykloturistických trás. Stanovený cieľ je napĺňaný prostredníctvom šiestich priorít:

- Priorita 7.1 - Podporovať propagáciu obcí a mikroregiónu (napr. prostredníctvom printových a elektronických médií, produkciou špecializovaných propagačných výstupov).
- Priorita 7.2 - Vytvoriť komplexne vybavený informačný systém mikroregiónu.
- Priorita 7.3 - Vytvoriť lokálne informačné centrá v jednotlivých obciach.
- Priorita 7.4 - Zabezpečiť označenie pozoruhodností a atraktivít územia informačnými tabuľami.
- Priorita 7.5 - Obnovovať a rozvíjať miestne kultúrne, spoločenské a ľudové tradície
- Priorita 7.6 - Dobudovať sieť miestnych obecných múzeí.

Strategický cieľ 8 - Podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí

Príslušný cieľ sa tak zameriava na zefektívnenie komunikácie a koordinácie aktivít s aktívnym zapojením občanov do programovania. Aktívna spoluúčasť obyvateľstva si však vyžaduje obnovu alebo zlepšenie komunikácie a spolupatričnosti života na vidieku, zlepšenie schopnosti jednaní s verejnými inštitúciami, spoluprácu s odbornou verejnosťou. Potrebne je

tiež zapájať do miestnej spolupráce všetky skupiny obyvateľstva v obci tzn. aj tie, ktoré sú nejakým spôsobom znevýhodňované.

V mikroregióne je daný strategický cieľ napĺňaný tromi prioritami:

- Priorita 8.1 - Vytvárať a podporovať sociálnu súdržnosť a angažovanosť obyvateľstva hľadaním nových spôsobov účasti verejnosti v plánovaní rozvoja územia.
- Priorita 8.2 - Zapojiť voľné pracovné sily do jednotlivých rozvojových aktivít.
- Priorita 8.3 - Skvalitniť výučbu o miestnej krajine v jednotlivých školách mikroregiónu a tak podporiť vzťah mladej generácie k rodnej obci či regiónu.

2.3 SÚLAD STRATÉGIE PHSR S VYŠŠÍMI ROZVOJOVÝMI DOKUMENTMI

Súlada strategických cieľov a priorít PHSR Zdrúženia obcí Termál so strategickými a špecifickými prioritami NSRR SR 2007-2013

- I. časť

Strategické ciele a opatrenia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Zdrúženia obcí Termál sú v plnom súlade so strategickými a špecifickými prioritami Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007-2013.

Stratégia rozvoja SR obsiahnutá v NSRR SR 2007-2013 je založená na troch strategických prioritách (bližšie stanovené špecifickými prioritami) s príslušnými cieľmi:

1. **Infraštruktúra a regionálna dostupnosť**, ktorej cieľom je zvýšenie vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb.
2. **Vedomostná ekonomika** s cieľom rozvoja zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovania konkurencieschopnosti priemyslu a služieb.
3. **Ľudské zdroje**, ktorých cieľom je zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín.

			Národný strategický referenčný rámec SR 2007-2013							
			Infraštruktúra a regionálna dostupnosť				Vedomostná ekonomika		Ľudské zdroje	
			Regionálna infraštruktúra	Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	Dopravná infraštruktúra a verejná osobná doprava	Modernizácia zdravotníckej infraštruktúry	Informatizácia spoločnosti	Výskum a vývoj	Infraštruktúra vysokých škôl	Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb najmä prostredníctvom inovácií
										Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť
										Podpora rastu zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít
PHSR Zdrúženia obcí Termál	Podpora ľudských zdrojov	Obnoviť sociálno-demografický základ obcí								
		Zaistiť pracovné miesta pre domácnosti obyvateľov								
		Podporovať zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľstva								
		Podporovať klubovú činnosť mládeže								
	Rozvoj podnikateľských aktivít a posilnenie	Podporovať miestne podnikateľské aktivity								
		Podporovať tradičné podnikanie na vidieku								
	Skvalitnenie sociálnej, technickej a environmentálnej infraštruktúry	Zaistiť služby školstva								
		Zaistiť lekársku starostlivosť								
		Zaistiť sociálnu starostlivosť								
		Podporovať kultúrne, športové a záujmové aktivity								
		Dobudovať (rekonštruovať) technickú a enviro. infraštruktúru								
		Zlepšiť dopravnú dostupnosť obcí mikroregiónu								
	Ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu	Racionálne využívať prírodné zdroje								
		Ochraňovať a zveľaďovať prírodné a kultúrne dedičstvo								
		Zrekonštruovať kultúrno-historické pamiatky								
	Ochrana životného prostredia	Dôsledne dodržiavať princípy TUR v ochrane a tvorbe ŽP								
		Zabezpečiť dôslednú ochranu prírody v celom mikroregióne								
		Zvýšiť podiel zelene v krajine								
		Revitalizovať vodné toky a vodné nádrže a zabezpečiť ich ochranu								

Súlad strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál so strategickými a špecifickými prioritami NSRR SR 2007-2013

- II. časť

Strategické ciele a opatrenia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál sú v plnom súlade so strategickými a špecifickými prioritami Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007-2013.

Stratégia rozvoja SR obsiahnutá v NSRR SR 2007-2013 je založená na troch strategických prioritách (bližšie stanovené špecifickými prioritami) s príslušnými cieľmi:

1. **Infraštruktúra a regionálna dostupnosť**, ktorej cieľom je zvýšenie vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb.
2. **Vedomostná ekonomika** s cieľom rozvoja zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovania konkurencieschopnosti priemyslu a služieb.
3. **Ľudské zdroje**, ktorých cieľom je zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín.

			Národný strategický referenčný rámec SR 2007-2013									
			Infraštruktúra a regionálna dostupnosť				Vedomostná ekonomika				Ľudské zdroje	
			Regionálna infraštruktúra	Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	Dopravná infraštruktúra a verejná osobná doprava	Modernizácia zdravotníckej infraštruktúry	Informatizácia spoločnosti	Výskum a vývoj	Infraštruktúra vysokých škôl	Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb najmä prostredníctvom inovácií	Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť	Podpora rastu zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít
PHSR Združenia obcí Termál	Ochrana životného prostredia	Zabezpečiť protierózne opatrenia poľnohospodárskej pôdy										
		Zabezpečiť starostlivosť o verejné priestory a čistotu obcí										
		Odstrániť nelegálne skládky										
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Podporiť podnikanie v oblasti cestovného ruchu										
		Dobudovať ubytovacie a stravovacie kapacity										
		Podporovať ďalšie formy cestovného ruchu										
		Udržať a rozvíjať vinohradníctvo vrátane tradícií										
		Podporovať prítomnosť chalupárov a chatárov										
		Podporovať rekonštrukciu hajlochov a vínnych pivníc										
		Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy										
		Vytvoriť podmienky pre rozšírenie a obnovu tradičných remesiel										
	Zlepšenie propagácie územia	Podporiť propagáciu obcí a mikroregiónu										
		Vytvoriť komplexne vybavený informačný systém mikroregiónu										
		Vytvoriť lokálne informačné centrá v jednotlivých obciach										
		Zabezpečiť označenie pozoruhodností a atraktivít územia										
		Obnovovať a rozvíjať miestne kultúrne, spoločenské a ľud. tradície										
		Dobudovať sieť miestnych obecných múzeí										
	Podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí	Vytvárať a podporovať sociálnu súdržnosť a angažovanosť obyv.										
		Zapojiť voľné pracovné sily do jednotlivých rozvojových aktivít										
		Skvalitniť výučbu o miestnej krajine v jednotlivých školách										

Súlad strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál s osami a prioritami NSPRV SR 2007-2013 - I. časť

Strategické ciele a priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál sú v plnom súlade s osami a prioritami Národného strategického plánu rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013.

Stratégia rozvoja SR obsiahnutá v NSPRV SR 2007 je založená na štyroch osiach (bližšie stanovené prioritami) s príslušnými zámermi:

1. **Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva** sa zameriava na podporu produktívneho poľnohospodárstva, spracovateľského priemyslu a lesného hospodárstva vo väzbe na modernizáciu, inovácie a reštrukturalizáciu a odovzdávanie vedomostí v rámci agropotravinárskeho a lesného sektora.
2. **Zlepšenie životného prostredia vidieka** zdôrazňuje zachovanie a zlepšenie životného prostredia na vidieku – zachovanie biodiverzity, kvality vôd, pôdy a zmiernenie klimatických zmien.
3. **Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva** súvisí najmä s vytváraním pracovných príležitostí a s podporou ekonomických aktivít na vidieku.
4. **LEADER** podporuje zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizáciu rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach.

Strategické ciele a priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál sú v plnom súlade s osami a prioritami Národného strategického plánu rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013.			Národný strategický plán rozvoja vidieka SR 2007-2013										
			Zlepšenie konkurencieschopnosti poľ. a les. hospodárstva		Zlepšenie životného prostredia a vidieka				Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva				
			Zvýšenie modernizácie, inovácie a efektivity agropotravinárskeho a lesníckeho sektora	Prehĺbovanie vedomostí a zvyšovanie odborného prehľadu v oblasti agropotravinárstva a lesníctva	Zachovanie biodiverzity na vidieku a poľ. a lesných systémov s vysokou prírodnou hodnotou	Zachovanie kvality podzemných a povrchových vôd	Zachovanie kvality poľ. pôdy a lesných pozemkov	Zmiernenie dôsledkov klimatických zmien	Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku	Podpora vzdelávacích aktivít	Obnova a rozvoj obcí	Vytváranie miestnych partnerstiev	LEADER
PHSR Združenia obcí Termál	Podpora ľudských zdrojov	Obnoviť sociálno-demografický základ obcí											
		Zaistiť pracovné miesta pre domácich obyvateľov											
		Podporovať zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľstva											
		Podporovať klubovú činnosť mládeže											
	Rozvoj podnikateľských aktivít a posilnenie	Podporovať miestne podnikateľské aktivity											
		Podporovať tradičné podnikanie na vidieku											
	Skvalitnenie sociálnej, technickej a environmentálnej infraštruktúry	Zaistiť služby školstva											
		Zaistiť lekársku starostlivosť											
		Zaistiť sociálnu starostlivosť											
		Podporovať kultúrne, športové a záujmové aktivity											
		Dobudovať (rekonštruovať) technickú a enviro. infraštruktúru											
		Zlepšiť dopravnú dostupnosť obcí mikroregiónu											
	Ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu	Racionálne využívať prírodné zdroje											
		Ochraňovať a zveľaďovať prírodné a kultúrne dedičstvo											
		Zrekonštruovať kultúrno-historické pamiatky											
	Ochrana životného prostredia	Dôsledne dodržiavať princípy TUR v ochrane a tvorbe ŽP											
		Zabezpečiť dôslednú ochranu prírody v celom mikroregióne											
		Zvýšiť podiel zelene v krajine											
		Revitalizovať vodné toky a nádrže a zabezpečiť ich ochranu											

Súlady strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál s osami a prioritami NSPRV SR 2007-2013 - II. časť

Strategické ciele a priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál sú v plnom súlade s osami a prioritami Národného strategického plánu rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013.

Stratégia rozvoja SR obsiahnutá v NSPRV SR 2007 je založená na štyroch osiach (bližšie stanovené prioritami) s príslušnými zámermi:

- Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva** sa zameriava na podporu produktívneho poľnohospodárstva, spracovateľského priemyslu a lesného hospodárstva vo väzbe na modernizáciu, inovácie a reštrukturalizáciu a odovzdávanie vedomostí v rámci agropotravinárskeho a lesného sektora.
- Zlepšenie životného prostredia vidieka** zdôrazňuje zachovanie a zlepšenie životného prostredia na vidieku – zachovanie biodiverzity, kvality vôd, pôdy a zmiernenie klimatických zmien.
- Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva** súvisí najmä s vytváraním pracovných príležitostí a s podporou ekonomických aktivít na vidieku.
- LEADER** podporuje zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizáciu rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach.

Strategické ciele a priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál sú v plnom súlade s osami a prioritami Národného strategického plánu rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013.			Národný strategický plán rozvoja vidieka SR 2007-2013												
			Zlepšenie konkurencieschopnosti poľ. a les. hospodárstva	Zlepšenie životného prostredia a vidieka				Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva				LEADER			
			Zvýšenie modernizácie, inovácie a efektivity agropotravinárskeho a lesníckeho sektora	Prehľbovanie vedomostí a zvyšovanie odborného prehľadu v oblasti agropotravinárstva a lesníctva	Zachovanie biodiverzity na vidieku a poľ. a lesohos. systémov s vysokou prírodnou hodnotou	Zachovanie kvality podzemných a povrchových vôd	Zachovanie kvality poľ. pôdy a lesných pozemkov	Zmiernenie dôsledkov klimatických zmien	Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku	Podpora vzdelávacích aktivít	Obnova a rozvoj obcí		Vytváranie miestnych partnerstiev		
PHSR Združenia obcí Termál	Ochrana životného prostredia	Zabezpečiť protierózne opatrenia poľnohospodárskej pôdy													
		Zabezpečiť starostlivosť o verejné priestory a čistotu obcí													
		Odstrániť nelegálne skládky													
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Podporiť podnikanie v oblasti cestovného ruchu													
		Dobudovať ubytovacie a stravovacie kapacity													
		Podporovať ďalšie formy cestovného ruchu													
		Udržať a rozvíjať vinohradníctvo vrátane tradícií													
		Podporovať prítomnosť chalupárov a chatárov													
		Podporovať rekonštrukciu hajlochov a vínnych pivníc													
		Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy													
		Vytvoriť podmienky pre rozšírenie a obnovu tradičných remesiel													
	Zlepšenie propagácie územia	Podporiť propagáciu obcí a mikroregiónu													
		Vytvoriť komplexne vybavený informačný systém mikroregiónu													
		Vytvoriť lokálne informačné centrá v jednotlivých obciach													
		Zabezpečiť označenie pozoruhodností a atraktivít územia													
		Obnovovať a rozvíjať miestne kultúrne, spol. a ľudové tradície													
	Podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí	Dobudovať sieť miestnych obecných múzeí													
Vytvárať a podporovať sociálnu súdržnosť a angažovanosť obyv.															
Zapojiť voľné pracovné sily do jednotlivých rozvojových aktivít															
Skvalitniť výučbu o miestnej krajine v jednotlivých školách															

Súlady strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál so strategickými a špecifickými prioritami Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 - I. časť

Strategické ciele a priority PHSR Združenia obcí Termál sú v plnom súlade so strategickými a špecifickými prioritami Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko 2007-2013.

Stratégia rozvoja Západného Slovenska obsiahnutá v Rozvojovom pláne NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 je postavená na troch strategických prioritách, ktoré sú bližšie stanovené špecifickými prioritami:

1. **Ľudské zdroje** sa zameriavajú na zvyšovanie kvality vzdelávania (premena tradičnej školy na modernú) a zvyšovanie kvality celoživotného vzdelávania, na zvyšovanie konkurencieschopnosti na trhu práce a na budovanie znalostnej ekonomiky.
2. **Infraštruktúra** kladie dôraz na zabezpečenie fungovania hospodárstva, vytváranie podmienok pre podnikateľské prostredie a prítiahnutie zahraničného kapitálu, vytváranie podmienok pre skvalitnenie sociálno-ekonomického života obyvateľov zlepšovaním dostupnosti a kvality vzdelávacích a sociálnych služieb, zlepšenie prostredia miest a vidieckych obcí z hľadiska životného prostredia, odstraňovanie disparít medzi jednotlivými regiónmi a zlepšovanie podmienok
3. **Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj** je založený na podpore ekonomickej výkonnosti regiónov NUTS II, zavádzaní progresívnych odvetví hospodárstva, znižovaní regionálnych rozdielov v socio-ekonomickom rozvoji a rozvoji znalostnej ekonomiky.

PHSR Združenia obcí Termál	Podpora ľudských zdrojov	Obnoviť sociálno-demografický základ obcí													
		Zaistiť pracovné miesta pre domácných obyvateľov													
		Podporovať zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľstva													
		Podporovať klubovú činnosť mládeže													
	Rozvoj podnikateľských aktivít a posilnenie	Podporovať miestne podnikateľské aktivity													
		Podporovať tradičné podnikanie na vidieku													
	Skvalitnenie sociálnej, technickej a environmentálnej infraštruktúry	Zaistiť služby školstva													
		Zaistiť lekársku starostlivosť													
		Zaistiť sociálnu starostlivosť													
		Podporovať kultúrne, športové a záujmové aktivity													
		Dobudovať (rekonštruovať) technickú a enviro. infraštruktúru													
		Zlepšiť dopravnú dostupnosť obcí mikroregiónu													
	Ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu	Racionálne využívať prírodné zdroje													
		Ochraňovať a zveľaďovať prírodné a kultúrne dedičstvo													
		Zrekonštruovať kultúrne-historické pamiatky													
	Ochrana životného prostredia	Dôsledne dodržiavať princípy TUR v ochrane a tvorbe ŽP													
		Zabezpečiť dôslednú ochranu prírody v celom mikroregióne													
		Zvýšiť podiel zelene v krajine													
		Revitalizovať vodné toky a nádrže a zabezpečiť ich ochranu													

Súlad strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál so strategickými a špecifickými prioritami Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 - II. časť

Strategické ciele a priority PHSR Združenia obcí Termál sú v plnom súlade so strategickými a špecifickými prioritami Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko 2007-2013.

Stratégia rozvoja Západného Slovenska obsiahnutá v Rozvojovom pláne NUTS II Západné Slovensko 2007-2013 je postavená na troch strategických prioritách, ktoré sú bližšie stanovené špecifickými prioritami:

1. **Ľudské zdroje** sa zameriavajú na zvyšovanie kvality vzdelávania (premena tradičnej školy na modernú) a zvyšovanie kvality celoživotného vzdelávania, na zvyšovanie konkurencieschopnosti na trhu práce a na budovanie znalostnej ekonomiky.
2. **Infraštruktúra** kladie dôraz na zabezpečenie fungovania hospodárstva, vytváranie podmienok pre podnikateľské prostredie a prítiahnutie zahraničného kapitálu, vytváranie podmienok pre skvalitnenie sociálno-ekonomického života obyvateľov zlepšovaním dostupnosti a kvality vzdelávacích a sociálnych služieb, zlepšenie prostredia miest a vidieckych obcí z hľadiska životného prostredia, odstraňovanie disparít medzi jednotlivými regiónmi a zlepšovanie podmienok
3. **Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj** je založený na podpore ekonomickej výkonnosti regiónov NUTS II, zavádzaní progresívnych odvetví hospodárstva, znižovaní regionálnych rozdielov v socio-ekonomickom rozvoji a rozvoji znalostnej ekonomiky.

PHSR Združenia obcí Termál	Ochrana životného prostredia	Zabezpečiť protierózne opatrenia poľnohospodárskej pôdy												
		Zabezpečiť starostlivosť o verejné priestory a čistotu obcí												
		Odstrániť nelegálne skládky												
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Podporiť podnikanie v oblasti cestovného ruchu												
		Dobudovať ubytovacie a stravovacie kapacity												
		Podporovať ďalšie formy cestovného ruchu												
		Udržať a rozvíjať vinohradníctvo vrátane tradícií												
		Podporovať prítomnosť chalupárov a chatárov												
		Podporovať rekonštrukciu hajlochov a vínnych pivníc												
		Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy												
		Vytvoriť podmienky pre rozšírenie a obnovu tradičných remesiel												
	Zlepšenie propagácie územia	Podporiť propagáciu obcí a mikroregiónu												
		Vytvoriť komplexne vybavený informačný systém mikroregiónu												
Vytvoriť lokálne informačné centrá v jednotlivých obciach														
Zabezpečiť označenie pozoruhodností a atraktivít územia														
Obnovovať a rozvíjať miestne kultúrne, spoločenské a ľud. tradície														
Dobudovať sieť miestnych obecných múzeí														
Podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí	Vytvárať a podporovať sociálnu súdržnosť a angažovanosť obyv.													
	Zapojiť voľné pracovné sily do jednotlivých rozvojových aktivít													
	Skvalitniť výučbu o miestnej krajine v jednotlivých školách													

Súlady strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál s kritickými oblastami rozvoja Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 - I. časť

Strategické ciele a priority PHSR Združenia obcí Termál sú plnom súlade s kritickými oblastami rozvoja Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013.

Stratégia rozvoja Nitrianskeho kraja obsiahnutá v Programe rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 je predstavená v siedmich kritických oblastiach, ktoré dopĺňajú jednotlivé zámery:

1. **Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra** sa zameriava na zabezpečenie ľudského potenciálu s potrebnou kvalitatívnou úrovňou, ako predpokladu pre plnenie hlavných rozvojových cieľov.

2. **Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka** sa sústreďuje na vybudovanie konkurencieschopného a výkonného agropotravinárskeho sektora schopného sa začleniť a pôsobiť v spoločenstve krajín EÚ v podmienkach rozvinutého multifunkčného poľnohospodárstva ako aj na trvalo udržateľný rozvoj vidieka a zlepšenie ekonomických príležitostí a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva.

3. **Ochrana životného prostredia** rieši ochranu povrchových a podzemných vôd s cieľom zvýšenia ich kvality, ochranu ovzdušia a odpadové hospodárstvo.

4. **Rozvoj technickej infraštruktúry** rozoberá napojenie regiónu na transeurópsku diaľničnú sieť a modernizácia hlavnej regionálnej cestnej siete spolu s rozvojom dopravy ako významným faktorom pre medzinárodnú spoluprácu.

5. **Priemysel a služby** má za úlohu rast výkonnosti a konkurencieschopnosti, podporu efektívnejšieho využitia energetického potenciálu kraja, podporu a rozvoj podnikateľského prostredia a podporu MSP ako aj zviditeľnenie NSK v oblasti cestovného ruchu a zvýšenie podielu cestovného ruchu na tvorbe regionálnych zdrojov.

6. **Rozvoj zahraničnej spolupráce** sa sústreďuje na vytváranie motivujúceho priestoru pre vstup zahraničného kapitálu.

7. **Informatizácia a komunikačné systémy** je zameraná na podporu a rozvoj informatizácie a komunikačných systémov.

Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013

			Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra	Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka	Ochrana životného prostredia	Rozvoj technickej infraštruktúry	Priemysel a služby	Rozvoj zahraničnej spolupráce	Informatizácia a komunikačné systémy
PHSR Združenia obcí Termál	Podpora ľudských zdrojov	Obnoviť sociálno-demografický základ obcí							
		Zaistiť pracovné miesta pre domácie obyvateľov							
		Podporovať zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva							
		Podporovať klubovú činnosť mládeže							
	Rozvoj podnikateľských aktivít a posilnenie ekonomiky	Podporovať miestne podnikateľské aktivity							
		Podporovať tradičné podnikanie na vidieku							
	Skvalitnenie sociálnej, technickej a environmentálnej infraštruktúry	Zaistiť služby školstva							
		Zaistiť lekársku starostlivosť							
		Zaistiť sociálnu starostlivosť							
		Podporovať kultúrne, športové a záujmové aktivity							
		Dobudovať (rekonštruovať) technickú a enviro. infraštruktúru							
		Zlepšiť dopravnú dostupnosť obcí mikroregiónu							
	Ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu	Racionálne využívať prírodné zdroje							
		Ochraňovať a zveľaďovať prírodné a kultúrne dedičstvo							
		Zrekonštruovať kultúrno-historické pamiatky							
	Ochrana životného prostredia	Dôsledne dodržiavať princípy TUR v ochrane a tvorbe ŽP							
		Zabezpečiť dôslednú ochranu prírody v celom mikroregióne							
		Zvýšiť podiel zelene v krajine							
		Revitalizovať vodné toky a nádrže a zabezpečiť ich ochranu							

Súlady strategických cieľov a priorít PHSR Združenia obcí Termál s kritickými oblastami rozvoja Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 - II. časť

Strategické ciele a priority PHSR Združenia obcí Termál sú plnom súlade s kritickými oblastami rozvoja Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013.

Stratégia rozvoja Nitrianskeho kraja obsiahnutá v Programe rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 je predstavená v siedmich kritických oblastiach, ktoré dopĺňajú jednotlivé zámery:

1. **Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra** sa zameriava na zabezpečenie ľudského potenciálu s potrebnou kvalitatívnou úrovňou, ako predpokladu pre plnenie hlavných rozvojových cieľov.

2. **Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka** sa sústreďuje na vybudovanie konkurencieschopného a výkonného agropotravinárskeho sektora schopného sa začleniť a pôsobiť v spoločenstve krajín EÚ v podmienkach rozvinutého multifunkčného poľnohospodárstva ako aj na trvalo udržateľný rozvoj vidieka a zlepšenie ekonomických príležitostí a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva.

3. **Ochrana životného prostredia** rieši ochranu povrchových a podzemných vôd s cieľom zvýšenia ich kvality, ochranu ovzdušia a odpadové hospodárstvo.

4. **Rozvoj technickej infraštruktúry** rozoberá napojenie regiónu na transeurópsku diaľničnú sieť a modernizácia hlavnej regionálnej cestnej siete spolu s rozvojom dopravy ako významným faktorom pre medzinárodnú spoluprácu.

5. **Priemysel a služby** má za úlohu rast výkonnosti a konkurencieschopnosti, podporu efektívnejšieho využitia energetického potenciálu kraja, podporu a rozvoj podnikateľského prostredia a podporu MSP ako aj zviditeľnenie NSK v oblasti cestovného ruchu a zvýšenie podielu cestovného ruchu na tvorbe regionálnych zdrojov.

6. **Rozvoj zahraničnej spolupráce** sa sústreďuje na vytváranie motivujúceho priestoru pre vstup zahraničného kapitálu.

7. **Informatizácia a komunikačné systémy** je zameraná na podporu a rozvoj informatizácie a komunikačných systémov.

			Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013						
			Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra	Rozvoj pôdohos., agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka	Ochrana životného prostredia	Rozvoj technickej infraštruktúry	Priemysel a služby	Rozvoj zahraničnej spolupráce	Informatizácia a komunikačné systémy
PHSR Združenia obcí Termál	Ochrana životného prostredia	Zabezpečiť protierózne opatrenia poľnohospodárskej pôdy							
		Zabezpečiť starostlivosť o verejné priestory a čistotu obcí							
		Odstrániť nelegálne skládky							
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Podporiť podnikanie v oblasti cestovného ruchu							
		Dobudovať ubytovacie a stravovacie kapacity							
		Podporovať ďalšie formy cestovného ruchu							
		Udržať a rozvíjať vinohradníctvo vrátane tradícií							
		Podporovať prítomnosť chalupárov a chatárov							
		Podporovať rekonštrukciu hajlochov a vínnych pivníc							
		Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy							
		Vytvoriť podmienky pre rozšírenie a obnovu tradičných remesiel							
	Zlepšenie propagácie územia	Podporiť propagáciu obcí a mikroregiónu							
		Vytvoriť komplexne vybavený informačný systém mikroregiónu							
		Vytvoriť lokálne informačné centrá v jednotlivých obciach							
		Zabezpečiť označenie pozoruhodností a atraktív územia							
		Obnovovať a rozvíjať miestne kultúrne, spoločenské a ľud. tradície							
	Podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí	Dobudovať sieť miestnych obecných múzeí							
		Vytvárať a podporovať sociálnu súdržnosť a angažovanosť obyv.							
		Zapojiť voľné pracovné sily do jednotlivých rozvojových aktivít							
		Skvalitniť výučbu o miestnej krajine v jednotlivých školách							

3 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

Implementačná časť PHSR by mala poskytnúť odpoveď na otázku, ako mikroregión zabezpečí realizáciu svojej vízie, strategických cieľov a opatrení.

Základom implementačnej časti je predovšetkým akčný plán opatrení. Ide o krátkodobý plán (najlepšie na obdobie jedného roka), ktorý definuje prvé kroky pri plnení PHSR mikroregiónu s ohľadom na jeho momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide preto o akýsi doplnok k PHSR, ktorý treba každoročne aktualizovať. Akčný plán by mal obsahovať zoznam najdôležitejších opatrení na najbližší rok. Ich špecifikácia v podmienkach mikroregiónu Termál je uvedená v tabuľke č. 20.

Tab. č. 20 - Akčný plán opatrení mikroregiónu Termál na rok 2008

Názov opatrenia	Garant	Predpoklad ané náklady	Predpokladané zdroje financovania
1. Spracovanie projektu cyklotrás a rekreačných chodníkov	Mikroregión Termál	350 000 Sk	Obecné úrady + Mikroregión Termál + EÚ
2. Vybudovanie a vyznačenie cyklotrás	Mikroregión Termál	10 000 000 Sk	Obecné úrady + Mikroregión Termál + EÚ
3. Zriadenie elektronických informačných terminálov	Mikroregión Termál	200 000 Sk	Obecné úrady + Mikroregión Termál + EÚ
4. Vypracovanie propagačných informačných máp mikroregiónu	Mikroregión Termál	500 000 Sk	Obecné úrady + Mikroregión Termál + EÚ

Zdroj: Mikroregión Termál, 2007

Zmyslom a aj výsledkom úspešného strategického plánovania regionálneho rozvoja je realizácia akčného plánu opatrení. Proces plánovania však vyžaduje aj potrebu priebežného vyhodnocovania procesu realizácie aktivít, resp. jeho monitorovanie. Monitorovanie je nevyhnutné, pretože zaisťuje vykonanie akcií a udržanie úsilia na dosiahnutie cieľov tým, že uskutočňuje opatrenia na prispôsobenie sa prípadným zmenám v dostupných alebo požadovaných zdrojoch, prípadne zmenám prostredia ako takého.

Významnú úlohu v týchto procesoch majú nielen signatári mikroregiónu, ale aj ďalší verejní činitelia spolu s predstaviteľmi súkromnej sféry – ako odraz významu partnerstva verejného a súkromného sektora, ako kľúča k budovaniu konsenzu vo vnútri celej komunity (Berman Group, 1996 - 2001).

4 ZÁVER

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych alebo regionálnych) si v súčasnosti vyžaduje existenciu spracovanej rozvojovej stratégie - republikovej, regionálnej, subregionálnej i lokálnej. Vyžaduje to aj Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z.z. Podľa tohto zákona majú mať obce (združenia obcí, mikroregióny) schválený program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR), ktorý by mal byť v súlade s rozvojovým dokumentom vyššej hierarchickej úrovne.

Cieľom procesu vzniku PHSR bolo vytvoriť programový dokument pre podporu rozvoja predmetu činnosti Združenia obcí Termál – aktivizácie a koordinácie všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celého mikroregiónu pri akceptovaní princípov trvaloudržateľného rozvoja (Stanovy Združenia obcí Termál, 2005).

Spracovaný dokument PHSR Združenia obcí Termál predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja územia 12-tich obcí, ktoré sa snažia zlepšiť životné podmienky svojich občanov i uspokojiť nároky návštevníkov. PHSR zohľadňuje väzby medzi rozvojovými zámermi jednotlivých obcí mikroregiónu, samotného mikroregiónu i kraja. Prepojenosť týchto väzieb je predpokladom efektívnej alokácie finančných prostriedkov, ktorú jednotliví žiadatelia musia preukázať pri predkladaní svojich žiadostí o podporu financovania ich aktivít zo zdrojov EÚ, resp. štátnych zdrojov.

Cestovný ruch predstavuje reálne smerovanie rozvoja mikroregiónu, pretože už teraz ponúka atraktívne kúpeľníctvo na báze termálnych minerálnych prameňov, kultúrno-historické pamiatky, kultúrne akcie i prívetivosť tunajších obyvateľov.

Najväčšou devízou mikroregiónu sú však jeho obyvatelia, ktorí, ako to ukázala aj anketa, majú o život vo svojich obciach záujem a sú aj ochotní pomôcť, nielen vlastnej obci ale aj celému mikroregiónu.

Preto vyjadrujeme presvedčenie, že v spolupráci s vedením mikroregiónu Termál sa obyvateľom tohto územia v ich snahe zlepšiť si životné podmienky aj vďaka získavaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov bude len dariť.

5 LITERATÚRA

- AKČNÝ PLÁN PROGRAMU ROZVOJA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA. 2005. Nitra : Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja, 2005. 12 s.
- ALFATEX - KUSOVÝ TEXTIL, SLOVENSKÝ VÝROBCA. 2006. <http://www.alfatex.sk/texti/ofirme> (2006-11-03)
- BALKO, D. red. 2000. Regionálny operačný plán Nitrianskeho kraja na roky 2000-2006. Nitra : ORR; IOV KÚ, 2000. 148 s.
- BARANOVIČ, J. 1999. *Čechy 1419-1999*. Čechy : Obecný úrad, 1999. 55 s.
- BAŠOVSKÝ, O. - MLÁDEK, J. 1989. *Geografia obyvateľstva a sídiel*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1989. 223 s. ISBN 80-223-0026-8
- BLÁŠKO, J. - HÁJÍČEK, J. 1986. *Spríevodca V. západoslovenského tábora ochrancov prírody 1986. Kamenín 1986*. Bratislava : Smena, 1986. 110 s.
- BORGULA, M. 2004a. *Územný plán obce Kolta*. Nitra : Stavprojekt Nitra, 2004. 43 s.
- BORGULA, M. 2004b. *Veľké Lovce. Územný plán obce*. Nitra : Stavprojekt Nitra, 2004. 51 s.
- ČEPELÁK, J. 1980. Živočíšne regióny. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 93.
- ČOMOR, Š. a i. 1997. *Kolta 1337-1997*. Kolta : Obecný úrad, 1997. 17 s.
- DRGOŇA, V. - DUBCOVÁ, A. - KRAMÁREKOVÁ, H. Podpora socio-ekonomického rozvoja malých území: na príklade Topoľčiansko-Duchonského mikroregiónu. In: *Geografia IX*. Brno : Katedra geografie PF MU, s. 68-77.
- DUBCOVÁ, A. - KRAMÁREKOVÁ, H. - RÝCHLA, H. 2002. Geografický prístup k revitalizácii vidieckej krajiny na príklade mikroregiónu Požitavie-Širočina. In: *Zborník z konferencie „Súčasný problémy rozvoja vidieckeho priestoru“*. Nitra : SPU, 2002, s. 59-64.
- DUBCOVÁ, A. - KRAMÁREKOVÁ, H. - OREMUSOVÁ, D. 2003. Výskum vidieckej krajiny mikroregiónu Thermál. In: *Vidiek - šanca pre rozvoj IV. Súčasný problémy rozvoja vidieckeho priestoru*. Nitra : SPU, 2003, s. 74-79. ISBN 80-8069-269-6
- FRAŇO, J. a i. 1977a. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I*. Bratislava : Veda, 1977a. 520 s.
- FRAŇO, J. a i. 1977b. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II*. Bratislava : Veda, 1977b. 517 s.
- FRAŇO, J. a i. 1977c. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III*. Bratislava : Veda, 1977c. 532 s.
- FERIANC, O. - KORBEL, L. 1972. Živočíšstvo. In: LUKNIŠ, M. a i. *Slovensko 2 : Príroda*. Bratislava : Obzor, 1972, s. 651-709.
- FUTÁK, J. 1980. Fytogeografické členenie. Mierka 1 : 1 000 000. In: *Atlas Slovenskej socialistickej republiky*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV, SÚGaK, 1980, s. 88.
- GASTRO KLČO - VÝROBA GASTRO ZARIADENIA. 2006. <http://gastroklco.sk/ofirme> (2006-11-03)
- HAJKO, V. a i. 1980. Encyklopédia Slovenska IV. zväzok. N- Q. 595 s. Bratislava : Veda, 1980.
- HARČÁR, J. - PRIECHODSKÁ, Z. 1988. *Geologická mapa Podunajskej nížiny. Severovýchodná časť. 1 : 50 000*. Bratislava : GÚ DŠ, 1988.
- INTERNÉ MATERIÁLY MIKROREGIÓNU TERMÁL. 2007. Mikroregión Termál, 2007.
- INTERNÉ MATERIÁLY OBECNÝCH ÚRADOV MIKROREGIÓNU TERMÁL. 2007. Mikroregión Termál : Obecné úrady, 2007.
- INTERNÉ MATERIÁLY SHMÚ BRATISLAVA. 2007. Bratislava : SHMÚ, 2007.
- INTERNÉ MATERIÁLY VÚPOP. 2007. Bratislava : VÚPÚ, 2007.
- INTERNÉ MATERIÁLY PD DOLNÝ OHAJ, PD PODHÁJSKA-RADAVA, PD KOLTA, PD MAŇA, AGROCOOP HUL, DAN AGRO HOLDING, S.R.O. ŠURANY PREVÁDZKA AGRODRUŽSTVO DEDINKA, AGRO-GOMBÁR, S.R.O. DVORY NAD ŽITAVOU, 2007.
- JURČOVÁ, D. 2005. *Slovník demografických pojmov*. Bratislava : Infostat, 2005. 71 s. ISBN 80-85659-40-9
- JURKO, A. 1972. Druhotná vegetácia. In: LUKNIŠ, M. a i. *Slovensko 2: Príroda*. Bratislava : Obzor, 1972, s. 574.

- KATALÓGOVÝ LIST CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ. 2007. <http://info.sazp.sk/oi/web/sopr.chu>.
- KOLLÁR, D. - SPIŠIAK, P. 1985. *Vzťah obyvateľstva ku vlastnej obci a ku skúmanému územiu*. Trenčín : STUŽ, Biele Karpaty, 1985. s. 34.
- KONCEPCIA ÚZEMNÉHO ROZVOJA SLOVENSKA. 2001. http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2003/2003-02/01_koncepcia.pdf KONČEK, M. 1980. Klimatické oblasti. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 64.
- KRAINTEK S.R.O. 2006. <http://www.kraintek.sk/slovensky/firma.htm>
- KRAJSKÁ SPRÁVA ŠTATISTICKÉHO ÚRADU V NITRE, 2007. Nitra : KS ŠÚ, 2007.
- KROGMANN, A. 2005. Aktuálne možnosti využitia územia Nitrianskeho kraja z hľadiska cestovného ruchu. *Geografické štúdie 10*. Edícia: Prírodovedec č. 185. Nitra : UKF, 2005. 218 s. ISBN 80-8050-888-7
- LOKALITY NATURA 2000. ŽITAVSKÝ LUH. 2007. <http://www.sopsr.sk/natura/index.php?p=4&sec=1&cpt=1&crt=38>
- MARIOT, P. 1983. *Geografia cestovného ruchu*. 1. vyd. Bratislava : Veda, 1983. 249 s.
- MAZÚR, E. - LUKNIŠ, M. 1980. Geomorfologické jednotky. Mierka 1 : 500 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 54-55.
- MICROTRI. 2007. <http://www.microtri.sk/>
- MICHALKO, J. 1985. *Geobotanická mapa ČSSR, Slovenská republika*. Mierka 1 : 200 000. Bratislava : Veda, 1985.
- MICHALKO, J. 1986. *Geobotanická mapa ČSSR. Slovenská republika - textová časť*. Bratislava : Veda, 1986. 168 s.
- METODICKÁ PRÍRUČKA PRE VYPRACOVANIE PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE. 2004. Bratislava : MVR SR, 2004. 66 s. ISBN 80-89073-09-3
- NÁRODNÝ ROZVOJOVÝ PLÁN. 2003. Bratislava : Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, 2003. 221 s. <http://www.build.gov.sk/povodne/index.php?sekcia=Docs/Nrp/nrp>
- NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC 2007-2013. 2007. <http://www.build.sk>
- NÁRODNÝ STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJA VIDIEKA 2007-2013 SLOVENSKÁ REPUBLIKA. 2007. Bratislava : Ministerstvo pôdohospodárstva SR, 2006. <http://www.land.gov.sk/slovak/dok/nsprv>
- OPERAČNÝ PROGRAM. ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA. 2007. Bratislava : Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, 2006. 185 s. <http://www.esf.gov.sk>
- OREMUSOVÁ, D. 2003. Vybrané prvky územného rozvoja Mikroregiónu Thermál. In: *Geografie XIV. : Geografické aspekty stredoevropského priestoru*. Brno : Masarykova universita, 2003. s. 196-200.
- OREMUSOVÁ (ZÁHORÁKOVÁ), D. 2000. Združenia a mikroregióny okresu Nové Zámky a ich význam v regionálnom rozvoji. In: *Geografické štúdie 7 : Stredoeurópsky priestor*. Nitra : UKF, 2000, s. 310-315.
- OREMUSOVÁ, D. 2004. Niektoré možnosti regionálneho rozvoja mikroregiónu Thermál. In: *Zborník z V. vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Nitra : FPV UKF, 2004, Edícia Prírodovedec č.126, s. 266-269. ISBN 80-8050-670-1
- PODHÁJSKA. TERMÁLNE KÚPALISKO. BAZÉNY. 2006. <http://www.obecpodhajska.sk/menu=204> (2006-12-14)
- POTENCIÁLNE OHROZENÉ PÔNOHOSPODÁRSKE PÔDY VODNOU ERÓZIOU, 2006. <http://www.podnemapy.sk/portal/verejnost/erozia/vod/vod.aspx>
- POTENCIÁLNE OHROZENÉ PÔNOHOSPODÁRSKE PÔDY VETERNOU ERÓZIOU, 2006. <http://www.podnemapy.sk/portal/verejnost/erozia/vet/vet.aspx>
- PRIECHODSKÁ, Z. - HARČÁR, J. 1988. *Vysvetlivky ku geologickej mape severovýchodnej časti Podunajskej nížiny*. Bratislava : GÚ DŠ, 1988. 114 s.
- PRÍSTUP LEADER - ZÁKLADNÝ SPRIEVODCA. 2007. <http://ec.europa.eu>
- PRÍRUČKA PRE MIKROREGIÓN Y A OBCE NA PRÍPRAVU PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA. Nitra : ARVI, 2002. 35 s.

- PROGRAM ROZVOJA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA 2003-2013. 2007.**
<http://www.unsk.sk>
- PROGRAM OBNOVY DEDINY NA SLOVENSKU. 2007.** <http://www.sazp.sk/slovak/struktura/cuper/pod2006/index.htm>
- REGIONÁLNE ŠTÚDIE NERASTNÝCH SUROVÍN OKRESU NOVÉ ZÁMKY.** Bratislava : Geologická služba MŽP SR, 1996. 180 s.
- REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM NUTS II NA ROKY 2000-2006. 2007.** Nitra : ORR a IOV KÚ, 1999. 89 s. <http://www.celozin.org/files/sk/462.doc>
- REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM SLOVENSKO, ČASŤ NUTS II - ZÁPAD NA ROKY 2004-2006. 2003.** Nitra : ORR a IOV KÚ, 2003. 25 s. http://www.unsk.sk/rop_nutsIIzap.zip
- REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY OKRESU NOVÉ ZÁMKY.** Nitra : SAŽP, 1994. 67 s.
- RETROSPEKTÍVNY SLOVNÍK OBCÍ ČSSR 1850-1970.** Praha : Federálny štatistický úrad, 1978. 94 s.
- RUŽIČKA, M. a i. 1996.** *Biotopy Slovenska*. Bratislava : ÚKE SAV, 1996. 192 s. ISBN 80-967527-3-1
- SČÍTANIE OBYVATELSTVA, DOMOV A BYTOV SLOVENSKA 2001. 2002.** Bratislava : Štatistický úrad SR, 2002.
- SČÍTANIE ĽUDU, DOMOV A BYTOV SLOVENSKA 1991. 1992.** Bratislava : Štatistický úrad SR, 1992.
- SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM. POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA 2004-2006. SLOVENSKO. 2006.** Bratislava : Ministerstvo pôdohospodárstva SR, 2006. 124 s. <http://www.land.gov.sk/right/sop.htm?start>
- SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM. ĽUDSKÉ ZDROJE. 2006.** Bratislava : Ministerstvo práce, rodiny a sociálnych vecí SR, 2007. 66 s. http://www.esf.gov.sk/documents/018_SOP_program.pdf
- SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM. PRIEMYSEL A SLUŽBY. 2003.** Bratislava : Ministerstvo hospodárstva SR, 2003. 100 s. <http://www.build.gov.sk/povodne/index.php?sekcia=Docs/Nrp/nrp>
- SOBOCKÁ, J. 2001.** Komparácia pôdných jednotiek podľa taxonómií MKSP ČSFR 1991 a MKSP SR 2000. *Agriculture (Poľnohospodárstvo)*, Vol. 50, 2001, No. 7-9, pp. 113-123.
- SPIŠIAK, P. 2001.** Účasť verejnosti na tvorbe rozvojových dokumentov obcí a regiónov (Prípadová štúdia mikroregiónu Javorina). In: *Životné prostredie*, roč. XXXV, 2001, č.1, s. 37-41. ISSN 0044-4863
- STANOVY MIKROREGIÓNU TERMÁL. 1999.** Podhájska : Mikroregión Termál, 1999.
- STRATÉGIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA NA ROKY 2006 – 2013. 2006.** Nitra : ÚNSK, 2006. 45 s.
- SUPUKA, A. a i. 2005a.** *Územný plán obce Hul.* Banská Bystrica : LANDURBIA, 2005a. 56 s.
- SUPUKA, A. a i. 2005b.** *Zmeny a doplnky územného plánu obce Maňa.* Banská Bystrica : LANDURBIA, 2005b. 74 s.
- SUPUKA, A. a i. 2005c.** *Územný plán obce Radava.* Banská Bystrica : LANDURBIA, 2005c. 58 s.
- SUPUKA, A. a i. 1999.** *Územný plán sídelného útvaru Dolný Ohaj.* Banská Bystrica : LANDURBIA, 1999. 39 s.
- SZÉNÁSSY, Á. 2003a.** Bardoňovo. Pozoruhodnosti. *Malá slovenská vlastiveda č. 137.* Komárno : KT, 2003. 16 s.
- SZÉNÁSSY, Á. 2003b.** Trávnica. Stará zemianska obec. *Malá slovenská vlastiveda č. 104.* Komárno : KT, 2003. 24 s. ISBN 80-8056-412-4
- ŠARAFÍN, M. a i. 2001.** *Urbanistická štúdia (rozvoj a obnova obce) Dedinka. Výhľad do roku 2025.* Bratislava : AA Ateliér, 2001. 69 s.
- ŠARAFÍN, M. a i. 2002a.** *Územný plán obce Podhájska.* Bratislava : AA Ateliér, 2002(a). 81 s.

- ŠARAFÍN, M. a i. **2002b.** *Územný plán obce Bardoňovo*. Bratislava : AA Ateliér, 2002(b). 79 s.
- ŠARAFÍN, M. a i. **2005.** *Územný plán obce Trávnica*. Bratislava : AA Ateliér, 2005. 86 s.
- ŠIMO, E. - ZAŤKO, M. **1980.** Typ režimu odtoku. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 65.
- TARÁBEK, K. **1980.** Klimatickogeografické typy. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 64.
- TREMBOŠ, P. **1994.** Morfometrická typizácia georeliéfu Slovenska pre aplikované účely. In: *AFRNUC Geographica* Nr. 35., 1994, s. 129-137.
- ÚZEMNÝ PLÁN VÚC NITRIANSKEHO KRAJA. 2003.** Nitra : Krajský úrad Nitra – Aurex, s.r.o. Bratislava, 428 s.
- VASS, D. red. **1988a.** *Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR*. Mierka 1 : 500 000. 1. vydanie. Bratislava : GÚ DŠ, 1988a.
- VASS, D. red. **1988b.** *Vysvetlivky k mape Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR*. Mierka 1 : 500 000. Bratislava : GÚ DŠ, 1988b. 65 s.
- ZAMKOVSKÝ, J. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Význam, štruktúra a základné metodické tézy. Banská Bystrica : Centrum pre podporu miestneho aktivizmu, 2004, s. 1-18. ISBN 80-968918-4-7
- ZÁKON Č. 503/2001 Z.Z. O PODPORE REGIONÁLNEHO ROZVOJA. 2007.** <http://www.build.gov.sk>)
- ZÁKON Č. 50/1976 Z.Z. O ÚZEMNOM PLÁNOVANÍ A STAVEBNOM PORIADKU V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV. 2007.** <http://www.build.gov.sk>
- ZÁKON Č. 103/2003 Z.Z., KTORÝM SA MENÍ A DOPLŇA ZÁKON Č. 50/1976 Z.Z. O ÚZEMNOM PLÁNOVANÍ A STAVEBNOM PORIADKU (STAVEBNÝ ZÁKON) V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV.** <http://www.build.gov.sk>
- ZÁKON Č. 416/2001 Z.Z. O PRECHODE NIEKTORÝCH PÔSOBNOSTÍ Z ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY NA OBCE A NA VYŠŠIE ÚZEMNÉ CELKY. 2007.** http://www.minedu.sk/povodna/VZPP/ZAKONY/2001_416.pdf